

**ΥΠΟΕΡΓΟ: ΥΠΟΕΡΓΟ 3 «ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 2022-2023»**

**της Πράξης «ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ 2022-2023
(Β΄ ΦΑΣΗ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ)»
κωδ. ΟΠΣ 5176668**

**ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:
ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ
ΜΕ ΤΟΝ Ν. 4412/2016 (ΕΠΙΠΕΔΟ ΙΙ)**

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Κωδικός εκπαιδευτικού υλικού:

Κωδικός Πιστοποίησης προγράμματος:

**ΥΠΟΕΡΓΟ: ΥΠΟΕΡΓΟ 3 «ΔΡΑΣΕΙΣ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ 2022-2023»**

**ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:
ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ
ΜΕ ΤΟΝ Ν. 4412/2016 (ΕΠΙΠΕΔΟ ΙΙ)**

ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Μέλη Ομάδας

Συντονίστρια:

Ξένια Σάιλερ

Υπεύθυνη Προγραμμάτων ΠΙΝΕΠΘ/ΕΚΔΔΑ

Συγγραφείς:

Δρ. Βασίλειος Βασιλόγλου

Μάριος Αποστολάκης, Msc

Αξιολογητές/τριες:

Αλεξία Γραμπά, Msc

Δρ Μιχαήλ Δρακάκης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης
και Επένδυσης (ERDF)

Ε.Π.
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ
ΛΟΜΕΥ

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....</u>	<u>17</u>
Επιδιώξεις και Στόχοι Εκπαιδευτικού Υλικού	17
Δομή εκπαιδευτικού υλικού	18
<u>ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ</u>	<u>21</u>
<u>ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ</u>	<u>23</u>
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ (Ν. 4412/2016) – ΣΥΝΔΕΣΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ – ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΡΧΩΝ	23
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	23
Λέξεις κλειδιά	23
Αντικείμενο – Πεδίο εφαρμογής Ν. 4412/16	23
Κατώτατα όρια (Βιβλίο Ι)	24
Κατώτατα όρια (Βιβλίο ΙΙ).....	25
❖ Διαχείριση έργου	25
Διαχείριση Αντικειμένου Εργασιών Έργου (Project Scope Management)	25
Διαχείριση Χρόνου Έργου (Project Time Management)	26
Διαχείριση Κόστους Έργου (Project Cost Management)	26
Διαχείριση Ποιότητας Έργου (Project Quality Management)	26
Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων Έργου (Project Human Resource Management)....	27
Διαχείριση Επικοινωνίας Έργου (Project Communication Management)	27
Διαχείριση Κινδύνου Έργου (Project Risk Management)	28
Διαχείριση Προμηθειών Έργου (Project Procurement Management)	28
Διαχείριση Συμμετεχόντων (Stakeholder Management)	28
<u>ΦΑΣΗ Ι – ΕΝΟΤΗΤΑ 1</u>	<u>29</u>
ΈΝΑΡΞΗ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΕΡΓΟΥ – ΚΥΡΙΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΑΡΧΗ –	
ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ – ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	29
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	29
Λέξεις κλειδιά	29

Ορισμοί	29
Τρόπος κατασκευής έργου	32
<u>ΦΑΣΗ Ι – ΕΝΟΤΗΤΑ 2</u>	33
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – Η ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑ – ΡΟΛΟΙ ΚΑΙ	
ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	33
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	33
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	33
Υπογραφή σύμβασης	33
Έδρα αναδόχου	33
Αντίκλητος	34
Διοίκηση έργου – Παρακολούθηση και επίβλεψη	34
Έργα άνω του ορίου	34
Έργα κάτω του ορίου	35
Επιβλέποντες Διευθύνουσας Υπηρεσίας	35
Ορισμός	35
Ιδιωτικοί Φορείς Επίβλεψης	36
Απαίτηση	36
Προσόντα ΙΦΕ	36
Απαιτούμενα στοιχεία διακήρυξης για ΙΦΕ	37
Διαδικασία επιλογής ΙΦΕ	37
Υπογραφή σύμβασης και εγκατάσταση ΙΦΕ	39
Καθήκοντα ΙΦΕ	40
Υποχρεώσεις ΙΦΕ έναντι του Κυρίου του έργου	41
Εγγυήσεις αμεροληψίας του ΙΦΕ	41
Διαδικασία εναντίωσης του Κυρίου του Έργου σε πράξεις του ΙΦΕ	42
Διαδικασία αντικατάστασης του ΙΦΕ	43
Αμοιβή του ΙΦΕ	44
Ιδιώτες Επιβλέποντες Ελεγκτές Μηχανικοί	46
Απαίτηση	46
Προσόντα ιδιωτών ελεγκτών μηχανικών	46
Ενέργειες αναθέτουσας αρχής για ανάθεση επίβλεψης σε Ελεγκτή Μηχανικό	47

Διαδικασία επιλογής Ελεγκτή Μηχανικού	48
Υπογραφή σύμβασης Ελεγκτή Μηχανικού	49
Καθήκοντα Ελεγκτή Μηχανικού	50
Ευθύνη Ελεγκτή Μηχανικού έναντι του Κυρίου του έργου	51
Εγγυήσεις αμεροληψίας του Ελεγκτή Μηχανικού	51
Διαδικασία εναντίωσης του Κυρίου του Έργου σε πράξεις του Ελεγκτή Μηχανικού	51
Διαδικασία αντικατάστασης του Ελεγκτή Μηχανικού	53
Αμοιβή του Ελεγκτή Μηχανικού	54
Ανακεφαλαιωτικές εκθέσεις πορείας έργου	55
Πειθαρχικές ευθύνες διοικητικών οργάνων	56
Επιβλέποντες.....	56
Προϊστάμενος Διευθύνουσας Υπηρεσίας	56
Προϊστάμενος και όργανα Προϊσταμένης Αρχής	57
Ποινές	57

ΦΑΣΗ Ι – ΕΝΟΤΗΤΑ 3

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ – ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΠΑΡΑΛΑΒΩΝ	58
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	<i>58</i>
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	<i>58</i>
❖ Έργα που δημοπρατήθηκαν πριν την 1-9-2021	58
Επίβλεψη έργου.....	58
Επιτροπή παραλαβής αφανών εργασιών	59
Συγκρότηση επιτροπής	59
Διαδικασία παραλαβής	59
Επιτροπή παραλαβής φυσικού εδάφους	60
Συγκρότηση επιτροπής	60
Επιτροπή χαρακτηρισμού φυσικού εδάφους.....	61
Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία	61
Επιτροπή παραλαβής και ελέγχου ποιότητας υλικών.....	61
Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία	61
Επιτροπή παραλαβής έργου	62
❖ Έργα που δημοπρατήθηκαν μετά την 1-9-2021	63

Έλεγχος και έγκριση αφανών εργασιών	63
Έλεγχος	63
Έγκριση.....	63
Διαδικασία	63
Χαρακτηρισμός και παραλαβή φυσικού εδάφους.....	63
Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία	63
Παραλαβή και έλεγχος ποιότητας υλικών	64
Έλεγχος και παραλαβή	64
Επιτροπή παραλαβής έργου	64
Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία	64
<u>ΦΑΣΗ Ι – ΕΝΟΤΗΤΑ 4</u>	<u>68</u>
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΡΓΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΝΑΔΟΧΟ – ΓΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ – ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ	68
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....</i>	<i>68</i>
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	<i>68</i>
Γενικές υποχρεώσεις αναδόχου.....	68
Έλεγχος μελέτης.....	69
Πεδίο εφαρμογής	69
Διαδικασία	69
Πρόταση τροποποίηση μελέτης.....	69
Χρόνος ολοκλήρωσης διαδικασίας.....	70
Ενέργειες Προϊσταμένης Αρχής	70
Ενέργειες σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης εκτέλεσης εργασιών.....	70
Ενέργειες αναδόχου.....	71
Άλλες υποχρεώσεις αναδόχου	72
Ενέργειες σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής αποδοχών προσωπικού.....	72
Σύνταξη και αποστολή συνοπτικών ανακεφαλαιωτικών εκθέσεων.....	73
Υποχρεώσεις μελών αναδόχου κοινοπραξίας	73
Εγγυήσεις – Ευθύνη μελών.....	73
Εκπρόσωπος κοινοπραξίας	74
Υπεργολαβία	75

Δυνατότητα πρόβλεψης καταβολής αμοιβής απευθείας σε υπεργολάβο	75
Υποχρέωση γνωστοποίησης στοιχείων	75
Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση	75
Διαδικασία έγκρισης υπεργολαβίας	76
Σύσταση κατασκευαστικής κοινοπραξίας	76

ΦΑΣΗ ΙΙ – ΕΝΟΤΗΤΑ 1 **77**

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΡΟΝΟΥ –

ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ – ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ – ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	77
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	77
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	77
Χρονοδιάγραμμα κατασκευής	77
Προθεσμίες	77
Μορφή.....	78
Έναρξη εργασιών.....	78
Ημερολόγιο έργου	78
Διαδικασία	78
Μορφή.....	79
Ποινική ρήτρα.....	79
Προθεσμίες	80
Έναρξη – Αναστολή – Ολοκλήρωση.....	80
Οριακή Προθεσμία	80
Παρατάσεις	80
Παράταση μετά τη λήξη της οριακής προθεσμίας.....	81
Γεγονότα ανωτέρας βίας.....	81
<i>Παράδειγμα παρατάσεων</i>	82
Ποινικές ρήτρες για παραβίαση προθεσμιών έργου	82
Διαδικασία	82
Υπολογισμός ποινικών ρητρών παραβίασης συνολικής προθεσμίας.....	82
Ποινικές ρήτρες παραβίασης τμηματικών προθεσμιών	83
<i>Παράδειγμα υπολογισμού ποινικών ρητρών παραβίασης συνολικής προθεσμίας.....</i>	83
Ρήτρα πρόσθετης καταβολής (πριμ)	84

Υποχρέωση εφαρμογής.....	84
Διαδικασία	84
Πρόβλεψη για παρατάσεις	85
Νομολογία.....	85
<u>ΦΑΣΗ II – ΕΝΟΤΗΤΑ 2</u>	86
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΟΡΩΝ – ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ – ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ –	
ΥΠΕΡΓΟΛΑΒΙΑ	86
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	86
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	86
Γενικές υποχρεώσεις αναδόχου.....	86
Διάθεση πόρων	86
Διαχείριση υλικών	87
Διεύθυνση έργου από την πλευρά του αναδόχου	88
Ελάχιστη στελέχωση.....	88
Έλεγχος ασφάλισης	88
Οργανόγραμμα εργοταξίου	88
Προθεσμία.....	88
Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας – Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας.....	89
Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας.....	89
Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας	89
Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση	90
Εγκεκριμένος υπεργολάβος	90
Υπεργολαβία δηλωθείσα στην προσφορά	90
Συνέπειες υπεργολαβίας	91
Όροι και διαδικασία υπεργολαβίας.....	91
Διαδικασία	91
Έγκριση – απόρριψη υπεργολαβίας.....	91
Κατασκευαστική κοινοπραξία.....	92
Προϋποθέσεις.....	92
Ποσοστά εταιριών.....	93
Απόρριψη σύστασης κατασκευαστικής κοινοπραξίας	93

ΦΑΣΗ ΙΙΙ – ΕΝΟΤΗΤΑ 1.....94

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΜΕΤΡΗΣΕΙΣ –

ΕΠΙΜΕΤΡΗΣΕΙΣ..... 94

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ..... 94

Λέξεις κλειδιά..... 94

Επιμετρήσεις..... 94

Επιμετρητικά στοιχεία..... 94

Σύνταξη και υποβολή επιμετρήσεων..... 95

Έλεγχος επιμετρήσεων..... 95

Διαπίστωση ανακριβούς ή εκ προθέσεως αναληθούς επιμέτρησης..... 95

Ποινές ανακριβούς ή εκ προθέσεως αναληθούς επιμέτρησης..... 96

Αφανείς εργασίες..... 97

Ορισμός..... 97

Διαδικασία..... 97

Χαρακτηρισμός και παραλαβή φυσικού εδάφους..... 98

Διαδικασία..... 98

Τελική επιμέτρηση..... 98

Ορισμός..... 98

Σύνταξη και υποβολή..... 98

Έλεγχος και έγκριση..... 99

Μη υποβολή τελικής επιμέτρησης..... 99

Έγερση αξιώσεων..... 100

ΦΑΣΗ ΙΙΙ – ΕΝΟΤΗΤΑ 2..... 102

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ – ΌΡΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΗΣ

ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ..... 102

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ..... 102

Λέξεις κλειδιά..... 102

Πρόγραμμα Ποιότητας Έργου (Π.Π.Ε.)..... 102

Απαίτηση..... 102

Περιεχόμενο..... 102

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
ανάπτυξης και Επένδυσης

Ε.Π.
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
ΤΟΜΕΑ
ΚΑΤΑΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΕΣΠΑ
2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Παρακολούθηση και εφαρμογή Π.Π.Ε.....	103
Επίβλεψη εφαρμογής.....	103
Έλεγχοι ποιότητας από ειδικό σύμβουλο (Ε.Σ.Π.ΕΛ).....	103
Ποσοστό επί του προϋπολογισμού για διενέργεια ελέγχων.....	104
Ποιότητα υλικών.....	104
Έλεγχος και παραλαβή.....	104
Αντίρρηση επίβλεψης – Εργαστηριακός έλεγχος.....	104
Προδιαγραφές και Κανονισμοί Έργων.....	105
Έλεγχοι.....	105
Ποινές.....	106
Διαδικασία.....	107
Ποινική ευθύνη.....	107
<u>ΦΑΣΗ ΙΙΙ – ΕΝΟΤΗΤΑ 3.....</u>	108
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ – ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ.....	108
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....</i>	108
<i>Λέξεις κλειδιά.....</i>	108
Λογαριασμοί.....	108
Σύνταξη και υποβολή λογαριασμού.....	108
Πληρωμή συμπληρωματικών ή υπερσυμβατικών εργασιών.....	109
Πληρωμή ημιτελών εργασιών.....	109
Πληρωμή «επί τόπου» υλικών.....	109
Διαδικασία.....	110
Προϋποθέσεις πληρωμής.....	110
Διόρθωση λογαριασμού.....	111
Αρνητικός λογαριασμός.....	111
Συνέπειες καθυστέρησης πληρωμής λογαριασμού.....	111
Τελικός λογαριασμός.....	111
Αναθεώρηση τιμών.....	113
Χρόνος εκτέλεσης εργασιών.....	113
Χρόνος εκκίνησης της αναθεώρησης.....	113
Υπολογισμός αναθεώρησης.....	114

Υπερημερία κυρίου του έργου	115
Διαδικασία	115
Θετικές ζημιές.....	115
Υπολογισμός.....	116
<u>ΦΑΣΗ ΙΙΙ – ΕΝΟΤΗΤΑ 4.....</u>	<u>117</u>
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΛΛΑΓΩΝ – ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ – ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΟΙ	
ΠΙΝΑΚΕΣ – ΝΕΕΣ ΤΙΜΕΣ	117
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....</i>	<i>117</i>
<i>Λέξεις κλειδιά.....</i>	<i>117</i>
Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης.....	117
Ρητές και ακριβείς ρήτρες αναθεώρησης – Προαιρέσεις	118
Συμπληρωματικά έργα – υπηρεσίες – αγαθά.....	118
Απρόβλεπτες περιστάσεις.....	119
Υποκατάσταση αναδόχου	119
Ήσσονος αξίας τροποποιήσεις	121
Μη ουσιώδεις τροποποιήσεις.....	121
Ουσιώδεις τροποποιήσεις.....	122
Προληπτικός έλεγχος νομιμότητας τροποποιητικών συμβάσεων	122
Τροποποίηση σύμβασης έργου.....	123
Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Εργασιών (Α.Π.Ε.).....	124
Επουσιώδεις τροποποιήσεις σύμβασης έργου	125
Μέχρι 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης.....	125
Χρήση απροβλέπτων	125
Χρήση επί έλασσον δαπανών	125
<i>Παραδείγματα τροποποίησης συμβάσεων έργου.....</i>	<i>126</i>
<i>Παράδειγμα συμπληρωματικής σύμβασης</i>	<i>126</i>
<i>Παράδειγμα συμπληρωματικής σύμβασης «ήσσονος σημασίας»</i>	<i>127</i>
Πρωτόκολλο Κανονισμού Τιμών Μονάδας Νέων Εργασιών (Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.)... 	128
<i>Παραδείγματα σύνταξης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.</i>	<i>129</i>
<i>Παράδειγμα σύνταξης διορθωτικών τιμών</i>	<i>129</i>

<i>Παράδειγμα σύνταξης τιμών βάσει εγκεκριμένων τιμολογίων</i>	129
<i>Παράδειγμα σύνταξης τιμών βάσει πραγματικών στοιχείων κόστους:</i>	130
Διαδικασία σύνταξης και έγκρισης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε και Α.Π.Ε.	131
Ομάδες εργασιών ανά κατηγορία έργων	132
Επείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες	132
Διαδικασία έγκρισης.....	132
Εκτέλεση και πληρωμή.....	133
Απολογιστικές εργασίες	133
Υποχρέωση εκτέλεσης.....	133
Πληρωμή.....	134
<u>ΦΑΣΗ ΙΙΙ – ΕΝΟΤΗΤΑ 5</u>	135
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ – ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΓΕΣ – ΕΝΤΟΛΕΣ – ΒΛΑΒΕΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	135
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ</i>	135
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	135
Βλάβες στα έργα – Ευθύνη αναδόχου	135
Βλάβες στα έργα	135
Ευθύνη αναδόχου.....	136
Αποζημίωση βλαβών	136
Δήλωση αναδόχου	136
Διαδικασία αποζημίωσης.....	137
Προσδιορισμός αποζημίωσης.....	138
Αποκατάσταση βλαβών	138
Υποχρέωση αναδόχου για αποκατάσταση των βλαβών	138
Παράταση – αναστολή προθεσμιών	139
Άλλες περιπτώσεις αποζημίωσης – αποκατάστασης	139
Άλλες περιπτώσεις αποζημίωσης	139
Αποκατάσταση βλαβών έργου σε χρήση.....	140
Ασφάλιση έργου	141
Υποχρέωση ασφάλισης έργων – μελετών – υπηρεσιών	141
Πρόβλεψη ασφάλισης έργων – μελετών – υπηρεσιών	141
Ελαττώματα στα έργα – Ειδική διαταγή	142

Ειδική διαταγή	142
Ένσταση κατά ειδικής διαταγής	142
Οικονομική αντιμετώπιση ελαττωματικών εργασιών	143
Πληρωμή ελαττωματικών εργασιών.....	143
Μη εκτέλεση ειδικής διαταγής	143
Αποζημίωση αναδόχου σε περίπτωση δικαίωσης ένστασης ή προσφυγής κατά ειδικής διαταγής	143
Ειδικές περιπτώσεις.....	144
Παράλειψη συντήρησης έργου	144
Διαπίστωση ελαττώματος κατά την παραλαβή του έργου	144
Έκπτωση αναδόχου – Λόγοι έκπτωσης	144
Πρόβλεψη έκπτωσης αναδόχου	144
Λόγοι έκπτωσης	144
Διαδικασία έκπτωσης αναδόχου	146
Ειδική πρόσκληση	146
Υποχρεώσεις αναδόχου	146
Μη συμμόρφωση αναδόχου.....	147
Οριστικοποίηση έκπτωσης	147
Άλλες ενέργειες Διευθύνουσας Υπηρεσίας	147
Συνέπειες έκπτωσης.....	148
Εκκαθάριση έκπτωτης εργολαβίας	148
Βεβαίωση περάτωσης – Τελική επιμέτρηση – Παραλαβή	148
Εκκαθαριστικός λογαριασμός.....	149
Ολοκλήρωση έκπτωτης εργολαβίας.....	150
<u>ΦΑΣΗ IV – ΕΝΟΤΗΤΑ 1</u>	<u>151</u>
ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΕΡΑΙΩΣΗΣ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΑΦΩΝΙΩΝ	151
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....</i>	151
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	151
Βεβαίωση περάτωσης εργασιών	151
Διαδικασία	151
Διαπίστωση επουσιωδών ελλείψεων	153

Μη περάτωση εργασιών – Διαπίστωση ουσιωδών ελλείψεων – Μη εμπρόθεσμη αποκατάσταση επουσιωδών ελλείψεων.....	153
Άλλες ενέργειες Διευθύνουσας Υπηρεσίας.....	153
Δικαίωμα ένστασης.....	154
Διοικητική παραλαβή για χρήση	154
Πρόβλεψη διοικητικής παραλαβής.....	154
Διαδικασία	154
Άλλες ρυθμίσεις.....	155
Χρόνος υποχρεωτικής συντήρησης των έργων	155
Χρόνος εγγύησης.....	155
Υποχρεώσεις αναδόχου	156
Παράλειψη συντήρησης έργου	156
Εργασίες αποκατάστασης βλαβών, κλοπών ή βανδαλισμών	156
Παραλαβή έργου	156
Πρόβλεψη παραλαβής έργων σε ένα στάδιο	156
Χρόνος διενέργειας παραλαβής.....	157
Συγκρότηση επιτροπής	157
Διαδικασία παραλαβής έργου	158
Σύνταξη – Υπογραφή – Έγκριση πρωτοκόλλου.....	158
Ενέργειες επιτροπής.....	159
Διαπίστωση ελαττωμάτων	160
Επιπρόσθετες ευθύνες αναδόχου	160
Απαραίτητα στοιχεία για την παραλαβή δημόσιου έργου.....	161
Απαιτούμενα στοιχεία.....	161
Πρόβλεψη ποινής.....	161
Μητρώο έργου.....	162
Περιεχόμενα του Μητρώου Έργου.....	162
Αναλυτική παρουσίαση περιεχομένων μητρώου έργου	163
Απόσβεση δικαιωμάτων αναδόχου.....	163
Διοικητική επίλυση συμβατικών διαφορών	164
Πρόβλεψη ένστασης.....	164
Περιεχόμενο ένστασης.....	165

Διαδικασία εξέτασης ενστάσεων	165
Υποβολή απόψεων.....	165
Τεχνικό Συμβούλιο	166
Συνέπειες απόρριψης ένστασης	167
Ειδικές ρυθμίσεις για τις ενστάσεις	167
Για Ο.Τ.Α.....	167
Αναστολή προθεσμιών	168
Ενστάσεις κατά αποφάσεων κήρυξης έκπτωτου αναδόχου	168
Δικαστική επίλυση διαφορών	169
Αρμόδιο Δικαστήριο.....	169
Προβλέψεις.....	169
Ορισμός δικάσιμου	169
Αίτηση αναίρεσης.....	169
Συμβιβασμός.....	170
Διαιτητική επίλυση διαφορών	170
Πρόβλεψη Διαιτησίας.....	170
Εφαρμοζόμενες διατάξεις	170
Συνέπειες διαιτητικής απόφασης	171
<u>ΦΑΣΗ IV – ΕΝΟΤΗΤΑ 2</u>	<u>172</u>
ΔΙΑΛΥΣΗ – ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ – ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.....	172
<i>ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ.....</i>	<i>172</i>
<i>Λέξεις κλειδιά</i>	<i>172</i>
Δικαίωμα μονομερούς λύσης της σύμβασης.....	172
Προϋποθέσεις καταγγελίας σύμβασης.....	172
Υποχρεωτική καταγγελία σύμβασης	173
Διάλυση της σύμβασης	173
Χρόνος διάλυσης σύμβασης	173
Προϋποθέσεις διάλυσης σύμβασης	173
Ειδική δήλωση διακοπής εργασιών	174
Περιεχόμενο ειδικής δήλωσης	174
Ενέργειες Διευθύνουσας Υπηρεσίας	175

Ειδικές ρυθμίσεις στη διάλυση σύμβασης.....	175
Διάλυση σύμβασης λόγω διακοπής εργασιών – καθυστέρησης πληρωμής	175
Διάλυσης σύμβασης λόγω παρέλευσης οριακής προθεσμίας.....	175
Διάλυσης σύμβασης λόγω καθυστέρησης έναρξης εργασιών – διακοπής εργασιών	176
Ματαίωση διάλυσης.....	176
Προϋπόθεση για ματαίωση διάλυσης	176
Διαδικασία	177
Αποζημίωση αναδόχου λόγω διάλυσης της σύμβασης.....	177
Πρόβλεψη αποζημίωσης.....	177
Αξία υλικών που έχουν προσκομισθεί ή βρίσκονται στο στάδιο παραγωγής ή προμήθειας.....	178
Αξία του αναπόσβεστου μέρους των εγκαταστάσεων.....	178
Αποζημίωση για το τεκμαιρόμενο όφελος	178
Διαδικασία αποζημίωσης.....	178
Υποκατάσταση αναδόχου.....	179
Προϋποθέσεις.....	179
Διαδικασία	179
Ευθύνη αρχικού και υποκατάστατου αναδόχου	179
Έργα Εθνικού Επιπέδου.....	180
Πτώχευση.....	181
Πτώχευση αναδόχου	181
Πτώχευση ενός ή μερικών από τα μέλη κοινοπραξίας.....	181
Θάνατος.....	182
Θάνατος ενός ή μερικών από τα μέλη κοινοπραξίας.....	182
<u>BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	<u>183</u>

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Επιδιώξεις και Στόχοι Εκπαιδευτικού Υλικού

Σκοπός του παρόντος υλικού είναι αφενός η κατανόηση των ισχυουσών διατάξεων αναφορικά με την εκτέλεση συμβάσεων δημοσίων έργων αφετέρου η ορθή εφαρμογή τους σε όλες τις διαδικασίες εκτέλεσης μιας σύμβασης. Πιο αναλυτικά, το παρόν υλικό στοχεύει ώστε οι εκπαιδευόμενοι:

- **Σε επίπεδο γνώσεων:**
 - Να πληροφορηθούν τις γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου που διέπουν τις δημόσιες συμβάσεις έργων.
 - Να γνωρίσουν τις ρυθμίσεις των Εθνικών Νόμων για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.
 - Να κατανοήσουν τη διαδικασία επίβλεψης μιας σύμβασης έργου.
- **Σε επίπεδο δεξιοτήτων:**
 - Να αναγνωρίζουν τις σύγχρονες μεθόδους διοίκησης και διαχείρισης έργων σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο.
 - Να διακρίνουν το είδος της δημόσιας σύμβασης έργων και το θεσμικό πλαίσιο που τη διέπει.
 - Να εφαρμόζουν τους γενικούς και ειδικούς κανόνες που απαιτούνται.
 - Να ελέγχουν την τήρηση κανόνων και προθεσμιών σε όλες τις διαδικασίες εκτέλεσης ενός έργου.
 - Να εισηγούνται για θέματα αρμοδιότητάς τους.
 - Να λαμβάνουν αποφάσεις με βάση τις ρυθμίσεις της Νομοθεσίας.
 - Να προωθούν στα αρμόδια όργανα αποφάσεις, ενστάσεις και προσφυγές.
- **Σε επίπεδο στάσεων:**
 - Να απομυθοποιήσουν τις δυσκολίες στις δημόσιες συμβάσεις έργων.
 - Να υιοθετήσουν τις αναγκαίες διαδικασίες για την εκτέλεση των έργων.
 - Να εξοικειωθούν με τα εργαλεία και τις διαδικασίες επίβλεψης ενός έργου.
 - Να προσαρμοστούν στις αλλαγές.

Δομή εκπαιδευτικού υλικού

Το εκπαιδευτικό υλικό αποτελείται από την εισαγωγή και δεκατρείς επιμέρους Ενότητες σε τέσσερις Φάσεις. Η διαμόρφωση των Φάσεων και των Ενοτήτων έγινε σε πλήρη αντιστοιχία με το Φάκελο Σχεδιασμού του Εκπαιδευτικού προγράμματος. Ειδικότερα:

- Στην εισαγωγή γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων, καθώς και μια σύντομη περιγραφή των σύγχρονων μεθοδολογιών διαχείρισης των έργων.
- Στη Φάση I Ενότητα 1 δίνονται οι βασικοί ορισμοί που χρησιμοποιούνται στη νομοθεσία των δημοσίων έργων.
- Στη Φάση I Ενότητα 2 περιγράφεται αναλυτικά η διαδικασία παρακολούθησης και επίβλεψης ενός έργου είτε μέσω του ορισμού επιβλεπόντων υπαλλήλων είτε χρησιμοποιώντας ιδιωτικούς φορείς επίβλεψης είτε ιδιώτες επιβλέποντες ελεγκτές μηχανικούς.
- Στη Φάση I Ενότητα 3 παρουσιάζονται οι αναγκαίες επιτροπές που συγκροτούνται σε όλα τα στάδια της επίβλεψης έως και την παραλαβή ενός έργου με βάση το χρόνο δημοπράτησής του, καθώς και ο τρόπος λειτουργίας τους.
- Στη Φάση I Ενότητα 4 περιγράφονται οι γενικές υποχρεώσεις του αναδόχου, οι νέες διαδικασίες ελέγχου της μελέτης του έργου μετά την υπογραφή της σύμβασης, καθώς και οι γενικές ρυθμίσεις περί υπεργολαβίας.
- Στη Φάση II Ενότητα 1 αναλύονται οι ρυθμίσεις της νομοθεσίας σχετικά με το χρονοδιάγραμμα του έργου, την τήρηση ημερολογίου, τις προθεσμίες ολοκλήρωσης της εργολαβίας, τις ποινικές ρήτρες για την παραβίαση των προθεσμιών, καθώς και τις προβλέψεις για καταβολή πριμ.
- Στη Φάση II Ενότητα 2 γίνεται αναφορά στη διεύθυνση του έργου από τον ανάδοχο και στη διαχείριση των πόρων και υλικών από αυτόν, στη σύνταξη και υποβολή οργανογράμματος εργοταξίου και φακέλου – σχεδίου ασφάλειας και υγείας. Επίσης παρουσιάζονται αναλυτικά οι ρυθμίσεις για την έγκριση κατά την κατασκευή υπεργολαβίας ή και κατασκευαστικής κοινοπραξίας.
- Στη Φάση III Ενότητα 1 παρουσιάζονται οι νέες ρυθμίσεις σχετικά με την επιμέτρηση των εργασιών, τον έλεγχο των αφανών εργασιών, την παραλαβή και

το χαρακτηρισμό του φυσικού εδάφους, καθώς και τον έλεγχο και έγκριση της τελικής επιμέτρησης.

- Στη Φάση III Ενότητα 2 περιγράφεται το πρόγραμμα ποιότητας έργου, η διαδικασία ελέγχου των υλικών, καθώς και οι προδιαγραφές και κανονισμοί που ισχύουν στην υλοποίηση των έργων.
- Στη Φάση III Ενότητα 3 αναλύεται η οικονομική διαχείριση ενός έργου, οι διαδικασίες ελέγχου και πληρωμής λογαριασμών, ο υπολογισμός των αναθεωρήσεων και των θετικών ζημιών στις περιπτώσεις υπερημερίας του κυρίου του έργου.
- Στη Φάση III Ενότητα 4 παρουσιάζονται όλες οι ρυθμίσεις που αφορούν την τροποποίηση μιας σύμβασης χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός έργου (ρήτρες αναθεώρησης, προαιρέσεις, συμπληρωματικά έργα, απρόβλεπτες περιστάσεις, υποκατάσταση αναδόχου). Εξετάζονται επίσης τροποποιήσεις ήσσονος αξίας, μη ουσιώδεις τροποποιήσεις, καθώς και ουσιώδες τροποποιήσεις. Αναλύονται οι προβλέψεις του νόμου για τη σύνταξη και έγκριση ανακεφαλαιωτικού πίνακα εργασιών και πρωτοκόλλου κανονισμού τιμών μονάδας νέων εργασιών, για τη χρήση των απροβλέπτων και των επί ελάσσον δαπανών, για την εκτέλεση επειγουσών και απρόβλεπτων πρόσθετων εργασιών, καθώς και απολογιστικών εργασιών.
- Στη Φάση III Ενότητα 5 περιγράφονται οι σχετικές ρυθμίσεις για τις βλάβες στα έργα και καθορίζεται η ευθύνη του αναδόχου. Αναλύεται η διαδικασία αποζημίωσης του αναδόχου σε περιπτώσεις βλαβών από ανωτέρα βία και οι απαιτήσεις ασφάλισης των έργων. Επιπλέον, παρουσιάζεται η διαδικασία αντιμετώπισης των ελαττωμάτων στα έργα, καθώς και η διαδικασία έκπτωσης του αναδόχου όταν συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις.
- Στη Φάση IV Ενότητα 1 γίνεται αναφορά στις διαδικασίες κλεισίματος του έργου, στη χορήγηση της βεβαίωσης περάτωσης, στη διοικητική παραλαβή προς χρήση, στο χρόνο υποχρεωτικής συντήρησης, καθώς και στις νέες ρυθμίσεις για υποβολή μητρώου του έργου και παραλαβή του σε ένα στάδιο. Επιπρόσθετα, αναλύονται οι διαδικασίες για τη διοικητική επίλυση των συμβατικών διαφορών μέσω της υποβολής και εξέτασης ενστάσεων, για τη δικαστική επίλυση διαφορών, καθώς και για την διαιτητική επίλυση διαφορών.

- Στη Φάση IV Ενότητα 2 εξετάζονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία τόσο για τη διάλυση μιας σύμβασης όσο και για τη ματαίωση της διάλυσης, καθώς και οι προβλέψεις για αποζημίωση του αναδόχου σε περίπτωση διάλυσης σύμβασης. Επίσης, αναλύονται οι ρυθμίσεις του νόμου σε περιπτώσεις υποκατάστασης του αναδόχου, πτώχευσής ή θανάτου.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Άνω των ορίων	Άνω των κατώτατων χρηματικών ορίων όπως ορίζονται στο άρθρο 5 του ν.4412/2016
Κάτω των ορίων	Κάτω των κατώτατων χρηματικών ορίων όπως ορίζονται στο άρθρο 5 του ν.4412/2016
ΑΠΕ	Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Εργασιών
ΔΕΚ	Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
ΔΣ	Δημόσια Σύμβαση
Δ.Υ.	Διευθύνουσα Υπηρεσία
ΕΑΔΗΣΥ	Ενιαία Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΕΕ	Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΕΕΣ	Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης
Ελ.Συν.	Ελεγκτικό Συνέδριο
ΕΣΗΔΗΣ	Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΣΠΕΛ	Ειδικός Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου
ΕΣΥ	Ειδική Συγγραφή Υποχρεώσεων
Ε.Τ.Α.Δ.	Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου
ΕΤΕΠ	Εθνικές Τεχνικές Προδιαγραφές
ΚΗΜΔΗΣ	Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων
Κ.Ο.	Κατευθυντήρια Οδηγία
ΚΠΑ	Κανονισμός Προεκτιμώμενων Αμοιβών
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση
ΜΕΕΠ	Μητρώο Εργοληπτικών Επιχειρήσεων
ΜΕΚ	Μητρώο Εμπειρίας Κατασκευαστών
ΜηΜΕΔ	Μητρώο Μελών Επιτροπών Διαδικασιών σύναψης Δημοσίων συμβάσεων έργων, μελετών, τεχνικών και λοιπών συναφών υπηρεσιών
Μη.Π.Υ.Δη.Συ.	Μητρώο Πιστοποιημένων Υπαλλήλων Δημοσίων Συμβάσεων
ΝΠΔΔ	Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου
ΝΠΙΔ	Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου

ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΟΚΩ	Οργανισμοί Κοινής Ωφέλειας
ΟΜΟΕ	Οδηγίες Μελετών Οδικών Έργων
ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Π.Α.	Προϊσταμένη Αρχή
Π.Δ.	Προεδρικό Διάταγμα
ΠΚΤΜΝΕ	Πρωτόκολλο Κανονισμού Τιμών Μονάδος Νέων Εργασιών
ΣΑΥ	Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας
Σ.Δ.Ε.	Συμβούλιο Δημοσίων Έργων
Σ.Δ.Ε./Τ.Κ.	Συμβούλιο Δημοσίων Έργων/Τμήμα Κατασκευών
ΣΔΙΤ	Συμπράξεις Δημοσίου-Ιδιωτικού Τομέα
ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικράτειας
ΤΕΕ	Τεχνικό Επαγγελματικό Επιμελητήριο
Τ.Σ.Υ	Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση
ΦΑΥ	Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

Συνοπτική εισαγωγή

Νομοθετικό πλαίσιο για τις δημόσιες συμβάσεις έργων (Ν. 4412/2016) – Σύνδεση νομοθεσίας με τις μεθοδολογίες διαχείρισης έργων – Πλαίσιο αρχών

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στις δημόσιες συμβάσεις έργων.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στις δημόσιες συμβάσεις έργων.

Λέξεις κλειδιά: Βιβλίο I, Βιβλίο II, Βιβλίο III, Βιβλίο IV, κατώτατα όρια, διαχείριση έργου, διαχείριση αντικειμένου εργασιών, διαχείριση χρόνου, διαχείριση κόστους, διαχείριση ποιότητας, διαχείριση ανθρωπίνων πόρων, διαχείριση επικοινωνίας, διαχείριση κινδύνου, διαχείριση προμηθειών, διαχείριση συμμετεχόντων.

Αντικείμενο – Πεδίο εφαρμογής Ν. 4412/16

(Άρθρο 1 Ν. 4412/16)

- Οι διατάξεις του Ν. 4412/16 αποτελούν **προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας** προς τις διατάξεις:
 - Της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων).
 - Της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ (προμήθειες φορέων, που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών).

- Της Οδηγίας 89/665/ΕΟΚ και της 92/13/ΕΚ, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ και τα άρθρα 46 και 47 της Οδηγίας 2014/23/ΕΕ.
- Ο Ν. 4412/16 **θεσπίζει κανόνες:**
 - Για τις διαδικασίες **προγραμματισμού και σύναψης δημοσίων συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών** που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του **Βιβλίου I** (άρθρα 2 έως 221).
 - Για τις διαδικασίες **προγραμματισμού και σύναψης συμβάσεων και διαγωνισμών μελετών** που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του **Βιβλίου II** (άρθρα 2 και 222 έως 338).
 - Για τη **διακυβέρνηση**, οι οποίοι εφαρμόζονται, σύμφωνα με το **Βιβλίο III** (άρθρα 339 έως 344), από τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς.
 - Για την **έννομη προστασία κατά τη σύναψη συμβάσεων** που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του **Βιβλίου IV** (άρθρα 345 έως 374).

Κατώτατα όρια (Βιβλίο I)

(από 1-1-2022 έως 31-12-2023)

- Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα:
 - **5.382.000 €** για τις δημόσιες συμβάσεις έργων.
 - **140.000 €** για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από κεντρικές κυβερνητικές αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές.
 - **215.000 €** για δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών που ανατίθενται από μη κεντρικές αναθέτουσες αρχές και για διαγωνισμούς μελετών που διοργανώνονται από τις εν λόγω αρχές.
 - **750.000 €** για δημόσιες συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα XIV του Προσαρτήματος Α του Ν. 4412/16.

Κατώτατα όρια (Βιβλίο II)

(από 1-1-2022 έως 31-12-2023)

- Ως κατώτατα όρια, σε συνάρτηση προς την εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, εκτός ΦΠΑ, ορίζονται τα ακόλουθα:
 - **431.000 €** για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών, καθώς και για τους διαγωνισμούς μελετών.
 - **5.382.000 €** για τις συμβάσεις έργων.
 - **1.000.000 €** για συμβάσεις υπηρεσιών που αφορούν κοινωνικές και άλλες ειδικές υπηρεσίες που περιέχονται στον κατάλογο του Παραρτήματος XVII του Προσαρτήματος Β΄ του Ν. 4412/16.

❖ Διαχείριση έργου

Διαχείριση Αντικειμένου Εργασιών Έργου (Project Scope Management)

- **Σκοπός:** Ο ακριβής προσδιορισμός όλων των εργασιών που απαιτούνται για την ολοκλήρωση του έργου.
- **Διαδικασία:** Ανάπτυξη λεπτομερούς εκθέσεως για το αντικείμενο του έργου (Project Scope Statement) ως βάση για τις μελλοντικές αποφάσεις στο έργο, καθώς και της δομής ανάλυσης εργασιών του έργου (Work Breakdown Structure - WBS δομή).
- Η δομή WBS είναι ιεραρχική και αναλύει το έργο αρχικά σε Φάσεις (Phases) και Πακέτα Εργασίας (Work Packages), καταλήγοντας στις Δραστηριότητες (Activities) του έργου.
- Στα έργα ανάπτυξης λογισμικού, η Διαχείριση του Αντικειμένου Εργασιών ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με τη Διαχείριση Απαιτήσεων (Requirements Management).

Διαχείριση Χρόνου Έργου (Project Time Management)

- **Σκοπός:** Η εξασφάλιση της έγκαιρης παράδοσης του έργου.
- **Διαδικασία:** Προσδιορισμός των δραστηριοτήτων που απαιτούνται για την εκτέλεση του έργου, της αλληλουχίας αυτών, τη διάρκειά τους, καθώς και των τιθέμενων περιορισμών.
- Καθυστερήσεις στην εκτέλεση των επιμέρους δραστηριοτήτων οδηγούν αφενός σε αύξηση του κόστους αφετέρου σε συνολική καθυστέρηση του έργου.

Διαχείριση Κόστους Έργου (Project Cost Management)

- **Σκοπός:** Η σύνταξη και η παρακολούθηση του προϋπολογισμού (budget) του έργου.
- **Διαδικασία:** Λεπτομερής κοστολόγηση όλων των δραστηριοτήτων αλλά και των πόρων που απαιτούνται για την εκτέλεση του έργου.
- Η επιτυχής παρακολούθηση του κόστους συνεπάγεται την όσο δυνατόν γρηγορότερη καταγραφή των αποκλίσεων κόστους με σκοπό τη λήψη διορθωτικών μέτρων.

Διαχείριση Ποιότητας Έργου (Project Quality Management)

- **Σκοπός:** Η εξασφάλιση αποτελέσματος που να ικανοποιεί τις ανάγκες.
- **Διαδικασία:** Η διαχείριση ποιότητας έργου περιλαμβάνει:
 - τον Σχεδιασμό Ποιότητας (Quality Planning)
 - τη Διασφάλιση Ποιότητας (Quality Assurance)
 - και τον Ποιοτικό Έλεγχο (Quality Control).
- Για τη μέτρηση της ποιότητας είναι δυνατή η χρησιμοποίηση διαφόρων στοιχείων ανάλογα με τις προτεραιότητες των συμμετεχόντων, όπως:
 - η απόδοση του συστήματος (Performance),
 - τα λειτουργικά του χαρακτηριστικά (Features),

- η αξιοπιστία του (Reliability),
 - η προσκόλληση στις προδιαγραφές και τα πρότυπα (Conformance).
- Τα μετρούμενα στοιχεία και οι διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και ποιοτικού ελέγχου προσδιορίζονται επακριβώς κατά την ανάπτυξη του Σχεδίου Ποιότητας του Έργου (Project Quality Plan).

Διαχείριση Ανθρωπίνων Πόρων Έργου (Project Human Resource Management)

- **Σκοπός:** Η εύρεση της βέλτιστης οργανωτικής δομής που μπορεί να υλοποιήσει το έργο.
- **Διαδικασία:** Η διαχείριση ανθρωπίνων πόρων έργου αφορά:
- την ανάπτυξη της ομάδας έργου (Team Building),
 - τη διοίκηση του προσωπικού,
 - τις ενέργειες για την ανάπτυξη ομαδικού πνεύματος,
 - την οργάνωση της επικοινωνίας.

Διαχείριση Επικοινωνίας Έργου (Project Communication Management)

- **Σκοπός:** Η επιλογή των καναλιών, του τρόπου και του περιεχομένου της επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων στο έργο.
- **Διαδικασία:** Η διαχείριση της επικοινωνίας έργου αφορά:
- το είδος της πληροφορίας που θα παραχθεί στο έργο,
 - τη μορφή στην οποία θα παραχθεί,
 - τα πρότυπα έγγραφα που πρέπει να χρησιμοποιηθούν,
 - τον τρόπο συλλογής των πληροφοριών που θα περιέχονται στις αναφορές,
 - τη συχνότητα σύνταξης των αναφορών.

Διαχείριση Κινδύνου Έργου (Project Risk Management)

- **Σκοπός:** Ο έλεγχος του κινδύνου σε ένα έργο.
- **Διαδικασία:** Η διαχείριση κινδύνου περιλαμβάνει:
 - τον Σχεδιασμό Διαχείρισης Κινδύνου (Risk Management Planning),
 - τον Προσδιορισμό Κινδύνων (Risk identification),
 - την Ποιοτική Ανάλυση Κινδύνου (Qualitative Risk Analysis),
 - την Ποσοτική Ανάλυση Κινδύνου (Quantitative Risk Analysis),
 - τον Σχεδιασμό Απόκρισης στους Κινδύνους (Risk Response Planning)
 - την Παρακολούθηση και τον Έλεγχο Κινδύνων (Risk Monitoring and Control).

Διαχείριση Προμηθειών Έργου (Project Procurement Management)

- **Σκοπός:** Η βέλτιστη διαχείριση της προμήθειας αγαθών και υπηρεσιών από πηγές εκτός της ομάδας ή του οργανισμού εκτέλεσης του έργου.
- **Διαδικασία:** Η διαχείριση προμηθειών περιλαμβάνει τις διαδικασίες καθορισμού:
 - των τμημάτων που θα προμηθευτούμε,
 - των τμημάτων που θα κατασκευαστούν,
 - των όρων προμήθειας υλικών και υπηρεσιών,
 - των ενεργειών διαχείρισης των προμηθευτών.

Διαχείριση Συμμετεχόντων (Stakeholder Management)

- **Σκοπός:** Η αποτελεσματική διαχείριση των συμμετεχόντων μερών.
- **Διαδικασία:** Η διαχείριση συμμετεχόντων αφορά οποιοδήποτε άτομο, ομάδα ή οργάνωση που μπορεί να επηρεάσει ή να επηρεαστεί από ένα έργο / πρόγραμμα.

Φάση Ι – Ενότητα 1

Έναρξη κατασκευής έργου – Κύριος του έργου – Προϊσταμένη Αρχή – Γνωμοδοτικά όργανα – Αρμοδιότητες

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για την κατασκευή ενός έργου.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στην κατασκευή ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες κατασκευής ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Αναθέτουσα αρχή, αναθέτων φορέας, οικονομικός φορέας, δημόσια σύμβαση, σύμβαση έργου, έργο, ανάδοχος, Κύριος του έργου, φορέας κατασκευής, Προϊσταμένη Αρχή, Διευθύνουσα Υπηρεσία, επιβλέπων, επιβλέπων ελεγκτής, ψηφιακό αρχείο βαθμολόγησης, γνωμοδοτικά όργανα, Τεχνικό Συμβούλιο, επιτελεσματικότητα.

Ορισμοί

(Άρθρο 2 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 του Ν. 4782/21)

- **Αναθέτουσες αρχές:** νοούνται το κράτος, οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης, οι οργανισμοί δημοσίου δικαίου ή οι ενώσεις μιας ή περισσότερων από αυτές τις αρχές ή ενός ή περισσότερων από αυτούς τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου και οι αναθέτουσες αρχές κατά την έννοια του άρθρου 223 του Ν. 4412/16.
- **Αναθέτοντες φορείς:** νοούνται οι αναθέτοντες φορείς κατά την έννοια του άρθρου 224 του Ν. 4412/16.

- **Οικονομικός φορέας:** νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσιος φορέας ή ένωση αυτών των προσώπων ή φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων επιχειρήσεων, που προσφέρει στην αγορά εκτέλεση εργασιών ή/και έργου, προμήθεια προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών.
- **Δημόσιες συμβάσεις:** νοούνται οι συμβάσεις εξ επαχθούς αιτίας, οι οποίες συνάπτονται γραπτώς μεταξύ ενός ή περισσότερων οικονομικών φορέων και μιας ή ενός ή περισσότερων αναθετουσών αρχών ή αναθετόντων φορέων, αντίστοιχα, και έχουν ως αντικείμενο την εκτέλεση έργων, την εκπόνηση μελετών, την προμήθεια αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών.
- **Δημόσιες συμβάσεις έργων:** νοούνται οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο:
 - Την εκτέλεση ή συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση εργασιών που αφορούν μία από τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο Παράρτημα II του Προσαρτήματος Α' και στο Παράρτημα I του Προσαρτήματος Β του Ν. 4412/16.
 - Την εκτέλεση ή συγχρόνως τη μελέτη και την εκτέλεση έργου.
 - Την υλοποίηση, με οποιαδήποτε μέσα, έργου ανταποκρινόμενου στις απαιτήσεις που ορίζει η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας που ασκεί αποφασιστική επιρροή στο είδος ή τη μελέτη του έργου.
- **Έργο:** νοείται το αποτέλεσμα ενός συνόλου δομικών εργασιών ή εργασιών μηχανικού, το οποίο επαρκεί καθαυτό για την επιτέλεση οικονομικής ή τεχνικής λειτουργίας.
- **Ανάδοχος** (εργολήπτης ή μελετητής ή προμηθευτής ή πάροχος υπηρεσιών): νοείται ο οικονομικός φορέας στον οποίο έχει ανατεθεί με δημόσια σύμβαση η κατασκευή έργου ή η μελέτη έργου ή η προμήθεια αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών αντίστοιχα.
- **Κύριος του Έργου ή Εργοδότης:** νοείται το Δημόσιο ή άλλος φορέας του δημόσιου τομέα, για λογαριασμό του οποίου καταρτίζεται η δημόσια σύμβαση ή κατασκευάζεται το έργο.
- **Φορέας κατασκευής του έργου:** νοείται η αρμόδια αναθέτουσα αρχή ή υπηρεσία αυτής που έχει την ευθύνη υλοποίησης του έργου.

- **Προϊσταμένη Αρχή:** νοείται η αρχή ή η υπηρεσία ή το όργανο του φορέα κατασκευής του έργου που εποπτεύει την κατασκευή του ασκώντας για λογαριασμό του αποφασιστικές αρμοδιότητες, ιδίως σε θέματα τροποποίησης των όρων της σύμβασης.
- **Διευθύνουσα Υπηρεσία:** νοείται η τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου που είναι αρμόδια για τον έλεγχο και τη διοίκηση της κατασκευής του έργου.
- **Επιβλέπων:** νοείται τεχνικός υπάλληλος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ή πιστοποιημένος ιδιωτικός φορέας (φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων), ο οποίος απαιτείται να διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου,
- **Επιβλέπων ελεγκτής ή μηχανικός ή ελεγκτής μηχανικός:** νοείται ο εγγεγραμμένος στο Μητρώο Επιβλεπόντων Ελεγκτών Μηχανικών, στον οποίο δύναται να ανατεθούν ο έλεγχος και η επίβλεψη των εκτελούμενων έργων προεκτιμώμενης αμοιβής από 60.000 € έως το αντίστοιχο όριο της παρ. 1 του άρθρου 5 του Ν. 4412/2016.
- **Ψηφιακό αρχείο βαθμολόγησης:** είναι το ηλεκτρονικό αρχείο που τηρεί η Γενική Γραμματεία Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, στο οποίο εντάσσονται όλες οι τεχνικές εταιρείες που εκτελούν δημόσια έργα.
- **Ενιαίο Σύστημα Τεχνικών Προδιαγραφών και Τιμολόγησης Τεχνικών Έργων και Μελετών:** είναι το σύνολο εναρμονισμένων αρχών, κανόνων, μεθόδων και εργαλείων για την εξαγωγή του πραγματικού κόστους των έργων.
- **Τεχνικό Συμβούλιο:** νοείται το συλλογικό όργανο που έχει την αρμοδιότητα να γνωμοδοτεί για την έκδοση αποφάσεων, όταν προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία ή ζητείται από την αναθέτουσα ή την Προϊσταμένη Αρχή,
- **Επιτελεστικότητα:** νοείται το σύνολο των μετρήσιμων ιδιοτήτων ενός έργου, οι οποίες αναφέρονται στην ταυτόχρονη ύπαρξη ασφάλειας, λειτουργικότητας και αισθητικής εμφάνισης για την τεχνική διάρκεια ζωής του.

Τρόπος κατασκευής έργου

(Άρθρο 134 Ν. 4412/16)

- Τα δημόσια έργα κατασκευάζονται με **εγκεκριμένη μελέτη εφαρμογής**:
 - Είτε από ειδικευμένους οικονομικούς φορείς κατά τις κείμενες διατάξεις.
 - Είτε από τον φορέα κατασκευής του έργου με αυτεπιστασία μέσω κατάλληλης τεχνικής υπηρεσίας, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 44 του Ν. 4412/16, και προσωπικού που είτε υπάρχει είτε κατά περίπτωση προσλαμβάνεται και αμείβεται από τις πιστώσεις του έργου.
- Η έγκριση διεξαγωγής δημοπρασίας αποτελεί και έγκριση της κατασκευής του έργου με οικονομικό φορέα.

Φάση Ι – Ενότητα 2

Διαχείριση της σύμβασης του έργου – Η Διευθύνουσα Υπηρεσία – Ρόλοι και Αρμοδιότητες

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση της σύμβασης ενός έργου.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διαχείριση της σύμβασης ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διαχείρισης της σύμβασης ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Υπογραφή σύμβασης, αντίκλητος, επιβλέπωντας, ιδιωτικός φορέας επίβλεψης (ΙΦΕ), προσόντα ΙΦΕ, διαδικασία επιλογής ΙΦΕ, καθήκοντα ΙΦΕ, αμοιβή ΙΦΕ, εγγυήσεις αμεροληψίας ΙΦΕ, ανακεφαλαιωτικές εκθέσεις, επιβλέποντες ελεγκτές μηχανικοί, προσόντα ελεγκτή μηχανικού, διαδικασία επιλογής ελεγκτή μηχανικού, καθήκοντα ελεγκτή μηχανικού, εγγυήσεις αμεροληψίας ελεγκτή μηχανικού, αμοιβή ελεγκτή μηχανικού, πειθαρχικές ευθύνες.

Υπογραφή σύμβασης

(Άρθρο 135 Ν. 4412/16)

Έδρα αναδόχου:

- Κατά την υπογραφή του συμφωνητικού ο ανάδοχος δηλώνει την έδρα του και την ακριβή διεύθυνση του.

- Μέχρι την πλήρη εκκαθάριση της εργολαβικής σύμβασης κάθε μεταβολή των στοιχείων αυτών δηλώνεται υποχρεωτικά και χωρίς καθυστέρηση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Διαφορετικά κάθε κοινοποίηση που γίνεται στην παλαιότερη διεύθυνση που έχει δηλώσει ο ανάδοχος, επιφέρει όλα τα νόμιμα αποτελέσματα της.

Αντίκλητος:

- Ο ανάδοχος δηλώνει εγγράφως για την παραλαβή των εγγράφων εξουσιοδοτημένο προς τούτο πρόσωπο, **κάτοικο της έδρας της Διευθύνουσας Υπηρεσίας**, το οποίο εγκρίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Η δήλωση του αναδόχου συνοδεύεται από δήλωση και του εξουσιοδοτούμενου προσώπου ότι **αποδέχεται** τον γενόμενο διορισμό του.
- Κάθε κοινοποίηση προς αυτόν θεωρείται ότι γίνεται προς τον ανάδοχο.
- **Αντικατάσταση** του προσώπου αυτού είναι δυνατή με ανάλογη εφαρμογή της παραπάνω διαδικασίας.
- Η αντικατάσταση ισχύει μόνο μετά την αποδοχή του νέου προσώπου από τη διευθύνουσα υπηρεσία.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία έχει πάντοτε το δικαίωμα να ζητά την αντικατάσταση του, αν αυτός αρνηθεί την παραλαβή εγγράφων ή απουσιάζει συστηματικά από την έδρα του ή γενικά κριθεί ακατάλληλος. Στην περίπτωση αυτή ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να ορίσει χωρίς καμιά καθυστέρηση νέο εξουσιοδοτημένο πρόσωπο.

Διοίκηση έργου – Παρακολούθηση και επίβλεψη

(Άρθρα 136 και 136Α του Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκαν με τα άρθρα 57 και 58 του Ν. 4782/21)

Έργα άνω του ορίου:

- Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από τον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (άρθρο 136, παρ. 2).

- Πιστοποιημένοι **Ιδιωτικοί Φορείς Επίβλεψης (ΙΦΕ)** (άρθρο 136 παρ. 3 Ν. 4412/16 και υπ' αρ. 299659/2021 (ΦΕΚ 5104/Β/2021) απόφαση Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Άσκηση καθηκόντων επίβλεψης κατά την κατασκευή δημοσίων έργων από Ιδιωτικό Φορέα Επίβλεψης»).

Έργα κάτω του ορίου:

- Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από τον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας (άρθρο 136, παρ. 2)
- Διαπιστευμένοι **Ιδιώτες, Επιβλέποντες Ελεγκτές Μηχανικοί** (άρθρο 136Α παρ. 1 Ν. 4412/16 και υπ' αρ. 34817/2022 (ΦΕΚ 556/Β/2022) κοινή απόφαση Υπουργών Εσωτερικών – Υποδομών και Μεταφορών «Παρακολούθηση και επίβλεψη δημοσίων έργων κάτω των ορίων από ιδιώτες Ελεγκτές Μηχανικούς»).

Επιβλέποντες Διευθύνουσας Υπηρεσίας

(Άρθρο 136 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 57 του Ν. 4782/21)

Ορισμός:

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ορίζει ως επιβλέποντες και βοηθούς αυτών για το έργο ή τμήματά του ή είδη εργασιών τεχνικούς υπαλλήλους που έχουν την **κατάλληλη ειδικότητα**, ανάλογα με τα στελέχη που διαθέτει, τις υπηρεσιακές ανάγκες και την αξιολόγηση του έργου και του προσωπικού.
- Οι επιβλέποντες αποτελούν τους **άμεσους βοηθούς** του προϊστάμενου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας στην άσκηση των καθηκόντων της που σχετίζονται με το έργο.
- **Δεν αποκλείεται** η άσκηση της επίβλεψης από τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, όταν ορίζει ομάδα επίβλεψης, περιλαμβάνει τον συντονιστή, τους επιβλέποντες και τους βοηθούς τους, με **σαφώς καθορισμένα καθήκοντα στην απόφαση ορισμού**.

Ιδιωτικοί Φορείς Επίβλεψης

(άρθρο 136 Ν. 4412/16 και υπ' αρ. 299659/2021 [ΦΕΚ 5104/Β/2021] απόφαση Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών)

Απαιτηση:

- Η επίβλεψη δύναται να ασκηθεί, **εφόσον προβλέπεται στη διακήρυξη**, από πιστοποιημένο ιδιωτικό φορέα επίβλεψης (ΙΦΕ).
- Ο ΙΦΕ είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων, ο οποίος είναι εγγεγραμμένος στα οικεία μητρώα του Π.Δ. 71/2019 (ΦΕΚ 112/Α/2019) και διαθέτει τις εξειδικευμένες γνώσεις που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του έργου.
- Η απαιτούμενη πιστοποίηση του ΙΦΕ αποδεικνύεται με την εγγραφή του στα δύο Τμήματα του «Μητρώου Επιχειρήσεων Συμβούλων Διοίκησης – Διαχείρισης Έργων» (ΜΗ.Ε.Σ.Δ.Δ.Ε.) των άρθρων 70 επ. του Π.Δ. 71/2019.

Προσόντα ΙΦΕ:

- Με τη διακήρυξη του έργου, **εκτός της απαιτούμενης πιστοποίησης, καθορίζονται** επίσης αφενός **η τάξη** ανάλογα με τον προϋπολογισμό του προκηρυσσόμενου έργου, στην οποία θα πρέπει να κατατάσσεται ο ΙΦΕ στο ΜΗ.Ε.Σ.Δ.Δ.Ε. κατά το άρθρο 74 του Π.Δ. 71/2019, και αφετέρου **οι κατηγορίες έργων και εξειδικευμένων εργασιών**, που αντιστοιχούν στο προς επίβλεψη έργο και στις οποίες θα πρέπει να διαθέτει εμπειρία η στελέχωση του δυναμικού του ΙΦΕ.
- Με την διακήρυξη του έργου μπορούν να καθορίζονται και να απαιτούνται ορισμένα **πρόσθετα προσόντα**, πέραν των ανωτέρω και της προβλεπόμενης πιστοποίησης, που θα πρέπει να διαθέτει ο ΙΦΕ, **εφόσον** τούτο υπαγορεύεται από ειδικές τεχνικές απαιτήσεις του έργου.
- Τα πρόσθετα αυτά προσόντα δύναται να προβλέπουν ότι ο ΙΦΕ θα διαθέτει αποδεδειγμένα εξειδικευμένες γνώσεις ή ειδική εμπειρία που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του συγκεκριμένου έργου.
- Η αναγκαιότητα πρόβλεψης τέτοιων πρόσθετων προσόντων πρέπει να **τεκμηριώνεται και να αιτιολογείται ειδικώς στη διακήρυξη.**

Απαιτούμενα στοιχεία διακήρυξης για ΙΦΕ:

- Η διακήρυξη θα πρέπει να ορίζει:
 - Το προβλεπόμενο στο Π.Δ. 71/2019 πιστοποιητικό εγγραφής στο ΜΗ.Ε.Σ.Δ.Δ.Ε., που πρέπει να διαθέτει ο ΙΦΕ και να προσκομίσει ο ανάδοχος.
 - Τα στοιχεία που θα πρέπει να υποβάλει με την προσφορά του κάθε υποψήφιος ανάδοχος, από τα οποία θα προκύπτει η ταυτότητα του προτεινόμενου ΙΦΕ και ιδίως τα βασικά στοιχεία της ατομικής επιχείρησης ή του νομικού του προσώπου.
 - Τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα που πρέπει να διαθέτει ο ΙΦΕ για την πλήρωση των νόμιμων απαιτήσεων, και ιδίως την τάξη, στην οποία θα πρέπει να έχει καταταγεί ο ΙΦΕ στο ΜΗ.Ε.Σ.Δ.Δ.Ε., τις κατηγορίες έργων και εργασιών, στις οποίες θα πρέπει να έχουν εμπειρία τα στελέχη που θα απαρτίζουν την ομάδα επίβλεψης, και οι οποίες θα είναι αντίστοιχες με αυτές που απαιτούνται για την εκτέλεση του προς ανάθεση έργου.
 - Τα τυχόν πρόσθετα προσόντα που θα πρέπει να διαθέτει ο ΙΦΕ αναλόγως των ειδικών απαιτήσεων του έργου.
 - Τους όρους της σύμβασης που θα κληθεί να συνάψει ο ανάδοχος του έργου με τον ΙΦΕ που ο ίδιος πρότεινε.
 - Τη διαδικασία αποδοχής του ΙΦΕ από τον Κύριο του Έργου, τον τρόπο ορισμού του ως επιβλέποντος και τη διαδικασία εγκατάστασής του στο έργο.
 - Τον χρόνο απασχόλησής του ΙΦΕ.
 - Τον τρόπο υπολογισμού και το συνολικό ύψος της αμοιβής του ΙΦΕ.
 - Κάθε άλλη λεπτομέρεια που θα είναι απαραίτητη για τη σύνταξη της προσφοράς του αναδόχου, εφόσον η επίβλεψη θα ασκηθεί από ΙΦΕ.

Διαδικασία επιλογής ΙΦΕ:

- Η διακήρυξη θα πρέπει να προβλέπει ότι κάθε υποψήφιος ανάδοχος οφείλει να περιλάβει στον (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» της προσφοράς του:
 - **Δήλωση του αναδόχου** στην οποία κατονομάζει και αναφέρει υποχρεωτικώς τα στοιχεία, από τα οποία θα προκύπτει η ταυτότητα του προτεινόμενου ΙΦΕ,

- ο αριθμός μητρώου εγγραφής του στο ΜΗ.Ε.Σ.Δ.Δ.Ε. και η τάξη, στην οποία έχει καταταχθεί στο ως άνω μητρώο.
- **Δήλωση του προτεινόμενου ΙΦΕ**, στην οποία περιέχεται η ανεπιφύλακτη δέσμευσή του ότι θα αναλάβει την επίβλεψη του έργου σε περίπτωση ανάθεσης της οικείας σύμβασης στον υποψήφιο ανάδοχο που τον προτείνει.
 - Εφόσον με την αποσφράγιση του (υπο)φακέλου των «Δικαιολογητικών Συμμετοχής» προκύψει ότι ορισμένος υποψήφιος ανάδοχος δεν έχει υποβάλει τις ανωτέρω δηλώσεις ή τις έχει υποβάλει ελλιπώς, **εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 102 του Ν. 4412/16.**
 - Εάν παρά ταύτα ο υποψήφιος ανάδοχος αρνείται να προτείνει με την προσφορά του ορισμένο πιστοποιημένο Ιδιωτικό Φορέα για την επίβλεψη του έργου ή δεν προσκομίζει τις προβλεπόμενες δηλώσεις, τότε κρίνεται ότι η συγκεκριμένη προσφορά δεν πληροί τους όρους της διακήρυξης και **απορρίπτεται.**
 - Μετά από την αξιολόγηση των προσφορών, και εφόσον η αναθέτουσα αρχή ειδοποιήσει τον προσφέροντα, στον οποίο πρόκειται να γίνει η κατακύρωση να υποβάλει εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας τα καθοριζόμενα στον νόμο και την διακήρυξη δικαιολογητικά, ο προσωρινός ανάδοχος οφείλει να προσκομίσει επιπλέον και **τα πλήρη στοιχεία που αφορούν στον ΙΦΕ που έχει προτείνει.**
 - **Ο προσωρινός ανάδοχος οφείλει να προσκομίσει:**
 - Τα βασικά στοιχεία της ατομικής επιχείρησης ή του νομικού προσώπου ή της ένωσης (όνομα ή επωνυμία, έδρα, Α.Φ.Μ., εκπροσώπηση, διοίκηση κ.λπ.), συνοδευόμενα από τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα.
 - Τα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν την εγγραφή και την κατάταξη του ΙΦΕ σε τάξη του ΜΗ.Ε.Σ.Δ.Δ.Ε..
 - Τα βιογραφικά και τα στοιχεία των εγγεγραμμένων στο Μ.Ε.Μ. ή στο Μ.Ε.Κ. φυσικών προσώπων που ανήκουν στη στελέχωση της ομάδας επίβλεψης του ΙΦΕ και έχουν δεσμεύσει τα πτυχία τους με ρητή αναφορά στην τάξη και την κατηγορία των ατομικών τους πτυχίων, συνοδευόμενα από τα οικεία αποδεικτικά έγγραφα.
 - Εξαντλητική αναφορά στα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα που ο ΙΦΕ και τα στελέχη της ομάδας επίβλεψης διαθέτουν για την πλήρωση των τυχόν πρόσθετων απαιτήσεων που προβλέπει η διακήρυξη για την κάλυψη ειδικών

- τεχνικών απαιτήσεων του έργου, συνοδευόμενη από τα στοιχεία που αποδεικνύουν τις εξειδικευμένες γνώσεις ή την ειδική εμπειρία που είναι αναγκαίες για την παρακολούθηση και επίβλεψη του συγκεκριμένου έργου,
- Δήλωση και του προσωρινού αναδόχου και του ΙΦΕ ότι κατά το χρόνο υποβολής της προσφοράς και κατά το χρόνο υπογραφής της σύμβασης δεν τελούν σε κατάσταση σύγκρουσης καθηκόντων.
- Εφόσον ο προσωρινός ανάδοχος δεν υποβάλλει στο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την απόδειξη των τυπικών και ουσιαστικών προσόντων που ο ΙΦΕ πρέπει να διαθέτει για την πλήρωση των νόμιμων απαιτήσεων, **εφαρμόζεται η παρ. 4 του άρθρου 103 του Ν. 4412/16.**
 - Εφόσον μετά τον έλεγχο των δικαιολογητικών του προσωρινού αναδόχου για την υπογραφή της σύμβασης διαπιστωθεί ότι τα στοιχεία που δηλώθηκαν για τον ΙΦΕ είναι εκ προθέσεως απατηλά ή ότι έχουν υποβληθεί πλαστά αποδεικτικά στοιχεία, εφαρμόζεται η παρ. 3 του άρθρου 103 του ν. 4412/16.
 - Εφόσον μετά τον έλεγχο των δικαιολογητικών για την υπογραφή της σύμβασης προκύψει ότι ο προσωρινός ανάδοχος πρότεινε με την προσφορά του ιδιωτικό φορέα, ο οποίος δεν πληροί τους όρους, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να τάξει προθεσμία **10 ημερών** στον ανάδοχο, για να προτείνει νέο πιστοποιημένο ΙΦΕ και να υποβάλει εκ νέου τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Εάν και από τα δικαιολογητικά αυτά αποδεικνύεται ότι και ο δεύτερος προτεινόμενος από τον προσωρινό ανάδοχο ΙΦΕ δεν πληροί τους όρους, **εφαρμόζεται η παρ. 5 του άρθρου 103 του Ν. 4412/16.**

Υπογραφή σύμβασης και εγκατάσταση ΙΦΕ:

- **Εντός 3 εργασίμων ημερών** μετά την υπογραφή της σύμβασης με τον ανάδοχο, η **Προϊσταμένη Αρχή εκδίδει διαπιστωτική απόφαση** με την οποία εγκρίνει τον ορισμό του προτεινόμενου από τον ανάδοχο ΙΦΕ ως επιβλέποντος του έργου.
- Η Προϊσταμένη Αρχή **δύναται αιτιολογημένα να αρνηθεί** τον ορισμό του προτεινόμενου φορέα επίβλεψης και να τάξει προθεσμία **10 έως 30 ημερών** στον ανάδοχο, για να προτείνει νέο πιστοποιημένο ΙΦΕ.

- Το σχέδιο σύμβασης μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ κοινοποιείται στο σύνολό του μαζί με τα πάσης φύσεως παραρτήματά του από τον ανάδοχο στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ελέγχει **εντός 3 ημερών** από την ως άνω κοινοποίηση, εάν το σχέδιο σύμβασης έχει το προβλεπόμενο περιεχόμενο, και, εφόσον δεν έχει αντιρρήσεις, ειδοποιεί τον ανάδοχο ότι μπορεί να προχωρήσει στην υπογραφή της σύμβασης με τον ΙΦΕ.
- Εάν η σύμβαση μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ χρειάζεται διορθώσεις ή τροποποιήσεις, η Διευθύνουσα Υπηρεσία τάσσει προθεσμία στον ανάδοχο να συμμορφωθεί.
- **Αφού ο ανάδοχος ελέγξει την μελέτη δημοπράτησης του έργου και ενημερώσει γραπτώς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία ότι δεν έχει παρατηρήσεις ως προς την εφαρμοσιμότητά της ή αφού παρέλθει άπρακτη η προβλεπόμενη προθεσμία και άρα τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη του αναδόχου επί της μελέτης του έργου κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 138 παρ. 2 του Ν. 4412/16, η Προϊσταμένη Αρχή καλεί τον ανάδοχο να υπογράψει την προβλεπόμενη σύμβαση με τον ΙΦΕ.**
- Χωρίς καθυστέρηση και πριν την εγκατάστασή του στο εργοτάξιο, ο ανάδοχος υπογράφει την σύμβαση με τον ΙΦΕ.
- Αμέσως μετά την υπογραφή της σύμβασης μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ ο τελευταίος εγκαθίσταται ως επιβλέπων στο έργο.

Καθήκοντα ΙΦΕ:

- Ο Ιδιωτικός Φορέας Επίβλεψης έχει κατά την άσκηση των καθηκόντων του όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αναγνωρίζονται από τις διατάξεις του Ν. 4412/16 στην επίβλεψη, όταν αυτή ασκείται από υπαλλήλους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Αναλυτικά τα καθήκοντα του ΙΦΕ περιγράφονται στο άρθρο 7 της υπ' αρ. 299659/2021 (ΦΕΚ 5104/Β/2021) απόφασης Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Άσκηση καθηκόντων επίβλεψης κατά την κατασκευή δημοσίων έργων από Ιδιωτικό Φορέα Επίβλεψης».

Υποχρεώσεις ΙΦΕ έναντι του Κυρίου του έργου:

- Ο Κύριος του Έργου και τα όργανά του διατηρούν όλες τις εξουσίες ελέγχου και εποπτείας επί της επίβλεψης που διενεργεί ο ΙΦΕ σε όλη την διάρκεια ισχύος της σύμβασης μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ.
- Σε περίπτωση που τα όργανα του Κυρίου του Έργου θεωρούν ότι ο ΙΦΕ δεν εκτελεί με συνέπεια τα καθήκοντα επίβλεψης μπορούν (σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 9 παρ. 2 της υπ' αρ. 299659/2021 [ΦΕΚ 5104/Β/2021] απόφασης Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών):
 - να προβάλουν εναντίωση στις πράξεις επίβλεψης κατά το άρθρο 15 αυτής,
 - να ζητήσουν από τον ανάδοχο να καταγγείλει την σύμβαση και να αντικαταστήσει τον ΙΦΕ κατά το άρθρο 16 αυτής,
 - να κινήσουν διαδικασίες για την αναζήτηση των πειθαρχικών ευθυνών του ΙΦΕ που προβλέπονται στο άρθρο 11 παρ. 3 της ανωτέρω Υπουργικής Απόφασης.
- Ο ΙΦΕ οφείλει να ενημερώνει τακτικώς την Διευθύνουσα Υπηρεσία για την εξέλιξη της εκτέλεσης του έργου, υποβάλλοντας μηνιαίες αναφορές για την πρόοδο των εργασιών.
- Ο ΙΦΕ οφείλει να ενημερώνει χωρίς καθυστέρηση την Διευθύνουσα Υπηρεσία σχετικά με κάθε παράβαση οποιασδήποτε συμβατικής υποχρέωσης από τον ανάδοχο, και ιδίως για:
 - οποιαδήποτε παράβαση του χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης του έργου,
 - οποιαδήποτε παράβαση της εφαρμογής της μελέτης του έργου ή των προδιαγραφών της σύμβασης,
 - οποιαδήποτε ποσοτική ή ποιοτική απόκλιση στις εργασίες ή στα υλικά του έργου.

Εγγυήσεις αμεροληψίας του ΙΦΕ:

- Ο ΙΦΕ, τα μέλη του (φυσικά ή νομικά πρόσωπα που συμμετέχουν στον ΙΦΕ σε περίπτωση ένωσης) και τα πρόσωπα που στελεχώνουν την ομάδα επίβλεψης δεν πρέπει να συνδέονται με τον ανάδοχο και τους υπεργολάβους του με σχέση, η οποία να δημιουργεί κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.

- Αναλυτικά οι απαιτούμενες εγγυήσεις αμεροληψίας του ΙΦΕ, καθώς και τα προβλεπόμενα μέτρα για την αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων του ΙΦΕ με τον ανάδοχο περιγράφονται στο άρθρο 14 της υπ' αρ. 299659/2021 (ΦΕΚ 5104/Β/2021) απόφασης Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Άσκηση καθηκόντων επίβλεψης κατά την κατασκευή δημοσίων έργων από Ιδιωτικό Φορέα Επίβλεψης».

Διαδικασία εναντίωσης του Κυρίου του Έργου σε πράξεις του ΙΦΕ:

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, σε περίπτωση ανάθεσης της επίβλεψης σε ΙΦΕ, δικαιούται να πραγματοποιεί και η ίδια κατά την κρίση της και χωρίς να απαιτείται οποιαδήποτε προηγούμενη γνωστοποίηση, επιτόπιους ελέγχους στο έργο, **με σκοπό να διαπιστώνει:**
 - την εξέλιξή του και τη συμμόρφωση του αναδόχου με τη σύμβαση εκτέλεσης του έργου,
 - την προσήκουσα εκπλήρωση των καθηκόντων του ΙΦΕ και την εν γένει νόμιμη άσκηση της επίβλεψης.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, εάν διαπιστώσει ότι ο ΙΦΕ με ορισμένες πράξεις ή παραλείψεις του παραβιάζει τα καθήκοντά του, **δύναται να εναντιώνεται** στις πράξεις αυτές καθώς και στα σχετικά πορίσματα και έγγραφα της επίβλεψης.
- Η εναντίωση ασκείται από την Διευθύνουσα Υπηρεσία με **αιτιολογημένη εισήγησή** της που υποβάλλεται στην Προϊσταμένη Αρχή.
- Η ως άνω εισήγηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς την Προϊσταμένη Αρχή πρέπει να υποβληθεί **εντός 15 ημερών** από την γνωστοποίηση των σχετικών πράξεων του ΙΦΕ σε αυτήν.
- **Εάν παρέλθει το διάστημα των 15 ημερών** από την γνωστοποίηση των οικείων πορισμάτων ή εγγράφων του ΙΦΕ στην Διευθύνουσα Υπηρεσία και η τελευταία δεν έχει προβάλει εναντίωση, **τεκμαίρεται η αποδοχή** των πράξεων, των πορισμάτων και των εγγράφων του ΙΦΕ.
- Σε περίπτωση εμπρόθεσμης αιτιολογημένης εναντίωσης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, η Προϊσταμένη Αρχή του έργου αποφασίζει **εντός προθεσμίας 15 ημερών** από της περιέλευσης σε αυτήν της εισηγήσεως.

- Η απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής δεσμεύει τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, τον ΙΦΕ και τον ανάδοχο.
- Εάν ο ανάδοχος αμφισβητεί πράξεις, παραλείψεις ή ενέργειες της επίβλεψης, υποβάλλει αναφορά προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, η οποία μπορεί, εάν κάνει δεκτές τις αιτιάσεις του αναδόχου, να εναντιωθεί στις πράξεις του ΙΦΕ κατά την ως άνω διαδικασία.
- Κατά της απόφασης της Προϊσταμένης Αρχής, που δέχεται την εναντίωση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας σε έγγραφα ή πορίσματα του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης, καθώς και κατά της τεκμαιρόμενης αποδοχής από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία των εγγράφων ή πορισμάτων του ΙΦΕ, ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει ένσταση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 174 του Ν. 4412/16, περί διοικητικής επίλυσης συμβατικών διαφορών, εφόσον η ως άνω εναντίωση ή η τεκμαιρόμενη αποδοχή των ενεργειών της επίβλεψης έχουν άμεσα βλαπτικές συνέπειες εις βάρος του, χωρίς να απαιτείται η έκδοση άλλης πράξης προς τούτο.

Διαδικασία αντικατάστασης του ΙΦΕ:

- Ο Κύριος του Έργου μπορεί να ζητήσει από τον ανάδοχο να καταγγείλει την σύμβαση με τον ΙΦΕ και να προβεί σε άμεση αντικατάστασή του σε περίπτωση που ο ΙΦΕ έπαψε να πληροί τα προσόντα της διακήρυξης ή προέκυψε μη επανορθώσιμη κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, που εμποδίζει την ανεξάρτητη και αμερόληπτη άσκηση των καθηκόντων του.
- Ο Κύριος του Έργου μπορεί να ζητήσει από τον ανάδοχο να καταγγείλει την σύμβαση με τον ΙΦΕ και να προβεί σε άμεση αντικατάστασή του σε περίπτωση που ο ΙΦΕ παραβίασε τις νόμιμες υποχρεώσεις του που απορρέουν από τον Ν. 4412/16 και την υπ' αρ. 299659/2021 (ΦΕΚ 5104/Β/2021) απόφαση Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών ή τις συμβατικές του υποχρεώσεις που απορρέουν από την σύμβαση μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ.
- Εάν η Διευθύνουσα Υπηρεσία διαπιστώσει ότι ο ΙΦΕ έχει ουσιωδώς παραβεί τις νόμιμες ή τις συμβατικές του υποχρεώσεις, τον καλεί εγγράφως να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να αρθεί η παράβαση και αποστέλλει σχετική έγγραφη ειδοποίηση στον ανάδοχο.

- Εφόσον ο ΙΦΕ δεν προβεί στις επιβαλλόμενες ενέργειες για να αρθεί η παράβαση, η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενημερώνει την Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να ζητήσει από τον ανάδοχο να καταγγείλει την σύμβασή του με τον ΙΦΕ και να τον αντικαταστήσει άμεσα.
- Ο ανάδοχος δεν έχει δικαίωμα να αντικρούσει τις αιτιάσεις της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ή της Προϊσταμένης Αρχής για λογαριασμό του ΙΦΕ.
- Κατά της απόφασης της Προϊσταμένης Αρχής, που ζητεί από τον ανάδοχο να καταγγείλει την σύμβασή του με τον ΙΦΕ και να τον αντικαταστήσει άμεσα, ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει την ένσταση του άρθρου 174 του Ν. 4412/16, εφόσον αποδείξει ότι η απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής για αντικατάσταση του συγκεκριμένου ΙΦΕ, με τον οποίο δεν δύναται να έχει κοινά συμφέροντα, θα έχει άμεσα βλαπτικές συνέπειες εις βάρος του, χωρίς να απαιτείται η έκδοση άλλης πράξης προς τούτο.

Αμοιβή του ΙΦΕ:

- Η αμοιβή του ΙΦΕ βαρύνει τις πιστώσεις του έργου και προστίθεται στην προεκτιμώμενη αμοιβή για την εκτέλεσή του.
- Η αμοιβή του ΙΦΕ **υπολογίζεται βάσει του προϋπολογισμού** του προς ανάθεση έργου **και όχι βάσει της προσφοράς του αναδόχου** που τον προτείνει.
- Τα στοιχεία ή το ύψος της οικονομικής προσφοράς του αναδόχου και **η τυχόν έκπτωση** που προσφέρει σε σχέση με την προεκτιμώμενη αμοιβή για την εκτέλεση του έργου **δεν επηρεάζουν τον τρόπο υπολογισμού** και το ύψος της αμοιβής του ΙΦΕ.
- **Η αμοιβή του ΙΦΕ καταβάλλεται αποκλειστικώς από τον ανάδοχο**, ο οποίος είναι ο μόνος υπόχρεος για την πληρωμή των αμοιβών και των λοιπών δαπανών και εξόδων του, όπως αυτά προβλέπονται στην σύμβαση μεταξύ αναδόχου και ΙΦΕ. Ο Κύριος του Έργου δεν έχει καμία ευθύνη για τις δαπάνες αυτές.
- **Η αμοιβή του ΙΦΕ υπολογίζεται** ως το άθροισμα των κατωτέρω κλιμακούμενων ποσοστών επί της αξίας της προεκτιμώμενης αμοιβής του έργου και ως εξής:
 - Για την αξία της προεκτιμώμενης αμοιβής του έργου έως και 10.000.000 € η αμοιβή του ΙΦΕ υπολογίζεται σε ποσοστό 2% επί της αξίας αυτής.

- Για την αξία της προεκτιμώμενης αμοιβής του έργου από 10.000.001 € έως 25.000.000 € η αμοιβή του ΙΦΕ υπολογίζεται σε ποσοστό 1,5% επί της αξίας αυτής.
- Για την αξία της προεκτιμώμενης αμοιβής του έργου από 25.000.001 € έως 50.000.000 € η αμοιβή υπολογίζεται με ποσοστό 1% επί της αξίας αυτής.
- Για την αξία της προεκτιμώμενης αμοιβής του έργου από 50.000.001 € και άνω η αμοιβή υπολογίζεται με ποσοστό 0,5% επί της αξίας αυτής.
- Η ως άνω αμοιβή θα καταβάλλεται στον ΙΦΕ σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις. Ο αριθμός των δόσεων θα αντιστοιχεί στον αριθμό των μηνών που θα διατρέξουν από την υπογραφή της σύμβασης του ΙΦΕ με τον ανάδοχο μέχρι την λήξη της συνολικής συμβατικής προθεσμίας.
- Εφόσον ο ανάδοχος δεν ολοκληρώσει το έργο εντός της αρχικής συμβατικής προθεσμίας και συνεχίσει την εκτέλεση με τις **παρατάσεις** που προβλέπονται στην παρ. 4 του άρθρου 147 του Ν. 4412/16, **ο ΙΦΕ δικαιούται μέχρι το πέρας της οριακής προθεσμίας επιπλέον αμοιβή**. Η αμοιβή αυτή θα ανέρχεται σε αναλογική προσαύξηση της αρχικής αμοιβής του για τον επιπλέον χρόνο άσκησης της επίβλεψης, **μειωμένη όμως σε ποσοστό 50%**.
- Σε περίπτωση που η αρχική προθεσμία εκτέλεσης του έργου **παραταθεί και μετά την πάροδο της οριακής προθεσμίας** σύμφωνα με την παρ. 8 του άρθρου 147 του Ν. 4412/16, **η αμοιβή του ΙΦΕ παύει να βαρύνει τις πιστώσεις του έργου**.
- Σε περίπτωση που ο ανάδοχος επιτύχει ταχύτερη, σε σχέση με τη συμβατική προθεσμία, εκτέλεση έργου κατά το άρθρο 149 του Ν. 4412/16, ο ΙΦΕ δικαιούται το σύνολο της αμοιβής του και ο ανάδοχος οφείλει να του καταβάλει ως τελευταία δόση όλο το υπολειπόμενο τμήμα της αμοιβής αυτής.
- Αν μεταξύ του Κυρίου του Έργου και του αναδόχου συναφθεί **συμπληρωματική σύμβαση**, με την οποία τροποποιείται το χρονοδιάγραμμα και επιμηκύνεται η συνολική διάρκεια εκτέλεσης του έργου, στην αξία της σύμβασης αυτής θα υπολογίζεται και η επιπλέον αμοιβή που θα οφείλει ο ανάδοχος στον ΙΦΕ, και η οποία θα ανέρχεται σε **αναλογική προσαύξηση της αρχικής του αμοιβής**, υπολογιζόμενη για τον επιπλέον χρόνο άσκησης της επίβλεψης.
- Σε περίπτωση προσωρινής ή οριστικής διακοπής των εργασιών για οποιονδήποτε λόγο, καθώς και σε περίπτωση αναστολής των προθεσμιών εκτέλεσης του έργου

κατά το άρθρο 147 παρ. 3 του Ν. 4412/16, ο ΙΦΕ διακόπτει την επίβλεψη και δεν του οφείλεται αμοιβή για το διάστημα αυτό.

- Σε περίπτωση έκπτωσης του αναδόχου, διάλυσης της σύμβασης εκτέλεσης του έργου ή σε κάθε άλλη περίπτωση πρόωρης λύσης της, ο ανάδοχος οφείλει να καταγγείλει την σύμβασή του με τον ΙΦΕ, ο οποίος δεν δικαιούται το υπόλοιπο της αμοιβής του.

Ιδιώτες Επιβλέποντες Ελεγκτές Μηχανικοί

(άρθρο 136Α Ν. 4412/16 και υπ' αρ. 34817/2022 [ΦΕΚ 556/Β/2022] κοινή απόφαση Υπουργών Εσωτερικών – Υποδομών και Μεταφορών).

Απαίτηση:

- Η επίβλεψη έργων με προεκτιμώμενη αμοιβή κάτω του ορίου, δύναται να διενεργείται από διαπιστευμένους ιδιώτες, επιβλέποντες Ελεγκτές Μηχανικούς, ανά κατηγορία έργου.
- Οι διαδικασίες ελέγχου, διαπίστευσης και τήρησης του Μητρώου Ελεγκτών Μηχανικών, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια, ρυθμίζονται στην υπ' αρ. 34817/2022 (ΦΕΚ 556/Β/2022) κοινή απόφαση Υπουργών Εσωτερικών – Υποδομών και Μεταφορών «Παρακολούθηση και επίβλεψη δημοσίων έργων κάτω των ορίων από ιδιώτες Ελεγκτές Μηχανικούς».

Προσόντα ιδιωτών ελεγκτών μηχανικών:

- Η ιδιότητα του διαπιστευμένου ιδιώτη ελεγκτή μηχανικού αποκτάται με την εγγραφή του στο Μητρώο Διαπιστευμένων Ελεγκτών Μηχανικών.
- Το Μητρώο Διαπιστευμένων Ελεγκτών Μηχανικών για την επίβλεψη των δημοσίων έργων κάτω των ορίων καταρτίζεται και τηρείται από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας (Τ.Ε.Ε.) με την μορφή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων, όπου εγγράφονται ανά αύξοντα Αριθμό Μητρώου οι Μηχανικοί, στους οποίους χορηγείται η διαπίστευση του Ελεγκτή Μηχανικού.
- Η εγγραφή στο Μητρώο Διαπιστευμένων Ελεγκτών Μηχανικών αποτελεί την μόνη απαιτούμενη πιστοποίηση, προκειμένου οι ιδιώτες μηχανικοί να

συμμετέχουν στις διαδικασίες επιλογής Ελεγκτών Μηχανικών για την ανάθεση σε αυτούς των υπηρεσιών επίβλεψης της παρούσας.

Ενέργειες αναθέτουσας αρχής για ανάθεση επίβλεψης σε Ελεγκτή Μηχανικό:

- Η άσκηση της επίβλεψης στην εκτέλεση ορισμένου έργου από διαπιστευμένο ιδιώτη Ελεγκτή Μηχανικό καθορίζεται με **απόφαση της αναθέτουσας αρχής**.
- Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής οφείλει να εκδοθεί, **αφού δημοσιευθεί η διακήρυξη** του προς επίβλεψη έργου, ώστε να είναι γνωστές οι ειδικές τεχνικές απαιτήσεις του και ειδικότερα οι κατηγορίες έργων και εξειδικευμένων εργασιών, στις οποίες θα πρέπει να διαθέτει εμπειρία ο Ελεγκτής Μηχανικός.
- Στην ως άνω απόφαση της αναθέτουσας αρχής, πρέπει να ορίζεται επίσης:
 - Ο κύριος τόπος εκτέλεσης του έργου, με σκοπό την επιλογή Ελεγκτή Μηχανικού από το Τμήμα του Μητρώου που αφορά στην συγκεκριμένη Περιφέρεια.
 - Οι κατηγορίες έργων και εξειδικευμένων εργασιών, που αντιστοιχούν στο προς επίβλεψη έργο, με σκοπό την επιλογή Ελεγκτή Μηχανικού από το αντίστοιχο Τμήμα του Μητρώου που αφορά στον συγκεκριμένο κλάδο ειδικότητας και είδος έργων.
 - Ο προϋπολογισμός του έργου, με σκοπό την επιλογή Ελεγκτή Μηχανικού με αντίστοιχη τάξη πτυχίου.
 - Το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης του έργου, ώστε να προκύπτει ο χρόνος απασχόλησης του Ελεγκτή Μηχανικού.
 - Ο τρόπος υπολογισμού και το συνολικό ύψος της αμοιβής του Ελεγκτή Μηχανικού.
- Η αναθέτουσα αρχή δύναται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής να αναθέσει την επίβλεψη σε Ελεγκτή Μηχανικό, ακόμη και αφού έχει αρχίσει η εκτέλεση του έργου. Η εν λόγω απόφαση λαμβάνεται μετά από εισήγηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, η οποία περιλαμβάνει ειδική τεκμηρίωση είτε της αδυναμίας να συνεχισθεί η επίβλεψη από υπαλλήλους της είτε της αναγκαιότητας αντικατάστασης των υπαλλήλων της από ιδιώτη Ελεγκτή Μηχανικό.

Διαδικασία επιλογής Ελεγκτή Μηχανικού:

- Ο ορισμός του Ελεγκτή Μηχανικού για την άσκηση επίβλεψης στην εκτέλεση ορισμένου έργου γίνεται μετά από κλήρωση μεταξύ των εγγεγραμμένων στο Μητρώο Διαπιστευμένων Ελεγκτών Μηχανικών.
- Η κλήρωση διενεργείται με ευθύνη του Τ.Ε.Ε., το οποίο έχει καταρτίσει και διατηρεί το οικείο Μητρώο.
- Μόλις η αναθέτουσα αρχή λάβει την απόφαση για την άσκηση της επίβλεψης στην εκτέλεση ορισμένου έργου από διαπιστευμένο ιδιώτη Ελεγκτή Μηχανικό αποστέλλει το πλήρες κείμενο της απόφασης αυτής στο Τ.Ε.Ε.
- Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής συνοδεύεται από αίτημά της προς το Τ.Ε.Ε. για την έναρξη της διαδικασίας ανάδειξης συγκεκριμένου Ελεγκτή Μηχανικού με την προβλεπόμενη κλήρωση.
- Το Τ.Ε.Ε. προσδιορίζει τα Τμήματα του Μητρώου στα οποία είναι εγγεγραμμένοι οι μηχανικοί που πληρούν τα απαιτούμενα κριτήρια και αναρτά στον ιστότοπό του, με ειδική παραπομπή σε εμφανές σημείο της κεντρικής του ιστοσελίδας (<https://web.tee.gr>), «Πρόσκληση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος» για την επιλογή Ελεγκτή Μηχανικού για το συγκεκριμένο έργο.
- Οι ενδιαφερόμενοι συμμετέχουν στη διαδικασία επιλογής, συμπληρώνοντας το ειδικό τυποποιημένο έντυπο, που είναι επίσης αναρτημένο στην οικεία ιστοσελίδα του Τ.Ε.Ε., και το οποίο αποτελεί την υποβαλλόμενη «Αίτηση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος».
- **Εντός αποκλειστικής προθεσμίας 3 εργασίμων ημερών** από την ως άνω ανάρτηση της Πρόσκλησης οι ενδιαφερόμενοι, εφόσον είναι εγγεγραμμένοι στα καλούμενα Τμήματα του Μητρώου, οφείλουν να αποστείλουν ηλεκτρονικά στο Τ.Ε.Ε. την Αίτηση Εκδήλωσης Ενδιαφέροντος.
- Το Τ.Ε.Ε. μετά την εκπνοή της προθεσμίας συγκεντρώνει τις υποβληθείσες αιτήσεις, καταχωρεί όλους τους ενδιαφερόμενους και καταρτίζει κατάλογο με τους Αριθμούς Μητρώου που θα συμμετάσχουν στην κλήρωση.
- Η κλήρωση διενεργείται ηλεκτρονικά και δημόσια με τη χρήση ειδικής ασφαλούς εφαρμογής λογισμικού ηλεκτρονικής κληρωτίδας, την οποία αναπτύσσει και διαχειρίζεται το Τ.Ε.Ε.

- Το Τ.Ε.Ε. αποστέλλει τα στοιχεία του κληρωθέντος Ελεγκτή Μηχανικού στην αναθέτουσα αρχή που ζήτησε την επιλογή του για συγκεκριμένο έργο της.
- Ο Αριθμός Μητρώου του κληρωθέντος Ελεγκτή Μηχανικού δεσμεύεται προσωρινά μέχρι την υπογραφή της σύμβασής του και δεν μπορεί να συμμετέχει σε επόμενες κληρώσεις.

Υπογραφή σύμβασης Ελεγκτή Μηχανικού:

- Η αναθέτουσα αρχή δεσμεύεται από το αποτέλεσμα της κλήρωσης που διενήργησε το Τ.Ε.Ε. και δεν δύναται να ζητήσει την ανάδειξη άλλου Ελεγκτή Μηχανικού ή να απορρίψει τον κληρωθέντα.
- Η αναθέτουσα αρχή, μόλις το Τ.Ε.Ε. της κοινοποιήσει τον αναδειχθέντα από την κλήρωση Ελεγκτή Μηχανικό, ενεργοποιεί τη διαδικασία ανάθεσης των υπηρεσιών επίβλεψης, η οποία **εξαιρείται του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων του Ν. 4412/16**, καθόσον η εν λόγω ανάθεση λαμβάνει χώρα κατόπιν κλήρωσης με προκαθορισμένη αμοιβή και άρα χωρίς την χρήση κριτηρίων ανάθεσης.
- Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής για την ανάθεση της επίβλεψης στον αναδειχθέντα από την κλήρωση Ελεγκτή Μηχανικό οφείλει να εκδοθεί, αμέσως μόλις ολοκληρωθεί η σύναψη της σύμβασης του προς επίβλεψη έργου.
- Μετά την έκδοση της απόφασης ανάθεσης της επίβλεψης στον Ελεγκτή Μηχανικό, η αναθέτουσα αρχή την αποστέλλει στο Τ.Ε.Ε. για να αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του, την κοινοποιεί στον επιλεγέντα Ελεγκτή Μηχανικό και τον καλεί να προσέλθει να υπογράψει τη σχετική σύμβαση.
- Με την κοινοποίηση της απόφασης ανάθεσης η σύμβαση θεωρείται ότι έχει συναφθεί και η υπογραφή του σχετικού συμφωνητικού έχει αποδεικτικό χαρακτήρα.
- Ο Ελεγκτής Μηχανικός με τη σύναψη κατά τα ως άνω της σύμβασής του οφείλει να εγκατασταθεί αμέσως στο έργο και να ασκήσει την προβλεπόμενη επίβλεψη.
- Μετά την υπογραφή της σύμβασής του ο Αριθμός Μητρώου του κληρωθέντος Ελεγκτή Μηχανικού δεσμεύεται οριστικά και ο Ελεγκτής Μηχανικός **δεν επιτρέπεται να συμμετάσχει σε καμία επόμενη κλήρωση**, μέχρι την παραλαβή

κατά το άρθρο 172 του Ν. 4412/16 του αντικειμένου του έργου στο οποίο εγκαταστάθηκε.

- Μετά την ολοκλήρωση του έργου ο Ελεγκτής Μηχανικός προσκομίζει τα σχετικά αποδεικτικά παραλαβής στο Τ.Ε.Ε., το οποίο οφείλει να ενεργοποιήσει τον Αριθμό Μητρώου του για επόμενες κληρώσεις.
- Εάν ο Ελεγκτής Μηχανικός, μολονότι κληρώθηκε από το Τ.Ε.Ε. και κλήθηκε από την αναθέτουσα αρχή, δεν προσήλθε για να υπογράψει την σύμβασή του ή αρνήθηκε με οποιονδήποτε τρόπο να αναλάβει την επίβλεψη, για την οποία εκδήλωσε ενδιαφέρον, **διαγράφεται από το Μητρώο για ένα (1) έτος** από την συντέλεση της ως άνω συμπεριφοράς του.
- Εάν μετά την παρέλευση του έτους και την επανεγγραφή του στο Μητρώο επαναλάβει την ίδια ως άνω συμπεριφορά **διαγράφεται από το Μητρώο οριστικά.**
- Σε περίπτωση πάντως που δεν προσέλθει ή αρνηθεί να αναλάβει την επίβλεψη ο αναδειχθείς από την κλήρωση ελεγκτής μηχανικός, **η αναθέτουσα αρχή ζητεί την επανάληψη της κλήρωσης** μεταξύ των λοιπών ενδιαφερομένων και την ανάδειξη νέου Ελεγκτή Μηχανικού.
- Η διαδικασία επαναλαμβάνεται όσες φορές απαιτηθεί μέχρι να ευρεθεί ο ενδιαφερόμενος που θα αποδεχθεί την ανάθεση των υπηρεσιών.
- Σε όλες τις κληρώσεις οι αρνούμενοι διαγράφονται από το Μητρώο και δεν συμμετέχουν στις επόμενες κληρώσεις.

Καθήκοντα Ελεγκτή Μηχανικού:

- Ο Ελεγκτής Μηχανικός έχει κατά την άσκηση των καθηκόντων του όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αναγνωρίζονται από τις διατάξεις του Ν. 4412/16 στην επίβλεψη, όταν αυτή ασκείται από υπαλλήλους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Αναλυτικά τα καθήκοντα του Ελεγκτή Μηχανικού περιγράφονται στο άρθρο 8 της υπ' αρ. 34817/2022 (ΦΕΚ 556/Β/2022) κοινής απόφασης Υπουργών Εσωτερικών – Υποδομών και Μεταφορών «Παρακολούθηση και επίβλεψη δημοσίων έργων κάτω των ορίων από ιδιώτες Ελεγκτές Μηχανικούς».

Ευθύνη Ελεγκτή Μηχανικού έναντι του Κυρίου του έργου:

- Ο Ελεγκτής Μηχανικός ευθύνεται έναντι του Κυρίου του Έργου ακόμη και για ελαφρά αμέλεια κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεών του και επίσης υπέχει, κατά την εκπλήρωση των συμβατικών του υποχρεώσεων, ποινική ευθύνη Δημόσιου Υπαλλήλου.
- Ο Ελεγκτής Μηχανικός ευθύνεται έναντι του Κυρίου του Έργου για κάθε περίπτωση πλημμελούς άσκησης των νόμιμων του καθηκόντων, καθώς και για κάθε περίπτωση παράβασης των υποχρεώσεών του.
- Σε περίπτωση κατά την οποία ο Ελεγκτής Μηχανικός δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις και δεν εκτελεί με συνέπεια τα καθήκοντα επίβλεψης ή δεν συμμορφώνεται με τις γραπτές εντολές των οργάνων του Κυρίου του Έργου, που είναι σύμφωνες με τη σύμβαση και τον νόμο, κηρύσσεται έκπτωτος από την σύμβαση ανάθεσης της επίβλεψης.

Εγγυήσεις αμεροληψίας του Ελεγκτή Μηχανικού:

- Ο Ελεγκτής Μηχανικός δεν πρέπει να συνδέεται με τον ανάδοχο του προς επίβλεψη έργου και τους υπεργολάβους του με σχέση, η οποία μπορεί να δημιουργεί κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων.
- Αναλυτικά οι απαιτούμενες εγγυήσεις αμεροληψίας του Ελεγκτή Μηχανικού, καθώς και τα προβλεπόμενα μέτρα για την αποτροπή σύγκρουσης συμφερόντων του Ελεγκτή Μηχανικού με τον ανάδοχο περιγράφονται στο άρθρο 7 της υπ' αρ. 34817/2022 (ΦΕΚ 556/Β/2022) κοινής απόφασης Υπουργών Εσωτερικών – Υποδομών και Μεταφορών «Παρακολούθηση και επίβλεψη δημοσίων έργων κάτω των ορίων από ιδιώτες Ελεγκτές Μηχανικούς».

Διαδικασία εναντίωσης του Κυρίου του Έργου σε πράξεις του Ελεγκτή Μηχανικού:

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, σε περίπτωση ανάθεσης της επίβλεψης σε Ελεγκτή Μηχανικό, δικαιούται να πραγματοποιεί κατά την κρίση της και χωρίς να απαιτείται οιαδήποτε προηγούμενη γνωστοποίηση, επιτόπιους ελέγχους στο έργο, με σκοπό να διαπιστώνει την εξέλιξη αυτού, την νόμιμη άσκηση της επίβλεψης και τη συμμόρφωση του αναδόχου με τη σύμβαση εκτέλεσης του έργου.

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, εάν διαπιστώσει ότι ο Ελεγκτής Μηχανικός με ορισμένες πράξεις ή παραλείψεις του παραβιάζει τα καθήκοντά του, **δύναται να εναντιώνεται** στις πράξεις αυτές, καθώς και στα σχετικά πορίσματα και έγγραφα της επίβλεψης.
- Η εναντίωση ασκείται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία με **αιτιολογημένη εισήγησή** της που υποβάλλεται στην Προϊσταμένη Αρχή.
- Η ως άνω εισήγηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς την Προϊσταμένη Αρχή πρέπει να υποβληθεί **εντός 15 ημερών** από τη γνωστοποίηση των σχετικών πράξεων του Ελεγκτή Μηχανικού σε αυτήν.
- **Εάν παρέλθει το διάστημα των 15 ημερών** από τη γνωστοποίηση των οικείων πορισμάτων ή εγγράφων του Ελεγκτή Μηχανικού στη Διευθύνουσα Υπηρεσία και η τελευταία δεν έχει προβάλει εναντίωση, **τεκμαίρεται η αποδοχή** των πράξεων, των πορισμάτων και των εγγράφων του Ελεγκτή Μηχανικού.
- Σε περίπτωση εμπρόθεσμης αιτιολογημένης εναντίωσης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, η Προϊσταμένη Αρχή του έργου αποφασίζει **εντός προθεσμίας 15 ημερών** από της περιέλευσης σε αυτήν της εισηγήσεως.
- Η απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής δεσμεύει τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, τον Ελεγκτή Μηχανικό και τον ανάδοχο.
- Εάν ο ανάδοχος αμφισβητεί πράξεις, παραλείψεις ή ενέργειες της επίβλεψης, υποβάλλει αναφορά προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, εάν κάνει δεκτές τις αιτιάσεις του αναδόχου, μπορεί να εναντιωθεί στις πράξεις του Ελεγκτή Μηχανικού κατά την ως άνω διαδικασία.
- **Κατά της απόφασης της Προϊσταμένης Αρχής**, που δέχεται την εναντίωση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας σε έγγραφα ή πορίσματα του Ελεγκτή Μηχανικού, καθώς και κατά της τεκμαιρόμενης αποδοχής από την Διευθύνουσα Υπηρεσία των εγγράφων ή πορισμάτων του Ελεγκτή Μηχανικού, **ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει την ένσταση** του άρθρου 174 του Ν. 4412/16, περί διοικητικής επίλυσης συμβατικών διαφορών, εφόσον η ως άνω εναντίωση ή η τεκμαιρόμενη αποδοχή των ενεργειών της επίβλεψης έχουν άμεσα βλαπτικές συνέπειες εις βάρος του, χωρίς να απαιτείται η έκδοση άλλης πράξης προς τούτο.

Διαδικασία αντικατάστασης του Ελεγκτή Μηχανικού:

- Ο Κύριος του Έργου μπορεί να καταγγείλει την σύμβαση με τον Ελεγκτή Μηχανικό, και να προβεί σε άμεση αντικατάστασή του, με την επανάληψη της διαδικασίας, σε περίπτωση που:
 - Ο Ελεγκτής Μηχανικός έπαυσε να πληροί τα απαιτούμενα προσόντα ή προέκυψε μη επανορθώσιμη κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, που εμποδίζει την ανεξάρτητη και αμερόληπτη άσκηση των καθηκόντων του.
 - Ο Ελεγκτής Μηχανικός παραβίασε τις νόμιμες υποχρεώσεις του που απορρέουν από τον Ν. 4412/16 και την υπ' αρ. 34817/2022 (ΦΕΚ 556/Β/2022) κοινή απόφαση Υπουργών Εσωτερικών – Υποδομών και Μεταφορών ή τις συμβατικές του υποχρεώσεις που απορρέουν από την σύμβασή του.
- Εάν η Διευθύνουσα Υπηρεσία διαπιστώσει ότι ο Ελεγκτής Μηχανικός έχει ουσιαδώς παραβεί τις νόμιμες ή τις συμβατικές του υποχρεώσεις, τον καλεί εγγράφως να προβεί σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες, ώστε να αρθεί η παράβαση.
- Εφόσον ο Ελεγκτής Μηχανικός δεν προβεί στις επιβαλλόμενες ενέργειες για να αρθεί η παράβαση, η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενημερώνει την Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να καταγγείλει την σύμβαση με τον Ελεγκτή Μηχανικό και να τον αντικαταστήσει άμεσα.
- Σε περίπτωση που ο Ελεγκτής Μηχανικός παραβίασε τις νόμιμες υποχρεώσεις του και ο Κύριος του Έργου κατήγγειλε για τον λόγο αυτό την μεταξύ τους σύμβαση, ο Κύριος του Έργου ενημερώνει άμεσα το Τ.Ε.Ε. και ο Ελεγκτής Μηχανικός **διαγράφεται από το Μητρώο για τρία (3) έτη** από την καταγγελία της σύμβασής του.
- Εάν μετά την παρέλευση του ως άνω χρόνου και την επανεγγραφή του στο Μητρώο ο Ελεγκτής Μηχανικός επαναλάβει την ίδια συμπεριφορά και καταγγεληθεί εκ νέου η σύμβασή του, τότε **διαγράφεται από το Μητρώο οριστικά.**

Αμοιβή του Ελεγκτή Μηχανικού:

- Η αμοιβή του Ελεγκτή Μηχανικού υπολογίζεται βάσει του προϋπολογισμού του προς ανάθεση έργου και καταβάλλεται με τον τρόπο που ορίζεται στην σύμβασή του με την αναθέτουσα αρχή.
- Ο Ελεγκτής Μηχανικός για την άσκηση της επίβλεψης και για την εν γένει εκτέλεση των καθηκόντων, που του έχουν ανατεθεί με την σύμβασή του, δικαιούται να λάβει για τη συνολική προθεσμία εκτέλεσης του έργου κατ' αποκοπήν αμοιβή, η οποία θα ανέρχεται σε **ποσοστό 1,5% του ύψους της προεκτιμώμενης αμοιβής του έργου.**
- Εάν η αναθέτουσα αρχή αποφασίσει να αναθέσει την επίβλεψη σε περισσότερους Ελεγκτές Μηχανικούς, ώστε να καλύπτονται κατά το δυνατόν περισσότερες κατηγορίες έργων και εξειδικευμένων εργασιών, **η αμοιβή για κάθε Ελεγκτή Μηχανικό υπολογίζεται σε ποσοστό 1,5% του ύψους της προεκτιμώμενης αμοιβής του τμήματος του έργου, που έκαστος θα επιβλέπει.**
- Η ως άνω αμοιβή θα καταβάλλεται στον Ελεγκτή Μηχανικό **σε ισόποσες μηνιαίες δόσεις.**
- Ο αριθμός των δόσεων αντιστοιχεί στον αριθμό των μηνών που θα διατρέξουν από την υπογραφή της σύμβασης του Ελεγκτή Μηχανικού με τον ανάδοχο μέχρι την λήξη της συνολικής συμβατικής προθεσμίας.
- Η συνολική αμοιβή του Ελεγκτή Μηχανικού για την άσκηση της επίβλεψης και για την εν γένει εκτέλεση των καθηκόντων του **δεν θα αυξάνεται ούτε θα αναθεωρείται σε καμία περίπτωση και για κανέναν λόγο ή αιτία.**

Πίνακας αποτύπωσης διαφοροποιήσεων σε έργα που δημοπρατήθηκαν πριν και μετά την 1-9-2021		
	<i>Πριν την 1-9-2021</i>	<i>Μετά την 1-9-2021</i>
<i>Έργα άνω του ορίου</i>	<i>– Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας.</i>	<i>– Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας. – Πιστοποιημένοι Ιδιωτικοί Φορείς Επίβλεψης (ΙΦΕ).</i>

Έργα κάτω του ορίου	– Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας.	– Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας – Διαπιστευμένοι Ιδιώτες, Επιβλέποντες Ελεγκτές Μηχανικοί.
----------------------------	--	---

Ανακεφαλαιωτικές εκθέσεις πορείας έργου

(Άρθρο 136 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 57 του Ν. 4782/21)

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου συντάσσει, με τη συνδρομή είτε των επιβλεπόντων υπαλλήλων της είτε του ιδιωτικού φορέα επίβλεψης είτε των ιδιωτών ελεγκτών μηχανικών, κάθε τρίμηνο, συνοπτικές ανακεφαλαιωτικές εκθέσεις για την πορεία του έργου και τα σημαντικά προβλήματα που σχετίζονται με την κατασκευή του, τις οποίες αποστέλλει στην Προϊστάμενη Αρχή.
- Στις εκθέσεις αυτές περιλαμβάνονται υποχρεωτικά ενημέρωση σχετικά με την πορεία εφαρμογής της εγκεκριμένης μελέτης του έργου, με τον εντοπισμό σφαλμάτων της προμέτρησης και με την εμφάνιση απρόβλεπτων περιστάσεων που ήδη έλαβαν χώρα ή είναι σε εξέλιξη και εκτίμηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας για το αν στο επόμενο τρίμηνο προβλέπεται να προκύψει ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, καθώς και για το κόστος των εργασιών αυτών, προκειμένου η Προϊσταμένη Αρχή να αποφασίσει σχετικά με τη συνέχιση του έργου ή τη μείωση του συμβατικού αντικειμένου και τη διάλυση της σύμβασης.
- Η μη τήρηση της ανωτέρω υποχρέωσης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας συνιστά πειθαρχικό παράπτωμα του προϊσταμένου αυτής.

Πειθαρχικές ευθύνες διοικητικών οργάνων

(Άρθρο 141 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 60 του Ν. 4782/21)

Επιβλέποντες:

- Για τους επιβλέποντες στο έργο πειθαρχικές παραβάσεις αποτελούν ιδίως η υπαίτια καθυστέρηση στην ενημέρωση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας για την εκ μέρους του αναδόχου:
 - παραβίαση του χρονοδιαγράμματος κατασκευής,
 - κατασκευή ελαττωματικών εργασιών,
 - ενσωμάτωση ελαττωματικών υλικών,
 - παράλειψη τήρησης των νόμιμων μέτρων ασφάλειας ή προστασίας του περιβάλλοντος,
 - άνευ εντολής εκτέλεση εργασιών, οι οποίες δεν προβλέπονται από την αρχική ή εγκεκριμένη συμπληρωματική σύμβαση, ούτε είναι επιτρεπτή η εκτέλεσή τους κατά τις κείμενες διατάξεις.

Προϊστάμενος Διευθύνουσας Υπηρεσίας:

- Για τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας πειθαρχικές παραβάσεις αποτελούν ιδίως:
 - Η παράλειψη κίνησης και διεκπεραίωσης της διαδικασίας έκπτωσης του αναδόχου παρά τη συνδρομή των αναγκαίων προϋποθέσεων.
 - Η παράλειψη έγκαιρης έγκρισης των λογαριασμών, η εκπρόθεσμη έκδοση βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών του έργου.
 - Η παράλειψη αμελλητί κοινοποίησης του εγκεκριμένου λογαριασμού στον ανάδοχο και η χορήγηση εντολών για εκτέλεση εργασιών, οι οποίες δεν προβλέπονται από την αρχική ή εγκεκριμένη συμπληρωματική σύμβαση, ούτε άλλως είναι επιτρεπτή η εκτέλεσή τους κατά τις κείμενες διατάξεις.
 - Η μη τήρηση των διατάξεων του παρόντος, ως προς την εμπρόθεσμη έκδοση των προβλεπόμενων πράξεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Προϊστάμενος και όργανα Προϊσταμένης Αρχής:

- Για τον προϊστάμενο και τα όργανα της Προϊσταμένης Αρχής πειθαρχικές παραβάσεις αποτελούν ιδίως:
 - Η παράλειψη έγκρισης των ανακεφαλαιωτικών πινάκων.
 - Η παράλειψη εμπρόθεσμης παραλαβής του έργου.
 - Η χορήγηση παράτασης προθεσμίας χωρίς να υφίστανται οι νόμιμες προϋποθέσεις.

Ποινές:

- Το αρμόδιο όργανο της αναθέτουσας αρχής ή του αναθέτοντος φορέα:
 - Είτε επιβάλλει εις βάρος των υπαιτίων, ανάλογα με τη βαρύτητά τους, την πειθαρχική ποινή του προστίμου μέχρι ποσού αντίστοιχου του μισθού των έξι (6) μηνών.
 - Είτε τους παραπέμπει στο οικείο πειθαρχικό όργανο για την επιβολή των κατά τις κείμενες διατάξεις προβλεπόμενων πειθαρχικών ποινών.

Φάση Ι – Ενότητα 3

Επιχειρησιακές ομάδες επίβλεψης – Επιτροπές Παραλαβών

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για την επίβλεψη και παραλαβή ενός έργου.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στην επίβλεψη και παραλαβή ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες επίβλεψης και παραλαβής ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Επίβλεψη έργου, επιβλέποντες, ιδιωτικός φορέας επίβλεψης (ΙΦΕ), επιβλέποντες ελεγκτές μηχανικοί, παραλαβή αφανών εργασιών, παραλαβή φυσικού εδάφους, χαρακτηρισμός εδάφους, παραλαβή ποιότητας υλικών, παραλαβή έργου.

❖ Έργα που δημοπρατήθηκαν πριν την 1-9-2021

Επίβλεψη έργου

(Άρθρο 136 Ν. 4412/16, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 57 του Ν. 4782/21)

- Η παρακολούθηση, ο έλεγχος και η διοίκηση των έργων ασκούνται από την αρμόδια τεχνική υπηρεσία του φορέα κατασκευής του έργου (Διευθύνουσα ή Επιβλέπουσα Υπηρεσία), η οποία:
 - Ορίζει τους τεχνικούς υπαλλήλους, που θα ασχοληθούν με την επίβλεψη.
 - Προσδιορίζει τα καθήκοντά τους, όταν είναι περισσότεροι από έναν.
 - Παρακολουθεί το έργο τους.

- Προβαίνει σε κάθε ενέργεια που απαιτείται για την καλή και έγκαιρη εκτέλεση των έργων.
- **Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ορίζει** ως επιβλέποντες και βοηθούς αυτών για το έργο ή τμήματά του ή είδη εργασιών τεχνικούς κατά προτίμηση υπαλλήλους που έχουν την **κατάλληλη ειδικότητα**, ανάλογα με τα στελέχη που διαθέτει, τις υπηρεσιακές ανάγκες και την αξιολόγηση του έργου και του προσωπικού.
- Οι επιβλέποντες αποτελούν τους **άμεσους βοηθούς** του προϊστάμενου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας στην άσκηση των καθηκόντων της που σχετίζονται με το έργο.
- **Δεν αποκλείεται** η άσκηση της επίβλεψης από τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία όταν ορίζει ομάδα επίβλεψης, περιλαμβάνει τον συντονιστή, τους επιβλέποντες και τους βοηθούς τους, με σαφώς **καθορισμένα καθήκοντα** στην απόφαση ορισμού, ιδίως σε ό,τι αφορά τις απαιτήσεις υπογραφής εγγράφων και στοιχείων.

Επιτροπή παραλαβής αφανών εργασιών

(Άρθρα 136 παρ.2 και 151 παρ. 3 του Ν. 4412/16, όπως ίσχυαν πριν την τροποποίησή τους με τα άρθρα 57 και 70 του Ν. 4782/21 αντίστοιχα)

Συγκρότηση επιτροπής:

- Για την παραλαβή των αφανών εργασιών και τη σύνταξη των σχετικών πρωτοκόλλων **η Διευθύνουσα Υπηρεσία** ορίζει τριμελή επιτροπή τεχνικών υπαλλήλων.
- Όταν για οποιοδήποτε λόγο δεν είναι δυνατός ο ορισμός τριμελούς επιτροπής τεχνικών υπαλλήλων, αυτή η επιτροπή μπορεί να συγκροτηθεί από (2) δύο υποχρεωτικά μέλη τεχνικούς υπαλλήλους και τον επιβλέποντα

Διαδικασία παραλαβής:

- Όταν πρόκειται για εργασίες, η ποσοτική επαλήθευση των οποίων δεν είναι δυνατή στην τελική μορφή του έργου, όπως εργασίες που πρόκειται να επικαλυφθούν από άλλες και δεν είναι τελικά εμφανείς, ποσότητες που

παραλαμβάνονται με ζύγιση ή άλλα παρόμοια, **ο ανάδοχος υποχρεούται** να καλέσει την επιτροπή παραλαβής αφανών εργασιών και τον επιβλέποντα, προκειμένου να προβούν **από κοινού** στην καταμέτρηση ή ζύγιση και να **συντάξουν** πρωτόκολλο παραλαβής αφανών εργασιών ή πρωτόκολλο ζυγίσεως αντίστοιχα.

- Το **πρωτόκολλο** αυτό, υπογραφόμενο από τον ανάδοχο, τον επιβλέποντα και τα μέλη της επιτροπής, αποτελεί **προϋπόθεση** για την πιστοποίηση των σχετικών εργασιών.
- Η **πρόσκληση της αναδόχου** προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία πρέπει να γίνεται για μεν την από κοινού ζύγιση τουλάχιστον μια (1) εργάσιμη ημέρα πριν από αυτήν, για δε τη λήψη των στοιχείων υπαίθρου τουλάχιστον 5 εργάσιμες ημέρες πριν τη διενέργειά τους.
- Η **μη ανταπόκριση** των εντεταλμένων οργάνων στην πρόσκληση μπορεί να αποτελεί λόγο υπερημερίας του κυρίου του έργου και επιφέρει πειθαρχικές ποινές στους υπεύθυνους.
- Το πρωτόκολλο παραλαβής εργασιών συνοδεύει υποχρεωτικά την επιμέτρηση των σχετικών εργασιών δεν έχει εκτελεστό διοικητικό χαρακτήρα και δεν προσβάλλεται αυτοτελώς παρά μόνο από κοινού με την προσβολή της εγκριτικής πράξης της επιμέτρησης.

Επιτροπή παραλαβής φυσικού εδάφους

(Άρθρο 151 παρ. 1 του Ν. 4412/16, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Συγκρότηση επιτροπής:

- Για την περίπτωση της παραλαβής φυσικού εδάφους, **η Προϊσταμένη Αρχή συγκροτεί Επιτροπή**, στην οποία **συμμετέχουν υποχρεωτικά** ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και επιβλέπων.

Επιτροπή χαρακτηρισμού φυσικού εδάφους

(Άρθρο 151 παρ. 4 του Ν. 4412/16, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία:

- Ο χαρακτηρισμός των εδαφών που κατασκευάζεται το έργο, γίνεται από δύο ή περισσότερους τεχνικούς υπαλλήλους, **που ορίζονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.**
- Ο ορισμός της επιτροπής αυτής **ανακοινώνεται** στην Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να ορίσει και άλλον υπάλληλο να συμμετέχει στο έργο της επιτροπής.
- Η Προϊσταμένη Αρχή μπορεί σε κάθε περίπτωση να ορίσει άλλη επιτροπή για επανέλεγχο και χαρακτηρισμό εδαφών.
- Σε περίπτωση που δεν επαρκεί το τεχνικό προσωπικό ή σε περίπτωση αδυναμίας να ληφθεί απόφαση, λόγω διαφωνίας των υπαλλήλων που ορίζονται σε άρτιο αριθμό, ο ανωτέρω χαρακτηρισμός εδαφών γίνεται κατά τον προσφορότερο τρόπο με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.

Επιτροπή παραλαβής και ελέγχου ποιότητας υλικών

(Άρθρο 159 παρ. 1 του Ν. 4412/16, όπως ίσχυε πριν την τροποποίησή του με το άρθρο 77 του Ν. 4782/21)

Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία:

- Η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του έργου ή ενσωματώνονται σε αυτό, γίνεται από δύο (2) ή περισσότερους τεχνικούς υπαλλήλους, τουλάχιστον ένας εκ των οποίων ανήκει στην ομάδα επίβλεψης, **που ορίζονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.**
- Ο ορισμός της επιτροπής **ανακοινώνεται** στην Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να ορίσει και άλλον υπάλληλο να συμμετέχει στο έργο της επιτροπής.
- Σε περίπτωση που δεν επαρκεί το τεχνικό προσωπικό ή σε περίπτωση αδυναμίας να ληφθεί απόφαση λόγω διαφωνίας των υπαλλήλων που ορίζονται σε άρτιο

αριθμό, ο ανωτέρω έλεγχος και παραλαβή υλικών γίνεται κατά τον προσφορότερο τρόπο με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.

Επιτροπή παραλαβής έργου

Προσοχή: Με την παρ. 5 του άρθρου 140 (Μεταβατικές διατάξεις Μέρους Α) του Ν. 4782/21, όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 21 του Ν. 4903/22, ορίζεται ότι:

- Οι διατάξεις του άρθρου 86 του Ν. 4782/21 **για την παραλαβή των έργων σε ένα στάδιο** (ενιαία ποσοτική και ποιοτική παραλαβή) εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που κατά την έναρξη εφαρμογής του ως άνω άρθρου **δεν έχει ακόμη εκδοθεί βεβαίωση περάτωσης εργασιών**. Στην περίπτωση αυτή για την έκδοση της βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 82 του Ν. 4782/21 και στη συνέχεια η παραλαβή διενεργείται με την ισχύουσα διαδικασία του άρθρου 86 του Ν. 4782/21.
- Εάν κατά την έναρξη εφαρμογής του άρθρου 86 του Ν. 4782/21 (δηλαδή την 1-9-2021) έχει ήδη εκδοθεί βεβαίωση περάτωσης εργασιών για τμήμα ή για το σύνολο του έργου με τις προϊσχύσασες διατάξεις του άρθρου 168 του Ν. 4412/2016, τότε ακολουθείται η διαδικασία προσωρινής και οριστικής παραλαβής κατά τα άρθρα 170 και 172 του Ν. 4412/2016, όπως ίσχυαν μέχρι την 1η.9.2021.
- Επομένως, όσα έργα δημοπρατήθηκαν με το Ν. 4412/16 πριν την 1-9-2021 και εκδίδεται βεβαίωση περάτωσης των εργασιών μετά την 1-9-2021 παραλαμβάνονται **σε ένα στάδιο** (ενιαία ποσοτική και ποιοτική παραλαβή) με τις διατάξεις του άρθρου 172 του Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21.
- Η συγκρότηση της επιτροπής παραλαβής έργου παρουσιάζεται κατωτέρω (Έργα που δημοπρατήθηκαν μετά την 1-9-2021), ενώ στο Τμήμα «Παραλαβή έργου» της Φάσης IV Ενότητα 1 περιγράφεται αναλυτικά όλη η διαδικασία παραλαβής ενός έργου.

❖ Έργα που δημοπρατήθηκαν μετά την 1-9-2021

Έλεγχος και έγκριση αφανών εργασιών

(Άρθρο 151 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Έλεγχος:

- Ο έλεγχος των επιμετρήσεων των αφανών εργασιών και η σύνταξη των εκθέσεων παραλαβής τους γίνεται από τον **επιβλέποντα** του έργου.

Έγκριση:

- Η έγκριση των επιμετρήσεων των αφανών εργασιών γίνεται από τον **προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας** του έργου.

Διαδικασία:

- Αναλυτικά η διαδικασία ελέγχου και έγκρισης των επιμετρήσεων των αφανών εργασιών παρουσιάζεται στο Τμήμα «Αφανείς εργασίες» της Φάσης III Ενότητα 1.

Χαρακτηρισμός και παραλαβή φυσικού εδάφους

(Άρθρο 151 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία:

- Ο χαρακτηρισμός και η παραλαβή του φυσικού εδάφους στο οποίο εκτελείται το έργο, γίνονται από δύο (2) ή περισσότερους τεχνικούς, που **ορίζονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία**.
- Αναλυτικά η διαδικασία χαρακτηρισμού και παραλαβής φυσικού εδάφους παρουσιάζεται στο Τμήμα «Χαρακτηρισμός και παραλαβή φυσικού εδάφους» της Φάσης III Ενότητα 1.

Παραλαβή και έλεγχος ποιότητας υλικών

(Άρθρο 159 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 77 του Ν. 4782/21)

Έλεγχος και παραλαβή:

- Η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του έργου ή ενσωματώνονται σε αυτό, γίνεται από έναν (1) ή περισσότερους τεχνικούς του άρθρου 139 του Ν. 4412/16, περί διεύθυνσης έργου από την πλευρά του αναδόχου.
- Αναλυτικά η διαδικασία παραλαβής και ελέγχου της ποιότητας των υλικών παρουσιάζεται στο Τμήμα «Παραλαβή και έλεγχος ποιότητας υλικών» της Φάσης ΙΙΙ Ενότητα 2.

Επιτροπή παραλαβής έργου

(Άρθρο 172 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21)

Συγκρότηση επιτροπής – Διαδικασία:

- **Η Προϊσταμένη Αρχή ορίζει**, τουλάχιστον (3) μήνες πριν από την πάροδο της προθεσμίας υποχρεωτικής συντήρησης του έργου, επιτροπή παραλαβής, ύστερα από εισήγηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η επιτροπή είναι πενταμελής και αποτελείται από:
 - **Τρεις (3) τεχνικούς υπαλλήλους** με τους αναπληρωτές τους, με ειδικότητες σχετικές με το αντικείμενο της σύμβασης που ανήκουν στον φορέα κατασκευής ή και σε άλλους φορείς, κατ' επιλογή της Προϊσταμένης Αρχής, **πλην του Προέδρου που προέρχεται υποχρεωτικά από άλλη αναθέτουσα αρχή.**
 - **Δύο (2) εκπροσώπους** του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ) ή του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ) σε περιπτώσεις αμιγώς γεωτεχνικών έργων, που ορίζονται με τους αναπληρωτές τους, κατόπιν αιτήματος της Προϊσταμένης Αρχής, εντός είκοσι (20) ημερών, από την υποβολή του αιτήματος.

➤ **Προσοχή:**

- **Μη υπόδειξη** εκ μέρους του ΤΕΕ ή του ΓΕΩΤΕΕ, αντιστοίχως, **δεν κωλύει** τη συγκρότηση και λειτουργία της επιτροπής.
 - **Όταν ο φορέας που πρόκειται να χρησιμοποιήσει το έργο είναι άλλος από την υπηρεσία που το κατασκευάζει**, ένας εκ των τριών (3) τεχνικών υπαλλήλων **ορίζεται από τον φορέα που θα χρησιμοποιήσει το έργο.**
 - Ο ανάδοχος μπορεί να ορίσει εκπρόσωπό του ως παρατηρητή των εργασιών της Επιτροπής χωρίς δικαίωμα ψήφου.
 - Οι εκπρόσωποι του ΤΕΕ ή του ΓΕΩΤΕΕ, αντιστοίχως, και ο πρόεδρος της επιτροπής δικαιούνται για τη διενέργεια της παραλαβής ιδιαίτερη αμοιβή, η οποία καταβάλλεται από τις πιστώσεις του έργου.
- Αναλυτικά η διαδικασία παραλαβής ενός έργου παρουσιάζεται στο Τμήμα «Παραλαβή έργου» της Φάσης IV Ενότητα 1.

Πίνακας αποτύπωσης διαφοροποιήσεων σε έργα που δημοπρατήθηκαν πριν και μετά την 1-9-2021		
	<i>Πριν την 1-9-2021</i>	<i>Μετά την 1-9-2021</i>
<i>Επίβλεψη έργου</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας. 	<p><i>Έργα άνω του ορίου:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας. - Πιστοποιημένοι Ιδιωτικοί Φορείς Επίβλεψης (ΙΦΕ).
		<p><i>Έργα κάτω του ορίου:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ορισμός επιβλεπόντων μηχανικών από Προϊστάμενο Διευθύνουσας Υπηρεσίας - Διαπιστευμένοι Ιδιώτες, Επιβλέποντες Ελεγκτές Μηχανικοί.

Παραλαβή αφανών εργασιών	<ul style="list-style-type: none"> - Παραλαβή από επιτροπή παραλαβής αφανών εργασιών. - Σύνταξη Πρωτοκόλλου Παραλαβής Αφανών Εργασιών (Π.Π.Α.Ε.) - Σύνταξη Πρωτοκόλλου Ζυγίσεως 	<ul style="list-style-type: none"> - Υποβολή επιμέτρησης αφανών εργασιών από ανάδοχο. - Σύνταξη έκθεσης από τον επιβλέποντα. - Έγκριση επιμέτρησης αφανών εργασιών από Διευθύνουσα Υπηρεσία
Παραλαβή φυσικού εδάφους	<ul style="list-style-type: none"> - Συγκρότηση επιτροπής από την Προϊσταμένη Αρχή. - Υποχρεωτική συμμετοχή του Προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και του επιβλέποντα. 	<ul style="list-style-type: none"> - Συγκρότηση επιτροπής από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. - Συμμετοχή δύο (2) ή περισσότερων τεχνικών.
Παραλαβή και έλεγχος ποιότητας υλικών	<ul style="list-style-type: none"> - Από επιτροπή δύο (2) ή περισσότερων τεχνικών υπαλλήλων, τουλάχιστον ένας εκ των οποίων ανήκει στην ομάδα επίβλεψης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Από έναν (1) ή περισσότερους τεχνικούς του αναδόχου.
Παραλαβή έργου	<p>Βεβαίωση περάτωσης πριν την 1-9-2021: Διαδικασία Προσωρινής και Οριστικής Παραλαβής.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τριμελής επιτροπή (μέχρι επταμελής σε σημαντικά έργα). - Τουλάχιστον ο Πρόεδρος δεν ορίζεται από υπαλλήλους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. <p>Βεβαίωση περάτωσης μετά την 1-9-2021: Διαδικασία Παραλαβής σε ένα στάδιο.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πενταμελής επιτροπή: Τρεις τεχνικοί υπάλληλοι και δύο εκπρόσωποι του ΤΕΕ ή του ΓΕΩΤΕ. 	<ul style="list-style-type: none"> - Πενταμελής επιτροπή: Τρεις τεχνικοί υπάλληλοι και δύο εκπρόσωποι του ΤΕΕ ή του ΓΕΩΤΕ. - Ο Πρόεδρος υποχρεωτικά από άλλη αναθέτουσα αρχή. - Ένας εκ των τριών τεχνικών υπαλλήλων ορίζεται από τον φορέα χρήσης του έργου όταν είναι διαφορετικός από την υπηρεσία κατασκευής.

	<ul style="list-style-type: none">- Ο Πρόεδρος υποχρεωτικά από άλλη αναθέτουσα αρχή.- Ένας εκ των τριών τεχνικών υπαλλήλων ορίζεται από τον φορέα χρήσης του έργου όταν είναι διαφορετικός από την υπηρεσία κατασκευής.	
--	--	--

Φάση Ι – Ενότητα 4

Διοίκηση έργου από τον ανάδοχο – Γενικές υποχρεώσεις και Συγγραφή Υποχρεώσεων – Υπεργολαβία

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διοίκηση ενός έργου.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διοίκηση ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διοίκησης ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Γενικές υποχρεώσεις αναδόχου, έλεγχος μελέτης, τροποποίηση μελέτης, διάλυση σύμβασης, αποζημίωση αναδόχου, ανακεφαλαιωτικές εκθέσεις, διεύθυνση έργου, υποχρεώσεις μελών κοινοπραξίας, ορισμός εκπροσώπου, υπεργολαβία.

Γενικές υποχρεώσεις αναδόχου

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

- Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να κατασκευάσει το έργο κατά τους όρους της σύμβασης και τις έγγραφες εντολές των αρμοδίων κατά περίπτωση οργάνων του φορέα κατασκευής του έργου.
- Ο ανάδοχος οφείλει να τηρεί με ακρίβεια τη διάταξη και τις διαστάσεις των διαφόρων τμημάτων του έργου, όπως προκύπτουν από τα εγκεκριμένα σχέδια ή άλλα στοιχεία της μελέτης.

Έλεγχος μελέτης

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

Πεδίο εφαρμογής:

- Ο ανάδοχος έχει την υποχρέωση να ελέγξει την μελέτη δημοπράτησης έργου προϋπολογισμού άνω του ορίου της περ. α' του άρθρου 5 του Ν. 4412/16 πριν την εγκατάστασή του στο εργοτάξιο και να ενημερώσει γραπτώς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Διαδικασία:

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία προσκαλεί τον ανάδοχο να υποβάλλει εγγράφως, εντός **προθεσμίας 20 έως 60 ημερών** από την υπογραφή της σύμβασης, αν έχει παρατηρήσεις ως προς την εφαρμοσιμότητα της μελέτης.
- Ο ανάδοχος δικαιούται σε περιπτώσεις ειδικών έργων να αιτηθεί πρόσθετη προθεσμία κατ' ανώτατο **45 ημερών**.
- Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη, τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη του αναδόχου επί της μελέτης του έργου.

Πρόταση τροποποίηση μελέτης:

- Αν ο ανάδοχος προτείνει την τροποποίηση της μελέτης του έργου, η Προϊσταμένη Αρχή εξετάζει την πρόταση του αναδόχου, κατόπιν γνωμοδότησης του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου ή, σε περίπτωση μη ύπαρξης αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου στην αναθέτουσα αρχή, του τεχνικού συμβουλίου της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών.
- Εφόσον κριθεί, ότι **οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είναι επουσιώδεις**, σύμφωνα με το άρθρο 155, περί επειγουσών και απρόβλεπτων πρόσθετων εργασιών, δεν μεταβάλουν τη φύση του έργου και δεν επάγονται ουσιώδη αύξηση του συμβατικού ανταλλάγματος, **εγκρίνεται η συνέχιση εκτέλεσης του έργου**.
- Σε αντίθετη περίπτωση, **η σύμβαση διαλύεται και ο ανάδοχος αποζημιώνεται** μόνο για τις αποδεδειγμένες δαπάνες στις οποίες υποβλήθηκε για τη συμμετοχή του στον διαγωνισμό και μέχρι τη διάλυση της σύμβασης.

- Με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής κατόπιν γνωμοδότησης του τεχνικού συμβουλίου, κρίνεται το **εύλογο της δαπάνης** για την αποζημίωση, ύστερα από εισήγηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Χρόνος ολοκλήρωσης διαδικασίας:

- Το διάστημα που παρεμβάλλεται από την πρόσκληση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και μέχρι την ολοκλήρωση της προβλεπόμενης στην παρούσα διαδικασία, **δεν προσμετράται** στη συμβατική προθεσμία εκτέλεσης του έργου.

Ενέργειες Προϊσταμένης Αρχής:

- Εάν μετά τη διάλυση της σύμβασης και εφόσον η Προϊσταμένη Αρχή **δεν έχει αποδεχτεί την αναγκαιότητα ουσιώδους τροποποίησης της μελέτης**, δύναται να αποφασίσει την εκτέλεση του έργου σύμφωνα με την υφιστάμενη μελέτη, προσκαλεί τον επόμενο κατά σειρά μειοδότη του διαγωνισμού και του προτείνει να αναλάβει αυτός το έργο της ολοκλήρωσης της διαλυθείσας εργολαβίας, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις και βάσει της προσφοράς που υπέβαλε στον διαγωνισμό.
- Η σύμβαση εκτέλεσης συνάπτεται, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 138 του Ν. 4412/16 ως προς την αποδοχή της μελέτης του έργου.

Ενέργειες σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης εκτέλεσης εργασιών

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί, σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης για την εκτέλεση εργασιών κατά τροποποίηση της σύμβασης, να χορηγήσει σχετική εντολή, για την εκτέλεση των εργασιών και πριν την υπογραφή σχετικής συμπληρωματικής σύμβασης κατά την παρ. 1, ή έγκρισης του ΑΠΕ κατά τις παρ. 3 και 4 του άρθρου 156, περί ειδικών θεμάτων τροποποιήσεων συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους, αυξομειώσεων εργασιών και νέων εργασιών, και ο ανάδοχος οφείλει να προβεί στην εκτέλεση των εν λόγω εργασιών.

- Ο ανάδοχος **δεν δικαιούται** να λάβει αποζημίωση ή αύξηση τιμών για μεταβολές στα έργα που έγιναν **αυθαίρετα και χωρίς έγγραφη εντολή** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, έστω και αν αυτές βελτιώνουν το έργο.
- Αν η χωρίς έγκριση μεταβολή επιφέρει μείωση ποσοτήτων ή διαστάσεων, καταβάλλεται μόνο η αξία των ποσοτήτων των εργασιών που έχουν πράγματι εκτελεσθεί χωρίς να αποκλείεται εφαρμογή των διατάξεων για κακοτεχνία.
- Οι ανωτέρω εντολές υπογράφονται από τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις και μόνο **για εργασίες που αφορούν στην ασφάλεια του έργου** λόγω απρόβλεπτων συνθηκών και εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 155 του Ν. 4412/16, η εντολή της Διευθύνουσας Υπηρεσίας δύναται να χορηγείται προφορικά στον τόπο των έργων, **καταχωρίζεται** δε αμελλητί, με συνοπτική αιτιολογία, στο **ημερολόγιο του έργου** και **αποστέλλεται ηλεκτρονικά** στον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- **Πριν από την ηλεκτρονική αποστολή** του ημερολογίου του έργου στη Διευθύνουσα Υπηρεσία **δεν επιτρέπεται η εκτέλεση** οιασδήποτε εργασίας.

Ενέργειες αναδόχου

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

- Ο ανάδοχος **δεν μπορεί να προβεί** σε εκτέλεση εργασιών κατά τροποποίηση της μελέτης του έργου, παρά μόνο **αν προηγηθεί τροποποίηση της μελέτης** σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 144 του Ν. 4412/16, περί τροποποίησης της εγκεκριμένης μελέτης κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου.
- **Αν ανακύψει αστοχία της μελέτης ή τμήματος αυτής** κατά την εκτέλεση του έργου, η οποία αποδεδειγμένα δεν μπορούσε να διαπιστωθεί εμπροθέσμως σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 138 του Ν. 4412/16, ο ανάδοχος **υποχρεούται να ενημερώσει** αμελλητί τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και **να απέχει από κάθε πράξη και ενέργεια** που τροποποιεί ή επαυξάνει το συμβατικό αντικείμενο και συνδέεται με την αστοχία της μελέτης.

- **Για το διάστημα μέχρι την απόφαση** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, ο ανάδοχος δεν εκτελεί εργασίες και δεν δικαιούται να λάβει οιαδήποτε αποζημίωση για όσες εκτέλεσε χωρίς εντολή.

Άλλες υποχρεώσεις αναδόχου

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

- Ο ανάδοχος έχει την υποχρέωση **τήρησης της εργατικής νομοθεσίας**, των διατάξεων και κανονισμών για την **πρόληψη ατυχημάτων** στο προσωπικό του ή στο προσωπικό του φορέα του έργου ή σε οποιονδήποτε τρίτο και **λήψης μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος**.
- Ο ανάδοχος, αναφορικά με τη **λήψη μέτρων ασφαλείας**, είναι υποχρεωμένος να εκπονεί με ευθύνη του κάθε σχετική μελέτη, όπως **στατική ικριωμάτων** και **μελέτη προσωρινής σήμανσης έργων** και να λαμβάνει όλα τα σχετικά μέτρα.
- Ο ανάδοχος υπέχει την πλήρη και αποκλειστική ευθύνη για κάθε ζημία που προκαλείται προς οιονδήποτε από την παράβαση των παραπάνω υποχρεώσεων, ευθυνόμενος, εκτός άλλων, και για την καταβολή των σχετικών αποζημιώσεων.
- Ο ανάδοχος οφείλει να λαμβάνει μέτρα προστασίας, σύμφωνα με το Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας (ΣΑΥ), ανάλογα με τις προβλέψεις του χρονοδιαγράμματος των εργασιών, λαμβάνοντας υπόψη ενδεχόμενες τροποποιήσεις ή άλλες αναγκαίες αναπροσαρμογές των μελετών κατά τη φάση κατασκευής του έργου.

Ενέργειες σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμής αποδοχών προσωπικού

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

- Αν ο ανάδοχος καθυστερεί τις πληρωμές των αποδοχών του προσωπικού που έχει προσλάβει και χρησιμοποιεί στο έργο, η Διευθύνουσα Υπηρεσία **μετά από γραπτή όχληση των ενδιαφερομένων**, καλεί τον ανάδοχο να εξοφλήσει τους δικαιούχους μέσα σε **15 ημέρες**.

- Αν ο ανάδοχος δεν εξοφλήσει τους δικαιούχους, τότε η Διευθύνουσα Υπηρεσία συντάσσει καταστάσεις πληρωμής των οφειλομένων και **πληρώνει απευθείας τους δικαιούχους** από τις πιστώσεις του έργου, για λογαριασμό του αναδόχου και έναντι του λαβείν του.
- Σε εφαρμογή της παρούσας μπορεί να πληρωθούν οι αποδοχές **μέχρι και των τριών (3) τελευταίων μηνών** πριν από την όχληση των ενδιαφερομένων.
- **Προϋπόθεση της πληρωμής** είναι να υπάρχει οφειλή του κυρίου του έργου εκ της κατασκευής του, η οποία αποδεικνύεται ή προκύπτει από υποβληθέντα ή συντασσόμενο εκ της Διευθύνουσας Υπηρεσίας λογαριασμό.

Σύνταξη και αποστολή συνοπτικών ανακεφαλαιωτικών εκθέσεων

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

- Κατά τη διάρκεια της κατασκευής του έργου ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος **κάθε τρίμηνο** να συντάσσει και να στέλνει στην Προϊσταμένη Αρχή, μέσω της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, συνοπτικές ανακεφαλαιωτικές εκθέσεις για την πορεία του έργου, ανάλογου περιεχομένου με τις αντίστοιχες εκθέσεις της Διευθύνουσας Υπηρεσίας που προβλέπονται στην παρ. 10 του άρθρου 136 του Ν. 4412/16.
- Οι εκθέσεις αυτές δεν θεωρούνται ως αιτήματα του αναδόχου, ούτε ως παραιτήσεις από δικαιώματά του και οι απαντήσεις επ' αυτών δεν συνιστούν βλαπτικές πράξεις, κατά την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 174 του Ν. 4412/16.

Υποχρεώσεις μελών αναδόχου κοινοπραξίας

(Άρθρο 140 Ν. 4412/16)

Εγγυήσεις – Ευθύνη μελών:

- Οι εγγυήσεις εκτέλεσης του έργου εκδίδονται υπέρ όλων των μελών της κοινοπραξίας.
- Τα μέλη της αναδόχου κοινοπραξίας ευθύνονται έναντι του κυρίου του έργου εις ολόκληρο για κάθε υποχρέωση που απορρέει από τη σύμβαση ή από το νόμο.

Εκπρόσωπος κοινοπραξίας:

- Όλα τα μέλη της κοινοπραξίας οφείλουν κατά την κατάρτιση και υπογραφή της σύμβασης να καταθέσουν **συμβολαιογραφική πράξη διορισμού κοινού εκπροσώπου** της κοινοπραξίας έναντι του κυρίου του έργου και των υπηρεσιών. Με την ίδια πράξη ορίζεται υποχρεωτικά και ο αναπληρωτής του εκπροσώπου.
- Ο αναπληρωτής εκπροσωπεί την κοινοπραξία σε κάθε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του εκπροσώπου, καθώς και σε περιπτώσεις θανάτου ή ανικανότητας αυτού.
- Ο εκπρόσωπος και ο αναπληρωτής του πρέπει να είναι φυσικό πρόσωπο από τα **μέλη της κοινοπραξίας** ή από τους νόμιμους εκπροσώπους των εταιριών που κοινοπρακτούν.
- Ο εκπρόσωπος ή ο αναπληρωτής του μπορούν να διορίζουν άλλους πληρεξούσιους για τη διενέργεια συγκεκριμένων πράξεων κατά την εκπροσώπηση της κοινοπραξίας, εφόσον δόθηκε σε αυτούς τέτοια εξουσία με την πράξη διορισμού τους.
- Ο διορισμός του εκπροσώπου και του αναπληρωτή και η αποδοχή του από αυτούς διαρκούν καθ' όλη τη διάρκεια του έργου και μέχρι την πλήρη εκκαθάριση των σχέσεων της κοινοπραξίας με τον κύριο του έργου.
- Μαζί με την πράξη διορισμού **κατατίθενται κατά την υπογραφή της σύμβασης και δηλώσεις αποδοχής του διορισμού τους** από τον εκπρόσωπο και από τον αναπληρωτή του.
- Ο διορισμός του εκπροσώπου και του αναπληρωτή του και οι δηλώσεις αποδοχής **πρέπει να είναι χωρίς αίρεση ή όρους** και να εκτείνονται σε όλα τα θέματα που αφορούν την εκτέλεση της σύμβασης, στα οποία περιλαμβάνεται και η είσπραξη του εργολαβικού ανταλλάγματος και ο διορισμός αντικλήτου.
- **Αντικατάσταση** του εκπροσώπου ή του αναπληρωτή του ή και των δύο γίνεται μόνο από κοινού από όλα τα μέλη της κοινοπραξίας **με συμβολαιογραφική πράξη**. Μόνο μετά την κοινοποίηση της πράξης αυτής και των δηλώσεων αποδοχής του διορισμού τους από τους διοριζόμενους παύει η εξουσία εκπροσώπησης αυτών που είχαν διορισθεί πριν.

Υπεργολαβία

(Άρθρο 131 Ν. 4412/16)

Δυνατότητα πρόβλεψης καταβολής αμοιβής απευθείας σε υπεργολάβο:

- Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να προβλέπουν στα έγγραφα της σύμβασης ότι, κατόπιν αιτήματος του υπεργολάβου και εφόσον η φύση της σύμβασης το επιτρέπει, η αναθέτουσα αρχή καταβάλλει απευθείας στον υπεργολάβο την αμοιβή του για την εκτέλεση προμήθειας, υπηρεσίας ή έργου, δυνάμει σύμβασης υπεργολαβίας με τον ανάδοχο.
- Στην περίπτωση αυτή, στα έγγραφα της σύμβασης καθορίζονται τα ειδικότερα μέτρα ή οι μηχανισμοί που επιτρέπουν στον κύριο ανάδοχο να εγείρει αντιρρήσεις ως προς αδικαιολόγητες πληρωμές, καθώς και οι ρυθμίσεις που αφορούν αυτόν τον τρόπο πληρωμής.

Υποχρέωση γνωστοποίησης στοιχείων:

- Στις περιπτώσεις των συμβάσεων έργων και όσον αφορά τις υπηρεσίες που πρόκειται να παρασχεθούν σε εγκαταστάσεις υπό την άμεση εποπτεία της αναθέτουσας αρχής, μετά την ανάθεση της σύμβασης και το αργότερο κατά την έναρξη της εκτέλεσης της, ο κύριος ανάδοχος υποχρεούται να αναφέρει στην αναθέτουσα αρχή **το όνομα, τα στοιχεία επικοινωνίας και τους νόμιμους εκπροσώπους των υπεργολάβων του**, οι οποίοι συμμετέχουν στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες, εφόσον είναι γνωστά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή.
- **Ο κύριος ανάδοχος υποχρεούται να γνωστοποιεί στην αναθέτουσα αρχή κάθε αλλαγή των πληροφοριών αυτών**, κατά τη διάρκεια της σύμβασης, καθώς και τις απαιτούμενες πληροφορίες σχετικά με κάθε νέο υπεργολάβο, τον οποίο ο κύριος ανάδοχος χρησιμοποιεί εν συνεχεία στα εν λόγω έργα και υπηρεσίες.

Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση:

- Αναλυτικά οι προβλέψεις της νομοθεσίας για την έγκριση υπεργολαβίας κατά την εκτέλεση ενός έργου παρουσιάζονται στο Τμήμα «Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση» της Φάσης II Ενότητας 2.

Διαδικασία έγκρισης υπεργολαβίας:

- Αναλυτικά οι προϋποθέσεις, καθώς και η διαδικασία για την έγκριση μιας υπεργολαβίας κατά την εκτέλεση ενός έργου παρουσιάζονται στο Τμήμα «Όροι και διαδικασία υπεργολαβίας» της Φάσης II Ενότητα 2.

Σύσταση κατασκευαστικής κοινοπραξίας:

- Αναλυτικά οι προϋποθέσεις για τη σύσταση και έγκριση μιας κατασκευαστικής κοινοπραξίας ενός έργου παρουσιάζονται στο Τμήμα «Κατασκευαστική κοινοπραξία» της Φάσης II Ενότητα 2.

Φάση II – Ενότητα 1

Οργάνωση υλοποίησης της κατασκευής του έργου – Διαχείριση χρόνου – Χρονοδιάγραμμα – Προθεσμίες – Ημερολόγιο του έργου

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση του χρόνου ενός έργου (χρονοδιάγραμμα, ημερολόγιο, προθεσμίες, κλπ).
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διαχείριση του χρόνου ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διαχείρισης του χρόνου ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Χρονοδιάγραμμα, ηλεκτρονικό ημερολόγιο, ψηφιακή υπογραφή, συνολική προθεσμία, τμηματικές προθεσμίες, παράταση, αίτηση αναδόχου, οριακή προθεσμία, ανωτέρα βία, ποινικές ρήτρες, μέση ημερήσια αξία, πριμ

Χρονοδιάγραμμα κατασκευής

(Άρθρο 145 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 64 του Ν. 4782/21)

Προθεσμίες:

- Ο ανάδοχος, μέσα σε προθεσμία **15 έως 30 ημερών** από την υπογραφή της σύμβασης, συντάσσει και υποβάλλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του έργου, με βάση την ολική και τις τμηματικές προθεσμίες.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία εγκρίνει μέσα σε **15 ημέρες** το χρονοδιάγραμμα και μπορεί να τροποποιήσει τις προτάσεις του αναδόχου ιδίως αναφορικά με την κατασκευαστική αλληλουχία, την κατασκευασιμότητα της μεθοδολογίας, την επίτευξη των χρονικών ορόσημων της σύμβασης.

- Αν η έγκριση δεν γίνει μέσα στην πιο πάνω προθεσμία ή αν μέσα στην προθεσμία αυτήν δεν ζητήσει γραπτά η Διευθύνουσα Υπηρεσία διευκρινίσεις ή αναμορφώσεις ή συμπληρώσεις, το χρονοδιάγραμμα **θεωρείται ότι έχει εγκριθεί** από την Προϊσταμένη Αρχή του έργου, εκτός αν τούτο έχει συνταχθεί κατά παράβαση των αναφερομένων στην διακήρυξη.

Μορφή:

- Το χρονοδιάγραμμα συντάσσεται με τη μορφή τετραγωνικού πίνακα, που περιλαμβάνει χρονική ανάλυση των ποσοτήτων ανά εργασία ή ομάδα εργασιών και συνοδεύεται από γραμμικό διάγραμμα και σχετική έκθεση.
- Σε έργα προϋπολογισμού άνω του **1.000.000 €** είναι υποχρεωτική η σύνταξη τευχών ή διαγραμμάτων με τη μέθοδο της δικτυωτής ανάλυσης.

Έναρξη εργασιών:

- Η έναρξη των εργασιών του έργου από μέρους του αναδόχου δεν μπορεί να καθυστερήσει πέρα των **30 ημερών** από την υπογραφή της σύμβασης (για έργα κάτω των ορίων) ή από την πάροδο της προθεσμίας της παρ. 2 του άρθρου 138 του Ν. 4412/16 (περί ελέγχου της μελέτης δημοπράτησης στα άνω των ορίων έργα).
- Η μη τήρηση των ανωτέρω προθεσμιών με υπαιτιότητα του αναδόχου συνεπάγεται την επιβολή των διοικητικών και παρεπόμενων χρηματικών κυρώσεων, αποτελεί **λόγο έκπτωσης** του αναδόχου και αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα για τα αρμόδια όργανα του φορέα κατασκευής, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 141 του Ν. 4412/16.

Ημερολόγιο έργου

(Άρθρο 146 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 65 του Ν. 4782/21)

Διαδικασία:

- Ο ανάδοχος, μέσω τεχνικού στελέχους του που γνωστοποιείται μετά από την εγκατάσταση του εργοταξίου στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, τηρεί **ηλεκτρονικό ημερολόγιο** σε ελεύθερο λογισμικό ευρείας χρήσης.

- Το ημερολόγιο συμπληρώνεται **καθημερινά** και αναγράφονται, με συνοπτικό τρόπο, σε αυτό ιδίως τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 146 του Ν. 4412/16.
- Το ημερολόγιο υπογράφεται με **ψηφιακή υπογραφή** από τον τηρούντα αυτό και αποστέλλεται ηλεκτρονικά στον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και στον επιβλέποντα του έργου.
- Ο επιβλέπων ελέγχει και διορθώνει το ημερολόγιο, αν απαιτείται, και το υποβάλλει προς **έγκριση** στον Προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας εντός 2 εργασίμων ημερών.
- Ο Προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ελέγχει τις εγγραφές και δύναται να απορρίψει όσες εξ αυτών κρίνει ως ανακριβείς, ενώ μπορεί να χορηγήσει εντολή προς τον ανάδοχο για την εγγραφή στο ημερολόγιο και άλλων συμπληρωματικών πληροφοριών ή άλλων στοιχείων που προσιδιάζουν στο συγκεκριμένο έργο ή να ζητήσει από τον ανάδοχο την τήρηση και άλλων στατιστικών στοιχείων.

Μορφή:

- Σε μεγάλα έργα, για κάθε εργοτάξιο σε διακριτή γεωγραφική ενότητα πρέπει να τηρούνται χωριστές ημερήσιες αναφορές προόδου ή ημερολόγιο, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα συμβατικά τεύχη.
- Στις περιπτώσεις μικρών έργων (με προϋπολογισμό έως **1.500.000 €**), η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί να ορίσει την τήρηση του ημερολογίου κατά άλλον συνοπτικότερο τρόπο, την τήρησή του κατά εβδομάδα ή άλλο χρονικό διάστημα ή και τη μη τήρηση ημερολογίου.

Ποινική ρήτρα:

- Εφόσον ο ανάδοχος παραλείπει την υποχρέωση του για καθημερινή τήρηση και κοινοποίηση του ημερολογίου, επιβάλλεται ειδική ποινική ρήτρα που καθορίζεται στα συμβατικά τεύχη από **100 € έως 500 € για κάθε ημέρα παράλειψης**, αναλόγως με το ύψος της συμβατικής δαπάνης του έργου.
- Η ειδική ποινική ρήτρα επιβάλλεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, ύστερα από ειδική πρόσκληση του Προϊσταμένου της, στην οποία ο επιβλέπων αναφέρει εγγράφως την παράλειψη τήρησης.

Προθεσμίες

(Άρθρο 147 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 66 του Ν. 4782/21)

Έναρξη – Αναστολή – Ολοκλήρωση:

- Όλες οι προθεσμίες, συνολική και τμηματικές, αρχίζουν από την υπογραφή της σύμβασης, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στα συμβατικά τεύχη, αναστέλλονται δε, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 138 (έλεγχος μελέτης δημοπράτησης) και την παρ. 7 του άρθρου 147 (γεγονότα ανωτέρας βίας) του Ν. 4412/16.
- Μέσα στη συνολική προθεσμία πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί όλες οι επί μέρους εργασίες του έργου και οι τυχόν προβλεπόμενες από τη σύμβαση δοκιμές. Το ίδιο μπορεί να ισχύει αναλογικά και για τις τμηματικές προθεσμίες.

Οριακή Προθεσμία:

- Ο ανάδοχος δεσμεύεται από τη σύμβαση του έργου να συνεχίσει την κατασκευή του για επιπλέον της αρχικής προθεσμίας χρονικό διάστημα, ίσο προς το **1/2 αυτής και πάντως όχι μικρότερο των 3 μηνών** (οριακή προθεσμία).
- Για τον υπολογισμό της οριακής προθεσμίας **δεν προσμετρώνται** τυχόν παρατάσεις της συμβατικής προθεσμίας.
- Η οριακή προθεσμία αρχίζει την επομένη της λήξης της συμβατικής προθεσμίας και κατά τη διάρκειά της η Προϊσταμένη Αρχή δύναται να χορηγεί παρατάσεις, κατόπιν εισήγησης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, χωρίς αίτηση του αναδόχου.
- Μετά την πάροδο της οριακής προθεσμίας, η σύμβαση διαλύεται, σύμφωνα με το άρθρο 161, εκτός αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 8 του άρθρου 147 (αίτημα αναδόχου) του Ν. 4412/16.

Παρατάσεις:

- Με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής εγκρίνεται παράταση των τμηματικών προθεσμιών, ύστερα από αίτηση του αναδόχου που υποβάλλεται στη Διευθύνουσα Υπηρεσία ή και χωρίς αυτήν, αν δεν έχει λήξει η οριακή προθεσμία του έργου.
- Το αίτημα υποβάλλεται **οποτεδήποτε μέχρι τη λήξη** της τρέχουσας κάθε φορά προθεσμίας και η Προϊσταμένη Αρχή **αποφαίνεται εντός 30 ημερών**, αλλιώς

τεκμαίρεται η αποδοχή της αίτησης και η ρητή ή σιωπηρή παράταση ανατρέχει στη λήξη της προηγούμενης προθεσμίας.

- Η παράταση των προθεσμιών της σύμβασης χορηγείται είτε «με αναθεώρηση», για το χρονικό διάστημα καθυστέρησης της εκτέλεσης, που οφείλεται σε πράξεις ή παραλείψεις του κυρίου του έργου ή «χωρίς αναθεώρηση», για το χρονικό διάστημα της καθυστέρησης, που οφείλεται σε παραλείψεις και ενέργειες του αναδόχου.
- Με την απόφαση παράτασης επιμερίζεται πάντοτε η ευθύνη για την καθυστέρηση, αλλιώς νοείται ως οφειλόμενη αποκλειστικά στον ανάδοχο.
- Σε περίπτωση έγκρισης παράτασης προθεσμίας «χωρίς αναθεώρηση» για το σύνολο των υπολειπόμενων εργασιών του έργου ή μιας τμηματικής προθεσμίας του, επιβάλλονται οι ποινικές ρήτρες, ανεξάρτητα από την έγκριση της παράτασης αυτής.

Παράταση μετά τη λήξη της οριακής προθεσμίας:

- Η συνολική προθεσμία εκτέλεσης του έργου δύναται να παραταθεί και μετά την πάροδο της οριακής προθεσμίας, εφόσον υποβληθεί αίτημα του αναδόχου και εγκριθεί από την Προϊσταμένη Αρχή.
- Η παράταση χορηγείται συνολικά ή τμηματικά, για χρόνο **ίσο με την αρχική συμβατική προθεσμία**.
- Σε περιπτώσεις σύνθετων και ειδικών έργων η άνω παράταση χορηγείται συνολικά ή τμηματικά για χρόνο **ίσο έως και το διπλάσιο** της αρχικής συμβατικής προθεσμίας, εφόσον προς τούτο υπάρξει σύμφωνη γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών.

Γεγονότα ανωτέρας βίας:

- Γεγονότα ανωτέρας βίας αναστέλλουν την πάροδο των προθεσμιών, εφόσον ο ανάδοχος υποβάλλει σχετική αίτηση **εντός 10 ημερών**, ευθύς μόλις τούτα εμφανιστούν.
- Επί της αίτησης του αναδόχου αποφασίζει η Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός αποκλειστικής προθεσμίας **10 ημερών**, **άλλως τεκμαίρεται η αποδοχή της αίτησης**.

- Η αναστολή δεν δύναται σε καμία περίπτωση να υπερβεί το **1/10 της συνολικής συμβατικής προθεσμίας** εκτέλεσης του έργου για συμβάσεις με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους, **άλλως, για συμβάσεις μικρότερης διάρκειας, τις 30 ημέρες.**

Παράδειγμα παρατάσεων:

Αρχική προθεσμία: 4 μήνες

Χορήγηση παράτασης από την Προϊσταμένη Αρχή λόγω άρνησης του αναδόχου να υποβάλλει αίτηση (οριακή προθεσμία): $4 * \frac{1}{2} = 2$ μήνες < 3 μηνών $\rightarrow 3$ μήνες

Νέα παράταση μετά την οριακή προθεσμία μετά από αίτηση του αναδόχου: έως 4 μήνες

Ποινικές ρήτρες για παραβίαση προθεσμιών έργου

(Άρθρο 148 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 67 του Ν. 4782/21)

Διαδικασία:

- Με τη σύμβαση ορίζονται οι ποινικές ρήτρες οι οποίες καταπίπτουν υπέρ του κυρίου του έργου, αν ο ανάδοχος υπερβεί, με υπαιτιότητα του, τη συνολική και τις τεθείσες τμηματικές προθεσμίες κατασκευής του έργου.
- Οι ποινικές ρήτρες καταπίπτουν με αιτιολογημένη απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και παρακρατούνται από τον αμέσως επόμενο λογαριασμό του έργου.
- Η κατάπτωση των ποινικών ρητρών για υπέρβαση της εγκεκριμένης συνολικής προθεσμίας και των (αποκλειστικών) τμηματικών προθεσμιών δεν ανακαλείται.

Υπολογισμός ποινικών ρητρών παραβίασης συνολικής προθεσμίας:

- Η ποινική ρήτρα, που επιβάλλεται στον ανάδοχο για κάθε ημέρα υπέρβασης της εγκεκριμένης προθεσμίας ορίζεται σε **15% της μέσης ημερήσιας αξίας** του έργου και επιβάλλεται για **αριθμό ημερών ίσο με το 20%** της προβλεπόμενης από τη σύμβαση αρχικής συνολικής προθεσμίας.
- Για τις επόμενες ημέρες **μέχρι ακόμα 15%** της αρχικής συνολικής προθεσμίας, η ποινική ρήτρα για κάθε ημέρα ορίζεται σε **20% της μέσης ημερήσιας αξίας** του έργου.

- Ως μέση ημερήσια αξία, νοείται το πηλίκο της αξίας της σύμβασης δηλαδή του συνολικού χρηματικού ποσού της σύμβασης, μαζί με το ποσό των συμπληρωματικών συμβάσεων και χωρίς τον Φ.Π.Α., προς την εγκεκριμένη προθεσμία του έργου δηλαδή την αρχική συνολική προθεσμία και όλες τις παρατάσεις που έχουν εγκριθεί μετά από σχετικό αίτημα του αναδόχου.
- Οι ποινικές ρήτρες που επιβάλλονται για την υπέρβαση της εγκεκριμένης συνολικής προθεσμίας δεν επιτρέπεται να υπερβούν συνολικά ποσοστό **6% της αξίας της σύμβασης** (χωρίς ΦΠΑ).

Ποινικές ρήτρες παραβίασης τμηματικών προθεσμιών:

- Εφόσον στη σύμβαση ορίζονται τμηματικές προθεσμίες, ορίζεται υποχρεωτικά και το ποσοστό των ποινικών ρητρών ανά ημέρα υπέρβασης, καθώς και ο συνολικός χρόνος για την επιβολή τους.
- Το συνολικό ποσό της ποινικής ρήτρας για υπέρβαση των (αποκλειστικών) τμηματικών προθεσμιών δεν μπορεί να ξεπεράσει σε ποσοστό το **3% της αξίας της σύμβασης** (χωρίς ΦΠΑ).

Παράδειγμα υπολογισμού ποινικών ρητρών παραβίασης συνολικής προθεσμίας:

Σύμβαση (χωρίς Φ.Π.Α.): 1.250.000 €

Συμβατικός χρόνος: 400 ημέρες

Παράταση χωρίς αναθεώρηση: 120 ημέρες

Μέση ημερήσια αξία (χωρίς ΦΠΑ): $1.250.000 / 400 = 3.125$ €/ημέρα

Ημέρες 1ου τμήματος ποινικών ρητρών: $20\% * 400 = 80$ ημέρες

Ημέρες 2ου τμήματος ποινικών ρητρών: $15\% * 400 = 60$ ημέρες

Μέγιστος αριθμός ημερών επιβολής ποινικών ρητρών: $80 + 60 = 140$ ημέρες

Υπέρβαση εγκεκριμένης προθεσμίας: 120 ημέρες < 140 ημέρες

Ποινική ρήτρα: $15\% * 3.125 * 80 + 20\% * 3.125 * 40 = 37.500 + 25.000 = 62.500$ €

($< 6\% * 1.250.000 = 75.000$ €)

Ρήτρα πρόσθετης καταβολής (πριμ)

(Άρθρο 149 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 68 του Ν. 4782/21)

Υποχρέωση εφαρμογής:

- Για την ταχύτερη, σε σχέση με τη συμβατική προθεσμία, εκτέλεση έργου εκτιμώμενης αξίας σύμβασης μεγαλύτερης του **1.000.000 €** ή τμήματός του, τίθεται σχετική πρόβλεψη στη διακήρυξη δημοπράτησης κάθε διαδικασίας ανάθεσης, ότι καταβάλλεται στον ανάδοχο πρόσθετη καταβολή (πριμ), εφόσον ο χρόνος παράδοσης του έργου ή του τμήματος είναι **μικρότερος κατά 10% του προβλεπόμενου στη σύμβαση.**
- **Προσοχή:** Δεν εφαρμόζεται όταν το κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης είναι η πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει της βέλτιστης σχέσης ποιότητας τιμής.

Διαδικασία:

- Για την πληρωμή της πρόσθετης καταβολής απαιτείται η προηγούμενη έκδοση απόφασης του αρμόδιου αποφαινομένου οργάνου, μετά από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου της Αναθέτουσας Αρχής και, σε περίπτωση που δεν υπάρχει, του τεχνικού συμβουλίου της Γενικής Γραμματείας Υποδομών.
- Η πρόσθετη καταβολή υπολογίζεται ως ποσοστό της αρχικής συμβατικής αξίας και το συνολικό ύψος της **δεν μπορεί να υπερβαίνει το 5%** της αξίας της συμβατικής δαπάνης του έργου, χωρίς Φ.Π.Α..
- Η πρόσθετη καταβολή καταβάλλεται με την εμπρόθεσμη ολοκλήρωση του συμβατικού αντικειμένου.
- Η πρόσθετη καταβολή θεωρείται συμπληρωματικό εργολαβικό αντάλλαγμα, εγκρίνεται αναλόγως ως **τροποποίηση της σύμβασης** βάσει της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 132 του Ν. 4412/16 και περιλαμβάνεται σε ειδικό λογαριασμό, που υποβάλλει ο ανάδοχος μετά την έκδοση βεβαίωσης περάτωσης εργασιών και την αναγραφή σε αυτή της ταχύτερης εκτέλεσης του έργου σύμφωνα με τους όρους των εγγράφων της σύμβασης.

Πρόβλεψη για παρατάσεις:

- Οι αποφάσεις για παρατάσεις προθεσμιών ρυθμίζουν κάθε θέμα, που σχετίζεται με την πρόσθετη αυτή καταβολή και ιδιαίτερα, αν μετατίθεται, μερικά ή ολικά, ο κρίσιμος, για την πρόσθετη καταβολή, χρόνος, με σαφή και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, προκειμένου να δικαιούται ο ανάδοχος πρόσθετη αμοιβή, υπό τον όρο **ο ανάδοχος να είναι πλήρως ανυπαίτιος για τις χορηγηθείσες παρατάσεις.**

Νομολογία:

- Η χορήγηση στον ανάδοχο πρόσθετης παροχής (πριμ), λόγω ταχύτερης περάτωσης του έργου ή τμήματος αυτού, πρέπει να προβλέπεται στην οικεία σύμβαση και ότι, σε περίπτωση παρατάσεως της προθεσμίας περατώσεως του έργου, πρέπει η σχετική απόφαση να ρυθμίζει και κάθε θέμα που σχετίζεται με την προβλεπόμενη στη σύμβαση πρόσθετη αυτή παροχή και ιδιαίτερα αν μετατίθεται μερικά ή ολικά ο κρίσιμος για την καταβολή της χρόνος (πρβλ. ΣτΕ 3434/2010 , ΣτΕ 3697/2003, 420/2008, δημ.ΝΟΜΟΣ).
- Εφόσον το σύνολο του έργου (που ανήκει στα Ολυμπιακά έργα) δεν ολοκληρώθηκε μέχρι τις 15.7.2004, νομίμως, η Προϊσταμένη Αρχή ενέκρινε μεν τη χορήγηση περαιτέρω παρατάσεως της συνολικής προθεσμίας περαιώσεως του έργου απέκλεισε δε την παράλληλη μετάθεση του κρίσιμου χρόνου για τον υπολογισμό του πριμ. Η κατά τα άνω κρίση του δικάσαντος δικαστηρίου είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη (ΣτΕ 420/2008, δημοσίευση ΝΟΜΟΣ)
- Το πριμ, όπως και η επιβολή ποινικών ρητρών, έχει σχέση με την αρχική συμφωνημένη προθεσμία παράδοσης του έργου και όχι όπως αυτή η προθεσμία προέκυψε μετά από παρατάσεις, έστω κι αν αυτές δεν οφείλονται σε υπαιτιότητα του εργολάβου (ΣτΕ Α΄2165/1997, ΔιΔικ 12, 1285, Δ.Ε.Α. 2296/2000, ΔιΔικ 13, 762) [Δι.Δικ (Διοικητική Δίκη) νομικό περιοδικό]

Φάση II – Ενότητα 2

Διαχείριση πόρων – Οργανόγραμμα – Συντελεστές παραγωγής του έργου – Υπεργολαβία

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση των πόρων ενός έργου.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διαχείριση των πόρων ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διαχείρισης των πόρων ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Υποχρεώσεις αναδόχου, διαχείριση υλικών, ελάχιστη στελέχωση, οργανόγραμμα εργοταξίου, φάκελος ασφάλειας και υγείας, σχέδιο ασφάλειας και υγείας, εγκεκριμένος υπεργολάβος, συνέπειες υπεργολαβίας, αποκλειστική προθεσμία, κατασκευαστική κοινοπραξία.

Γενικές υποχρεώσεις αναδόχου

(Άρθρο 138 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 59 του Ν. 4782/21)

Διάθεση πόρων:

- Αν δεν ορίζεται διαφορετικά στη σύμβαση, ο ανάδοχος υποχρεούται να διαθέσει για το έργο όλο το απαιτούμενο προσωπικό, υλικά, μηχανήματα, οχήματα, αποθηκευτικούς χώρους, εργαλεία και οποιαδήποτε άλλα μέσα.
- Ανεξάρτητα από την υποχρέωση του αναδόχου να διαθέτει όλο το προσωπικό που απαιτείται για τη διεύθυνση της κατασκευής και την κατασκευή του έργου, η διακήρυξη μπορεί να ορίζει κατ' εκτίμηση τον αριθμό τεχνικού προσωπικού κατά

ειδικότητα και βαθμίδα εκπαίδευσης, που πρέπει να διαθέτει κατ' ελάχιστο ο ανάδοχος κατά την εκτέλεση της σύμβασής του. Ο αριθμός αυτός προσαρμόζεται, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του έργου, με βάση το χρονοδιάγραμμα κατασκευής του.

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί πάντα να διατάσσει την απομάκρυνση του προσωπικού που κρίνεται δικαιολογημένα ακατάλληλο ή την ενίσχυση των συνεργείων του αναδόχου.

Διαχείριση υλικών:

- Ο ανάδοχος έχει όλη την ευθύνη για την ανεύρεση και χρησιμοποίηση πηγών αδρανών υλικών ή άλλων υλικών, που δεν προέρχονται από το εμπόριο, όπως προβλέπεται στη μελέτη δημοπράτησης του έργου, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά από τη σύμβαση.
- Οι πηγές αυτές, πριν από τη χρησιμοποίησή τους, πρέπει να εγκριθούν από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός προθεσμίας **30 ημερών** από της υποβολής της σχετικής γνωστοποίησης του αναδόχου και εφόσον αποκλίνουν από τις οριζόμενες στη μελέτη.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί να απαγορεύσει τη χρήση ακατάλληλων ή απρόσφορων για τα έργα πηγών.
- Αν διαπιστωθεί ότι ο ανάδοχος εμπορεύεται τα εξορυσσόμενα από τις πηγές αυτές του έργου αδρανή υλικά, **κηρύσσεται έκπτωτος** με απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής ή του Αναθέτοντος Φορέα.
- Τα υλικά που ανευρίσκονται κατά την κατασκευή του έργου ή προέρχονται από καθαίρεση παλιών έργων, ανήκουν στον κύριο του έργου.
- Ο ανάδοχος αποζημιώνεται για τις δαπάνες εξαγωγής ή διαφύλαξής τους, αν η σύμβαση δεν ορίζει διαφορετικά και οφείλει να παίρνει τα κατάλληλα μέτρα, για να αποτραπεί ή να είναι όσο το δυνατόν μικρότερη η βλάβη των υλικών κατά την εξαγωγή τους.
- Χρησιμοποίηση των υλικών από τον ανάδοχο γίνεται μετά από έγγραφη συναίνεση της υπηρεσίας και αφού **συνταχθεί σχετικό πρωτόκολλο** μεταξύ της διευθύνουσας υπηρεσίας και του αναδόχου.

Διεύθυνση έργου από την πλευρά του αναδόχου

(Άρθρο 139 Ν. 4412/16)

Ελάχιστη στελέχωση:

- Η ελάχιστη τεχνική στελέχωση του εργοταξίου σε κάθε έργο καθορίζεται με απόφαση της Αναθέτουσας Αρχής ή του Αναθέτοντος Φορέα, στη διακήρυξη.
- Προκειμένου για έργα προϋπολογισμού μεγαλύτερου των **3.000.000 €**, η αναλογία αυτή καθορίζεται τουλάχιστον σε **3 τεχνικούς** ανάλογων προσόντων και πείρας, από τους οποίους 1 τουλάχιστον πρέπει να είναι διπλωματούχος Α.Ε.Ι. και 1 τουλάχιστον πτυχιούχος Α.Τ.Ε.Ι..

Έλεγχος ασφάλισης:

- Για το προσωπικό που αποτελεί την ελάχιστη στελέχωση, απαιτείται προσκόμιση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία βεβαίωσης του οικείου ασφαλιστικού φορέα, στην οποία θα αναγράφεται και ο χρόνος ασφάλισης των εργαζομένων.
- Η παράβαση των διατάξεων του άρθρου αυτού αποτελεί πειθαρχικό αδίκημα για τον Οικονομικό Φορέα, τα στελέχη και τους υπαλλήλους της, καθώς και για τους υπαλλήλους της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Οργανόγραμμα εργοταξίου

(Άρθρο 145 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 64 του Ν. 4782/21)

Προθεσμία:

- Ο ανάδοχος κατασκευής του έργου υποχρεούται μέσα σε **1 μήνα** από την υπογραφή της σύμβασης (για έργα κάτω των ορίων) ή από την πάροδο της προθεσμίας της παρ. 2 του άρθρου 138 του Ν. 4412/16 (περί ελέγχου της μελέτης δημοπράτησης στα άνω των ορίων έργα) να συντάξει και να υποβάλει οργανόγραμμα του εργοταξίου, στο οποίο θα **περιγράφονται λεπτομερώς** τα πλήρη στοιχεία στελεχών, εξοπλισμού και μηχανημάτων που θα περιλαμβάνει η εργοταξιακή ανάπτυξη για την εκτέλεση του έργου.

Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας – Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας

Σχέδιο Ασφάλειας και Υγείας:

- Ο ανάδοχος με την εγκατάστασή του υποχρεούται να ορίσει υπεύθυνο ασφαλείας που θα είναι αρμόδιος για την εκπόνηση και τήρηση του Σχεδίου Ασφάλειας και Υγείας (Σ.Α.Υ.) στο εργοτάξιο, καθώς και για τη συμπλήρωσή του κατά την πορεία των εργασιών, ανάλογα με την τελική οργάνωση του εργοταξίου του, με βάση τις παρ. 3 και 9 του άρθρου 3 του Π.Δ. 305/96 όπως ισχύει.
- Ο συντονιστής ασφαλείας και υγείας θα αναφέρεται και στο οργανόγραμμα που ο ανάδοχος θα υποβάλλει για έγκριση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Ο ανάδοχος υποχρεούται να διαβιβάσει στην αρμόδια επιθεώρηση εργασίας, πριν από την έναρξη των εργασιών, την εκ των προτέρων γνωστοποίηση που καταρτίζεται σύμφωνα με το παράρτημα ΙΙΙ του άρθρου 12 του ΠΔ 305/96, για εργοτάξιο με προβλεπόμενη διάρκεια εργασιών που θα υπερβαίνει τις 30 εργάσιμες ημέρες και στο οποίο θα ασχολούνται ταυτόχρονα περισσότεροι από 20 εργαζόμενοι ή ο προβλεπόμενος όγκος εργασίας θα υπερβαίνει τα 500 ημερομίσθια (ΠΔ 305/96 άρθρο 3 παρ. 12 και 13).

Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας:

- Ο Ανάδοχος υποχρεούται να τηρεί τον προβλεπόμενο από τις διατάξεις του άρθρου 3 του Π.Δ. 305/96 Φάκελο Ασφάλειας και Υγείας (Φ.Α.Υ.) και να τον ενημερώνει σύμφωνα με την παρ. 7 του ίδιου άρθρου και τις ΔΠΠΑΔ/οικ.177/2.3.2001 (ΦΕΚ 266B/2001), ΔΕΕΠΠ/85/14.5.2001 (ΦΕΚ 686B/2001) και ΔΠΠΑΔ/οικ889/27.11.2002 (ΦΕΚ 16B/2003) Αποφάσεις του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων.

Προσοχή:

- Οι δαπάνες για τη σύνταξη και τήρηση του Σχεδίου Ασφάλειας και Υγείας (Σ.Α.Υ.) και του Φακέλου Ασφάλειας και Υγείας (Φ.Α.Υ.) **δεν πληρώνονται ιδιαίτερα**, αλλά περιλαμβάνονται ανηγμένες στις τιμές μονάδας του Τιμολογίου του Έργου.

- **Απαραίτητα στοιχεία για την παραλαβή** κάθε δημόσιου έργου είναι ο Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας (Φ.Α.Υ.), το Σχέδιο Ασφαλείας και Υγείας (Σ.Α.Υ.), το Μητρώο Έργου και τα σχέδια «ως κατασκευάσθει» του έργου (παρ 13 άρθρου 172 του Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21).

Υπεργολαβία κατά την εκτέλεση

(Άρθρο 165 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 του Ν. 4782/21)

Εγκεκριμένος υπεργολάβος:

- Ο υπεργολάβος θεωρείται «εγκεκριμένος», μετά από έγκριση του κυρίου του έργου ή του φορέα κατασκευής, όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:
 - Ο υπεργολάβος έχει τα αντίστοιχα **προσόντα για την εκτέλεση του έργου που αναλαμβάνει** και ανήκει σε τάξη και κατηγορία έργου, αντίστοιχη με το ποσό της σύμβασης μίσθωσης έργου και
 - Ο ανάδοχος, **πριν από την εγκατάσταση** του υπεργολάβου στο έργο, έχει γνωστοποιήσει στον κύριο του έργου ή στον φορέα κατασκευής τη σύμβαση υπεργολαβίας.
- **Προσοχή: Καταργήθηκε** η απαίτηση ο ανάδοχος του έργου να διατηρεί ποσοστό τουλάχιστον 70% του ποσού της αξίας σύμβασής του, αρχικής και συμπληρωματικών, με τον κύριο του έργου ή τον φορέα κατασκευής, αφού ληφθούν υπόψη όλες οι συμβάσεις υπεργολαβιών που έχουν εγκριθεί.

Υπεργολαβία δηλωθείσα στην προσφορά:

- Αν ο ανάδοχος πρότεινε συγκεκριμένους υπεργολάβους κατά την υποβολή της προσφοράς του, υποχρεούται, **κατά την υπογραφή της σύμβασης εκτέλεσης**, να προσκομίσει την υπεργολαβική σύμβαση.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί να χορηγήσει προθεσμία στον ανάδοχο μετά από αίτησή του, για την προσκόμιση της υπεργολαβικής σύμβασης με τον αρχικώς προταθέντα υπεργολάβο **ή άλλον**, που διαθέτει τα αναγκαία κατά την κρίση της υπηρεσίας αυτής προσόντα, **εφόσον συντρέχει σοβαρός λόγος**.

Συνέπειες υπεργολαβίας:

- Το ποσό της σύμβασης της υπεργολαβίας, όπως αυτό προκύπτει ιδίως, από τα τιμολόγια που εκδίδονται από τον υπεργολάβο προς τον ανάδοχο, λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό της εμπειρίας.
- Για το ποσό της σύμβασης υπεργολαβίας, ο ανάδοχος δεν δικαιούται πιστοποιητικό εμπειρίας για χρήση στο ΜΗ.Ε.Ε.Δ.Ε., ενώ τα στελέχη του αναδόχου δικαιούνται πιστοποιητικό εμπειρίας, το οποίο για την εξέλιξη στο Μ.Ε.Κ, ανάγεται στο μισό του χρόνου επίβλεψης.

Όροι και διαδικασία υπεργολαβίας

(Άρθρο 166 Ν. 4412/16)

Διαδικασία:

- Για την αναγνώριση υπεργολάβου ως εγκεκριμένου υποβάλλεται στη Διευθύνουσα Υπηρεσία **κοινή αίτηση του αναδόχου και του υπεργολάβου** μαζί με πρωτότυπο συμφωνητικό και φάκελο δικαιολογητικών.
- Στο συμφωνητικό της υπεργολαβίας πρέπει να αναφέρονται συγκεκριμένα οι εργασίες ή το μέρος του έργου που αναλαμβάνει ο υπεργολάβος, καθώς και η αξία της σύμβασης υπεργολαβίας.
- Ο φάκελος των δικαιολογητικών που συνοδεύει την αίτηση περιέχει ιδίως τα αναφερόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 166 του Ν. 4412/2016.

Έγκριση – απόρριψη υπεργολαβίας:

- Η απόφαση έγκρισης ή μη της υπεργολαβίας λαμβάνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, μέσα στην **αποκλειστική προθεσμία των 15 ημερών** της παρ. 1 του άρθρου 165 του Ν. 4412/16.
- Αν κατά την εξέταση της αίτησης διαπιστωθούν ελλείψεις, μπορεί να προσκληθεί ο ανάδοχος για τη συμπλήρωση τους. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να **ανασταλεί η ανωτέρω προθεσμία**, μέχρι τη συμπλήρωση των ελλείψεων και την υποβολή των δικαιολογητικών που λείπουν.

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, με ειδική αιτιολόγηση, μπορεί να μην εγκρίνει τη σύσταση της υπεργολαβίας, οι δε λόγοι μη έγκρισης μπορούν να βασίζονται μόνο **σε τεκμηριωμένα στοιχεία** προερχόμενα κυρίως από την υπηρεσία του μητρώου των εργοληπτικών επιχειρήσεων, σχετικά με την ικανότητα και αξιοπιστία των εργοληπτικών επιχειρήσεων, για την καλή και έγκαιρη κατασκευή του έργου που συμφωνήθηκε ως αντικείμενο της υπεργολαβίας.
- Η απόφαση περί μη έγκρισης σύστασης της υπεργολαβίας, **εκδίδεται** μόνο μέσα στην ανωτέρω **αποκλειστική προθεσμία των 15 ημερών** και κοινοποιείται αμέσως στον ανάδοχο και τον υπεργολάβο, καθώς και στην Προϊσταμένη Αρχή, μαζί με απλό αντίγραφο του υποβληθέντος συμφωνητικού σύστασης της υπεργολαβίας.
- Εάν η έγκριση του υπεργολάβου γίνει **αυτοδικαίως** λόγω παρέλευσης της αποκλειστικής προθεσμίας των 15 ημερών, η Διευθύνουσα Υπηρεσία **οφείλει**, εντός **10 ημερών** από τότε που θα το ζητήσει εγγράφως ο ανάδοχος, να εκδώσει σχετική βεβαίωση για την ανάληψη του έργου από τον υπεργολάβο, προς χρήση ενώπιον των αρμόδιων φορολογικών, ελεγκτικών ή άλλων αρχών, χορηγώντας του και επικυρωμένο αντίγραφο του υποβληθέντος συμφωνητικού μίσθωσης έργου.

Κατασκευαστική κοινοπραξία

(Άρθρο 165 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 81 του Ν. 4782/21)

Προϋποθέσεις:

- Επιτρέπεται η σύσταση κοινοπραξίας μεταξύ εργοληπτικών επιχειρήσεων, για την κατασκευή έργου, το οποίο έχει αναλάβει μία ή περισσότερες από τις επιχειρήσεις αυτές (κατασκευαστική κοινοπραξία), αν:
 - όλα τα μέλη της κατασκευαστικής Κ/Ξ πληρούν τα κριτήρια των άρθρων 73 έως 76 του Ν. 4412/16,
 - το συμφωνητικό σύστασης της Κ/Ξ γνωστοποιείται στην Προϊσταμένη Αρχή του έργου, και

- ο προϋπολογισμός του έργου υπερβαίνει το όριο της περ. α' του άρθρου 5 του Ν. 4412/16 (έργα άνω του ορίου).
- **Προσοχή:** Παράλειψη της υποχρέωσης γνωστοποίησης επιφέρει ακυρότητα της συμφωνίας..

Ποσοστά εταιριών:

- Ο ανάδοχος **πρέπει να διατηρεί** συνολικό ποσοστό συμμετοχής στην κατασκευαστική κοινοπραξία **τουλάχιστον 50%**.
- Αν ο ανάδοχος είναι κοινοπραξία, πρέπει επιπλέον κάθε επιχείρηση της κοινοπραξίας να διατηρεί **ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής 15%**, εκτός αν η συμμετοχή της στην αρχική Κ/Ξ ανέρχεται σε ποσοστό μικρότερο 15%, οπότε αυτό ισχύει ως ελάχιστο ποσοστό και στην κατασκευαστική Κ/Ξ.
- Κάθε άλλη νέα επιχείρηση που μετέχει στην κατασκευαστική Κ/Ξ πρέπει να έχει **ελάχιστο ποσοστό συμμετοχής 15%**.
- **Προσοχή:** Τα νέα μέλη της κατασκευαστικής κοινοπραξίας, πέραν του αναδόχου, **δεν επιτρέπεται να είναι κοινοπραξίες**.

Απόρριψη σύστασης κατασκευαστικής κοινοπραξίας:

- Η Προϊσταμένη Αρχή μπορεί να μην εγκρίνει τη σύσταση της κοινοπραξίας, με απόφαση που λαμβάνεται μέσα σε **αποκλειστική προθεσμία 2 μηνών** από την ανωτέρω γνωστοποίηση.
- Η **άπρακτη πάροδος** της ανωτέρω προθεσμίας **τεκμαίρεται ως απόρριψη** της σύστασης κατασκευαστικής κοινοπραξίας.

Φάση ΙΙΙ – Ενότητα 1

Διαδικασίες παρακολούθησης παραδοτέων του έργου – Μετρήσεις – Επιμετρήσεις

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση των παραδοτέων ενός έργου (επιμετρήσεις, αφανείς εργασίες, κλπ).
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διαχείριση των παραδοτέων ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διαχείρισης των παραδοτέων ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Επιμετρήσεις, δήλωση αληθείας, δειγματοληπτικός έλεγχος, ποινική ρήτρα, εξωσυμβατικές ποσότητες, αφανείς εργασίες, χαρακτηρισμός εδαφών, παραλαβή φυσικού εδάφους, τελική επιμέτρηση

Επιμετρήσεις

(Άρθρο 151 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Επιμετρητικά στοιχεία:

- Τα επιμετρητικά στοιχεία υποβάλλονται από τον ανάδοχο στους επιβλέποντες του άρθρου 136 του Ν.4412/16 [ορισθέντες υπάλληλοι Διευθύνουσας Υπηρεσίας, Ιδιωτικοί Φορείς Επίβλεψης (άνω του ορίου έργα), Ελεγκτές μηχανικοί (κάτω του ορίου έργα)], με υπεύθυνη δήλωση περί της αληθείας αυτών.

- Σε κάθε επιμέτρηση αποτυπώνονται διακριτά οι συμβατικές ποσότητες από τις εξωσυμβατικές ποσότητες που τυχόν εκτέλεσε ο ανάδοχος, κατόπιν **εντολών της υπηρεσίας**.

Σύνταξη και υποβολή επιμετρήσεων:

- Στο τέλος κάθε τμηματικής προθεσμίας, οριζόμενης στο χρονοδιάγραμμα, άλλως στο τέλος κάθε μήνα ή σε άλλη χρονική περίοδο που καθορίζεται στα έγγραφα της σύμβασης, ο ανάδοχος συντάσσει επιμετρήσεις κατά διακριτά μέρη του έργου για τις εργασίες που εκτελέστηκαν το προηγούμενο προβλεπόμενο διάστημα.
- Οι επιμετρήσεις υποβάλλονται από τον ανάδοχο στη Διευθύνουσα Υπηρεσία **με δήλωση περί της αλήθειας** αυτών, **συνοδευόμενες** από τα αναγκαία επιμετρητικά στοιχεία και σχέδια, σε **έντυπη και ηλεκτρονική μορφή**.
- Προσοχή: Η **υποβολή** των επιμετρήσεων αποτελεί **προϋπόθεση** της τμηματικής πληρωμής του αναδόχου.

Έλεγχος επιμετρήσεων:

- Ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας
 - **δύναται οποτεδήποτε** να διατάξει τη **συνολική ή δειγματοληπτική** ενδεικτική επαλήθευση οποιασδήποτε υποβληθείσας επιμέτρησης.
 - **υποχρεούται** να προβεί σε **δειγματοληπτικό ενδεικτικό έλεγχο** επαλήθευσης επιμετρήσεως, σε αριθμό που αντιστοιχεί σε **ποσοστό 40%** των επιμετρήσεων που υποβλήθηκαν **ή τουλάχιστον τέσσερις (4)** εξ αυτών, αν υποβάλλονται λιγότερες από δέκα (10) επιμετρήσεις.

Διαπίστωση ανακριβούς ή εκ προθέσεως αναληθούς επιμέτρησης:

- Ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας διατάσσει **πλήρη έλεγχο του συνόλου** των υποβληθεισών επιμετρήσεων.
- Καλείται ο ανάδοχος με πρόσκληση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας να υποβάλλει, εντός ταχθείσης με την πρόσκληση προθεσμίας **3 έως 10 ημερών**, τα πραγματικά επιμετρητικά στοιχεία και να παράσχει εξηγήσεις.

- Ως **ανακριβείς** θεωρούνται οι επιμετρήσεις, που φέρουν προφανή υπολογιστικά σφάλματα ή παραλείψεις ή αναφορά λανθασμένου άρθρου του τιμολογίου και **δεν μπορούν να αποδοθούν σε πρόθεση** του αναδόχου να εξαπατήσει τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Ως εκ προθέσεως αναληθείς επιμετρήσεις νοούνται οι επιμετρήσεις που **εκ προθέσεως** περιέχουν αναληθή επιμετρητικά στοιχεία.
- Οι ανακριβείς ή εκ προθέσεως αναληθείς επιμετρήσεις **διορθώνονται οποτεδήποτε** με πρωτοβουλία της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- **Δικαίωμα** διόρθωσης των ανακριβών επιμετρήσεων διατηρεί και ο ανάδοχος.
- Κατά των αποφάσεων της διευθύνουσας υπηρεσίας χωρεί ένσταση κατ' άρθρο 174 του Ν. 4412/16.

Ποινές ανακριβούς ή εκ προθέσεως αναληθούς επιμέτρησης:

- Αν υποβληθούν ανακριβείς ή εκ προθέσεως αναληθείς επιμετρήσεις και εφόσον αυτές είχαν ως συνέπεια την πληρωμή λογαριασμού, συντάσσεται σε βάρος του αναδόχου, με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, **αρνητικός λογαριασμός** για την επιστροφή του τυχόν αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού, **προσαυξημένου κατά ποσοστό 3%** ως ειδικής ποινικής ρήτρας στις περιπτώσεις εκ προθέσεως αναληθών επιμετρήσεων.
- Αν **παρέλθει άπρακτη** η ταχθείσα προθεσμία της παρ. 4 του άρθρου 151 του Ν. 4412/16 (3 έως 10 ημέρες για υποβολή των πραγματικών επιμετρητικών στοιχείων και παροχή εξηγήσεων από τον ανάδοχο) ή ο ανάδοχος **καθ' υποτροπή** προβαίνει στην υποβολή αναληθών επιμετρήσεων, τούτος κηρύσσεται υποχρεωτικά έκπτωτος **με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής**, κατόπιν εισήγησης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και **καταπίπτει** σε βάρος του η εγγύηση καλής εκτέλεσης.
- Ως **υποτροπή** θεωρείται ιδίως, η υποβολή **τουλάχιστον τριών (3)** αναληθών επιμετρήσεων.
- Κατά της απόφασης έκπτωσης χωρεί ένσταση κατ' άρθρο 174 του Ν. 4412/16.

Αφανείς εργασίες

(Άρθρο 151 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Ορισμός:

- Εργασίες, η ποσοτική επαλήθευση των οποίων δεν είναι δυνατή στην τελική μορφή του έργου, όπως εργασίες που πρόκειται να επικαλυφθούν από άλλες και δεν είναι τελικά εμφανείς, ποσότητες που παραλαμβάνονται με ζύγιση.

Διαδικασία:

- Ο ανάδοχος υποχρεούται να υποβάλλει **δήλωση γνωστοποίησης αφανών εργασιών** που συνοδεύει υποχρεωτικά την επιμέτρηση αυτών, η οποία **συνιστά διακριτή επιμέτρηση** και περιλαμβάνει **δήλωση περί της αλήθειας** των στοιχείων, υπογράφεται δε, τόσο από τον ανάδοχο όσο και από τους τεχνικούς του άρθρου 139 του Ν. 4412.16, περί διεύθυνσης έργου από την πλευρά του αναδόχου.
- Ο ανάδοχος πριν από την επικάλυψη των εργασιών αυτών **υποχρεούται να καλεί τον επιβλέποντα** να ελέγξει τις εργασίες αυτές σε ημερομηνία, που δεν απέχει περισσότερο από **3 ημέρες** από την κοινοποίηση της πρόσκλησης.
- Ο επιβλέπων συντάσσει έκθεση στην οποία επιβεβαιώνεται η εκτέλεση των εργασιών αυτών και υποβάλλεται αμελλητί στον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας. Η έκθεση **συνοδεύεται** απαραίτητα από επαρκή, για την τεκμηρίωση της εκτέλεσης των αφανών εργασιών, αριθμό **ψηφιακών φωτογραφιών**, οι οποίες περιλαμβάνονται στο Μητρώο του έργου.
- Ο επιβλέπων είναι υποχρεωμένος να ανταποκριθεί στο αίτημα ελέγχου των αφανών εργασιών. Η παράλειψη ελέγχου των αφανών εργασιών μέσα στην ως άνω προθεσμία συνιστά **υπερημερία** του κυρίου του έργου, αν προκύπτει ότι ο ανάδοχος υφίσταται ζημία για τον λόγο αυτόν.
- Ακολούθως, ο ανάδοχος ενημερώνει ηλεκτρονικά τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η έκθεση παραλαβής αφανών εργασιών συνοδεύει υποχρεωτικά την επιμέτρηση αυτών, δεν έχει εκτελεστό χαρακτήρα και δεν προσβάλλεται αυτοτελώς, παρά

μόνο από κοινού με την **εγκριτική πράξη** της επιμέτρησης αυτής, που εκδίδει η Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός προθεσμίας **30 ημερών** από την υποβολή της.

Χαρακτηρισμός και παραλαβή φυσικού εδάφους

(Άρθρο 151 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Διαδικασία:

- Ο χαρακτηρισμός και η παραλαβή του φυσικού εδάφους στο οποίο εκτελείται το έργο, γίνονται από δύο (2) ή περισσότερους τεχνικούς, που **ορίζονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία**.
- Ο ορισμός των τεχνικών του προηγούμενου εδαφίου ανακοινώνεται στην Προϊσταμένη Αρχή, η οποία μπορεί να ορίσει και άλλον τεχνικό.
- Η Προϊσταμένη Αρχή μπορεί σε κάθε περίπτωση να ορίσει επιτροπή αποτελούμενη από τρεις (3) τουλάχιστον τεχνικούς για **επανέλεγχο** του χαρακτηρισμού και της παραλαβής του φυσικού εδάφους.
- Αν δεν επαρκεί το τεχνικό προσωπικό ή σε περίπτωση αδυναμίας να ληφθεί απόφαση, λόγω διαφωνίας των υπαλλήλων που ορίζονται σε άρτιο αριθμό, ο ανωτέρω χαρακτηρισμός εδαφών γίνεται κατά τον προσφορότερο τρόπο με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.

Τελική επιμέτρηση

(Άρθρο 151 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 70 του Ν. 4782/21)

Ορισμός:

- Τελικός συνοπτικός πίνακας που ανακεφαλαιώνει τις ποσότητες όλων των τμηματικών επιμετρήσεων.

Σύνταξη και υποβολή:

- **Δύο (2) μήνες το αργότερο** μετά τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να υποβάλει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία την

«τελική επιμέτρηση», η οποία υπογράφεται από τον ανάδοχο και από έναν τουλάχιστον από τους τεχνικούς του άρθρου 139 του Ν. 4412.16, περί διεύθυνσης έργου από την πλευρά του αναδόχου.

- Στην τελική επιμέτρηση **εμφανίζονται διακριτά οι συμβατικές εργασίες**, οι οποίες εκτελέστηκαν με βάση τη σύμβαση ή με εγκεκριμένους Ανακεφαλαιωτικούς Πίνακες Εργασιών **και οι εξωσυμβατικές, έστω και αν εκκρεμεί η διαδικασία τακτοποίησης τους.**

Έλεγχος και έγκριση:

- Η τελική επιμέτρηση **ελέγχεται από τον επιβλέποντα**, ο οποίος υποβάλλει εντός προθεσμίας **2 μηνών** προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία σχετική έκθεση.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία υποχρεούται, εντός **2 μηνών** από την υποβολή της έκθεσης του προηγούμενου εδαφίου, να εκδώσει **απόφαση περί της έγκρισης** αυτής.
- Σε περίπτωση εμφάνισης διαφορών μεταξύ επιμέρους επιμετρήσεων και τελικής επιμέτρησης, ο ανάδοχος υποχρεούται, εντός της ταχθείσης από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία προθεσμίας **τουλάχιστον 3 ημερών**, να προβεί σε πλήρη και αιτιολογημένη απόδειξη της εμφανιζόμενης διαφοράς.

Μη υποβολή τελικής επιμέτρησης:

- **Αν δεν υποβληθεί** από τον ανάδοχο τελική επιμέτρηση, το αργότερο εντός **2 μηνών** από την κοινοποίηση προς αυτόν της βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών, επιβάλλεται σε βάρος του, για κάθε συμπληρωμένο μήνα καθυστέρησης, ειδική **ποινική ρήτρα ποσοστού 2%** επί του συνολικού ποσού που έχει καταβληθεί στον ανάδοχο μέχρι τότε για την όλη σύμβαση.
- Η ποινική ρήτρα επιβάλλεται με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και για **6 το πολύ μήνες καθυστέρησης.**
- Ανεξάρτητα από την επιβολή της ποινικής ρήτρας και μετά την πάροδο του χρόνου επιβολής της, η τελική επιμέτρηση **συντάσσεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία** που μπορεί να χρησιμοποιήσει γι' αυτό ιδιώτες τεχνικούς και συνεργεία **καταλογίζοντας τη σχετική δαπάνη σε βάρος του αναδόχου.**

- Η τελική επιμέτρηση που συντάσσεται με αυτόν τον τρόπο **κοινοποιείται στον ανάδοχο**, και εάν δεν την αμφισβητήσει με ένσταση, τούτη καθίσταται οριστική και απρόσβλητη ως προς τις παραδοχές της.

Έγερση αξιώσεων:

- Μαζί με την τελική επιμέτρηση ο ανάδοχος μπορεί να υποβάλει και κάθε άλλο αίτημά του που σχετίζεται με δικαίωμά του από την εκτέλεση της σύμβασης, αν αυτό δεν έχει αποσβεστεί και η σχετική αξίωση παραγραφεί, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 173 του Ν. 4412/16, περί αποσβέσεων δικαιωμάτων του αναδόχου, ή αν το σχετικό δικαίωμα δεν έχει αποσβεστεί ή παραγραφεί.
- Μετά την υποβολή της τελικής επιμέτρησης από τον ανάδοχο ή τη σύνταξη αυτής από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία (όταν δεν υποβληθεί), ο ανάδοχος **δεν μπορεί να εγείρει σχετικές απαιτήσεις** παρά μόνο για οφινγενείς αιτίες.

Πίνακας αποτύπωσης διαφοροποιήσεων σε έργα που δημοπρατήθηκαν πριν και μετά την 1-9-2021		
	Πριν την 1-9-2021	Μετά την 1-9-2021
Επιμετρήσεις	<ul style="list-style-type: none"> – Έλεγχος και έγκριση εντός 45 ημερών. – Σε περίπτωση επιστροφής, έλεγχος και έγκριση εντός ενός (1) μηνός από την επαναυποβολή. 	<ul style="list-style-type: none"> – Δειγματοληπτικός έλεγχος, σε ποσοστό 40% των υποβληθέντων επιμετρήσεων ή τουλάχιστον 4 εξ αυτών, αν υποβάλλονται λιγότερες από 10 επιμετρήσεις.
Αφανείς εργασίες	<ul style="list-style-type: none"> – Παραλαβή από επιτροπή παραλαβής αφανών εργασιών – Σύνταξη Πρωτοκόλλου Παραλαβής Αφανών Εργασιών (Π.Π.Α.Ε.) – Σύνταξη Πρωτοκόλλου Ζυγίσεως 	<ul style="list-style-type: none"> – Υποβολή επιμέτρησης αφανών εργασιών από ανάδοχο. – Σύνταξη έκθεσης από τον επιβλέποντα. – Έγκριση επιμέτρησης αφανών εργασιών από Διευθύνουσα Υπηρεσία

<p>Παραλαβή φυσικού εδάφους</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Συγκρότηση επιτροπής από την Προϊσταμένη Αρχή. - Υποχρεωτική συμμετοχή του Προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και του επιβλέποντα. 	<ul style="list-style-type: none"> - Συγκρότηση επιτροπής από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία. - Συμμετοχή δύο (2) ή περισσότερων τεχνικών.
<p>Τελική επιμέτρηση</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Υποβολή από τον ανάδοχο εντός δύο (2) μηνών από τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου. - Έλεγχος και έγκριση από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός δύο (2) μηνών από την υποβολή της επιμέτρησης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Υποβολή από τον ανάδοχο εντός δύο (2) μηνών από τη βεβαιωμένη περάτωση του έργου. - Έλεγχος από τον επιβλέποντα και υποβολή σχετικής έκθεσης στη Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός δύο (2) μηνών από την υποβολή της επιμέτρησης. - Έγκριση από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός δύο (2) μηνών από την υποβολή της έκθεσης του επιβλέποντα

Φάση ΙΙΙ – Ενότητα 2

Διαχείριση της ποιότητας – Όροι και τεκμηρίωση της συμμόρφωσης της ποιότητας

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση της ποιότητας ενός έργου (πρόγραμμα ποιότητας έργου).
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διαχείριση της ποιότητας ενός έργου.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διαχείρισης της ποιότητας ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Διαχείριση ποιότητας, πρόγραμμα ποιότητας έργου, διαπιστευμένοι φορείς, παραλαβή και έλεγχος ποιότητας

Πρόγραμμα Ποιότητας Έργου (Π.Π.Ε.)

(Άρθρο 158 Ν. 4412/16)

Απαίτηση:

- Απαιτείται η **εκπόνηση και εφαρμογή** Προγράμματος Ποιότητας Έργου σε κάθε δημόσιο έργο (Κατασκευή ή και Μελέτη), του οποίου ο **προϋπολογισμός δημοπράτησης υπερβαίνει το ποσό 1.500.000 € χωρίς ΦΠΑ.**

Περιεχόμενο:

- Ενσωματώνει και κωδικοποιεί όλες τις απαιτήσεις των συμβατικών τευχών.
- Περιγράφει τις φάσεις ανάπτυξης του έργου και τις αντίστοιχες δραστηριότητες.

- Είναι σε πλήρη εναρμόνιση και περιλαμβάνει το χρονοδιάγραμμα του έργου.
- Καθορίζει τον τρόπο οργάνωσης και διοίκησης του έργου.
- Προσδιορίζει τον τρόπο και τις λεπτομέρειες συγκέντρωσης και αρχειοθέτησης των στοιχείων κατά την κατασκευή, ώστε να ικανοποιούνται οι απαιτήσεις ιχνηλασιμότητας.
- Παρέχει όλα τα εργαλεία παρακολούθησης του έργου, συγκέντρωσης των στοιχείων, τεκμηρίωσης των εργασιών που έχουν εκτελεστεί και αρχειοθέτησης τους.
- Αποτελεί το εσωτερικό κανονιστικό έγγραφο του έργου.

Παρακολούθηση και εφαρμογή Π.Π.Ε.:

- Για την παρακολούθηση και την εφαρμογή των Προγραμμάτων Ποιότητας Έργων έχει εκδοθεί η Αριθμ. ΔΙΠΑΔ/οικ./12/09 (ΦΕΚ 125B/2009) Απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (με πολύ αναλυτικές και λεπτομερείς οδηγίες).

Επίβλεψη εφαρμογής:

- Η επίβλεψη της εφαρμογής των Προγραμμάτων Ποιότητας Έργων, η υλοποίηση των Σχεδίων ελέγχων και δοκιμών, καθώς και η αξιολόγηση των εργαστηριακών ελέγχων και δοκιμών, μπορεί να ανατίθενται σε **διαπιστευμένους φορείς Επιθεώρησης - Πιστοποίησης**, σύμφωνα με τα πρότυπα ΕΛΟΤ EN ISO/IEC 17021 για συστήματα διαχείρισης ποιότητας ΕΛΟΤ EN ISO 9001 κατ' ελάχιστο στο πεδίο εφαρμογής EA 28 στην Ελλάδα ή σε χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για συστήματα διαχείρισης περιβάλλοντος κατά ΕΛΟΤ EN ISO 14001, για συστήματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία κατά ΕΛΟΤ 1801 και OHSAS 18001.

Έλεγχοι ποιότητας από ειδικό σύμβουλο (Ε.Σ.Π.ΕΛ):

- Στα δημόσια έργα, που εκτελούνται από όλους τους φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα και συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επιτρέπεται, εκτός από τους ελέγχους που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις για τα δημόσια έργα, να διενεργούνται έλεγχοι ποιότητας των

κατασκευαζόμενων έργων και από ειδικό Σύμβουλο που προσλαμβάνεται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ύστερα από σχετικό διαγωνισμό [Ειδικός Σύμβουλος Ποιοτικού Ελέγχου (Ε.Σ.Π.ΕΛ.)]

Ποσοστό επί του προϋπολογισμού για διενέργεια ελέγχων:

- Καθορίζεται ποσοστό έως 2% επί του προϋπολογισμού του έργου, το οποίο διατίθεται για τη διενέργεια ποιοτικών ελέγχων, που διενεργούνται από τη Διεύθυνση Κεντρικού Εργαστηρίου Δημοσίων Έργων, από τις άλλες κατά περίπτωση αρμόδιες υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, από τις αρμόδιες υπηρεσίες της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης, από φορείς Επιθεώρησης-Πιστοποίησης, διαπιστευμένους κατά την παρ. 2 του άρθρου 158 του Ν. 4412/16 και από «αναγνωρισμένους οργανισμούς» στο πλαίσιο των ποιοτικών ελέγχων που προβλέπονται από το Πρόγραμμα Ποιότητας Έργου (Π.Π.Ε.) και τα συμβατικά τεύχη συμπεριλαμβανομένων των ελέγχων της παρ. 3 του άρθρου 158 του Ν. 4412/16.

Ποιότητα υλικών

(Άρθρο 159 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 77 του Ν. 4782/21)

Έλεγχος και παραλαβή:

- Η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών που χρησιμοποιούνται στην κατασκευή του έργου ή ενσωματώνονται σε αυτό, γίνεται από έναν (1) ή περισσότερους τεχνικούς του άρθρου 139 του Ν. 4412/16, περί διεύθυνσης έργου από την πλευρά του αναδόχου.
- Ο ανωτέρω τεχνικός συντάσσει και υποβάλει δήλωση προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, με την οποία βεβαιώνει και την αλήθεια του περιεχομένου της.
- Παράλειψη σύνταξης και υποβολής της σχετικής δήλωσης συνιστά κώλυμα υποβολής κάθε επόμενου λογαριασμού.

Αντίρρηση επίβλεψης – Εργαστηριακός έλεγχος:

- Αν κατά την κατασκευή των έργων **η επίβλεψη θεωρεί**, ότι τα προς χρησιμοποίηση υλικά **δεν πληρούν τις απαιτήσεις** των προδιαγραφών ή γενικά

είναι ακατάλληλα, διατάσσεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία **η μη χρησιμοποίηση** των υλικών.

- Αν ο ανάδοχος διαφωνεί, τα υλικά δεν χρησιμοποιούνται αν δεν κριθεί η καταλληλότητά τους από εργαστηριακό έλεγχο, που γίνεται από τα εργαστήρια της Γενικής Γραμματείας Υποδομών ή Πολυτεχνικών Σχολών ή άλλα αναγνωρισμένα εργαστήρια.
- **Η δαπάνη για τις εργαστηριακές έρευνες** προκαταβάλλεται από τον ανάδοχο και τον βαρύνει τελικά, αν αποδειχθεί η ακαταλληλότητα των υλικών. Στην αντίθετη περίπτωση, η δαπάνη βαρύνει τον κύριο του έργου και αποδίδεται στον ανάδοχο από τις πιστώσεις του έργου.

Πίνακας αποτύπωσης διαφοροποιήσεων σε έργα που δημοπρατήθηκαν πριν και μετά την 1-9-2021		
	<i>Πριν την 1-9-2021</i>	<i>Μετά την 1-9-2021</i>
Ποιότητα υλικών	– Η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών γίνεται από δύο (2) ή περισσότερους τεχνικούς υπαλλήλους, τουλάχιστον ένας εκ των οποίων ανήκει στην ομάδα επίβλεψης, που ορίζονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.	– Η παραλαβή και ο έλεγχος της ποιότητας των υλικών γίνεται από έναν (1) ή περισσότερους τεχνικούς του αναδόχου.

Προδιαγραφές και Κανονισμοί Έργων

(Άρθρο 178 Ν. 4412/16)

Έλεγχοι:

- Για την τήρηση και εφαρμογή των προδιαγραφών και κανονισμών της παρ. 8 του άρθρου 54 του Ν. 4412/16 τα αρμόδια όργανα του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων επιτρέπεται να διενεργούν ελέγχους στον τόπο

παραγωγής των υλικών ή κατασκευής του έργου και στα μέσα μεταφοράς των υλικών.

- Σε περίπτωση που διαπιστώνεται παράβαση, τα όργανα αυτά συντάσσουν σχετική έκθεση και αν διαπιστωθεί ακαταλληλότητα των υλικών, προβαίνουν στην κατάσχεση αυτών σε οποιονδήποτε και αν ανήκουν.

Ποινές:

- Η παράβαση των διατάξεων του άρθρου 178 του Ν. 4412/16 και των κανονιστικών αποφάσεων που εκδίδονται με εξουσιοδότηση του διώκεται και τιμωρείται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 458 του Ποινικού Κώδικα.
- Επιπλέον, κατά των παραβατών επιβάλλεται με απόφαση του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων **πρόστιμο από 880 € έως 73.500 €** συνολικά κατά περίπτωση ελέγχου, εφόσον πρόκειται για παράβαση ή παραβάσεις κανονισμών ή υποχρεωτικών προδιαγραφών που αναφέρονται στον τρόπο κατασκευής των δημόσιων ή ιδιωτικών έργων, σύμφωνα και με τις οικείες συμβάσεις και τις εγκεκριμένες μελέτες ή στην ποιότητα, στον τρόπο σύνθεσης και επεξεργασίας, στη μεταφορά, στη χρήση και στον έλεγχο των υλικών κατασκευής των έργων.
- Σε περίπτωση που η παράβαση επηρεάζει ή μπορεί, αιτιολογημένα, να επηρεάσει ουσιαστικά τις βασικές απαιτήσεις που πρέπει να πληρούν τα δομικά υλικά και έργα, σύμφωνα με τις διατάξεις του Π.Δ. 334/1994 (ΦΕΚ 176Α/1994), ιδιαίτερα τη μηχανική αντοχή, την ευστάθεια, την πυρασφάλεια, την υγιεινή, την υγεία και το περιβάλλον ή την ασφάλεια χρήσης, το πρόστιμο δεν μπορεί να είναι κατώτερο των **15.000 €** για καθεμία από τις παραβάσεις αυτές, ανερχόμενο συνολικά κατά περίπτωση ελέγχου μέχρι το προαναφερόμενο όριο. Το ύψος του προστίμου κλιμακώνεται ανάλογα με τη βαρύτητα της διαπιστούμενης παράβασης.
- Ειδικά καθόσον αφορά στον έλεγχο και στις κυρώσεις για το σκυρόδεμα, στην περίπτωση που διαπιστώνονται παραβάσεις του Κανονισμού Τεχνολογίας Σκυροδέματος που έχει εγκριθεί με την απόφαση Γ.Δ.Τ.Υ./οικ.3328/2016 του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων (ΦΕΚ 1561Β/2016), όπως κάθε φορά ισχύει, πέραν από αυτές που επισύρουν πρόστιμο κατά το προηγούμενο εδάφιο, επιβάλλονται κατά εύλογη κρίση και πρόστιμα για καθεμία από τις

παραβάσεις αυτές, πάντοτε με τον περιορισμό του ανώτατου ορίου του συνολικού κατά έλεγχο προστίμου.

Διαδικασία:

- Η έκθεση ελέγχου, με μνεία και των απόψεων του ελεγχόμενου, υποβάλλεται στον Προϊστάμενο της αρμόδιας για τον ποιοτικό έλεγχο υπηρεσίας του φορέα ελέγχου.
- Ο Προϊστάμενος **θεωρεί** την έκθεση μέσα σε προθεσμία **10 εργάσιμων ημερών** και μέσα στην ίδια προθεσμία την **κοινοποιεί** στον ελεγχόμενο, ο οποίος μπορεί μέσα σε **ανατρεπτική προθεσμία 15 εργάσιμων ημερών** να καταθέσει στην υπηρεσία αυτή **αντιρρήσεις** του επ' αυτών.
- Η έκθεση, οι αντιρρήσεις, οι επ' αυτών παρατηρήσεις της υπηρεσίας και κάθε άλλο σχετικό στοιχείο διαβιβάζονται αμέσως στην αρμόδια Γενική Διεύθυνση της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, η οποία εισηγείται στον Υπουργό.
- Ο Υπουργός αποφαινεται για τις υποβληθείσες αντιρρήσεις, την επιβολή και το ποσό του προστίμου.
- Οι αποφάσεις επιβολής προστίμου εφόσον αφορούν εργοληπτικές επιχειρήσεις **κοινοποιούνται** στη Διεύθυνση Μητρώων του Υπουργείου Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων .

Ποινική ευθύνη:

- Η διαδικασία επιβολής της διοικητικής ποινής του προστίμου είναι ανεξάρτητη από την ποινική ευθύνη.
- Για την τελευταία αυτή περίπτωση ο Προϊστάμενος της αρμόδιας υπηρεσίας του φορέα ελέγχου διαβιβάζει την έκθεση ελέγχου, μαζί με τις αντιρρήσεις του ελεγχόμενου και τις επ' αυτών παρατηρήσεις της υπηρεσίας στον αρμόδιο Εισαγγελέα, αμέσως μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής αντιρρήσεων.

Φάση ΙΙΙ – Ενότητα 3

Οικονομική διαχείριση του έργου – Λογαριασμοί – Πιστοποιήσεις

Εκπαιδευτικοί στόχοι

▪ Γνώσεις:

- Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για την οικονομική διαχείριση ενός έργου (λογαριασμοί, πιστοποιήσεις, κλπ).

▪ Δεξιότητες:

- Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στην οικονομική διαχείριση ενός έργου.

▪ Στάσεις:

- Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες οικονομικής διαχείρισης ενός έργου.

Λέξεις κλειδιά: Λογαριασμοί, τμηματικές πληρωμές, πιστοποιήσεις, απαιτούμενα δικαιολογητικά, κρατήσεις, αρνητικός λογαριασμός, κατάπτωση εγγυητικής, τελικός λογαριασμός, αναθεώρηση τιμών, χρόνος εκκίνησης αναθεώρησης, υπερημερία κυρίου του έργου, θετικές ζημιές, έγγραφη όχληση, αποζημίωση.

Λογαριασμοί

(Άρθρο 152 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 71 του Ν. 4782/21)

Σύνταξη και υποβολή λογαριασμού:

- Ο ανάδοχος συντάσσει λογαριασμό των ποσών εργασιών που εκτελέστηκαν και οφείλονται σε αυτόν μετά **τη λήξη κάθε μήνα** ή άλλης χρονικής περιόδου οριζόμενης στη σύμβαση για τις τμηματικές πληρωμές.
- Οι λογαριασμοί στηρίζονται στις επιμετρήσεις των εργασιών και στις δηλώσεις γνωστοποίησης αφανών εργασιών.

- **Προσοχή:** Απαγορεύεται να περιλαμβάνονται στον λογαριασμό εργασίες που δεν έχουν επιμετρηθεί.

Πληρωμή συμπληρωματικών ή υπερσυμβατικών εργασιών:

- Για την πληρωμή εργασιών που αποτελούν συμπληρωματικές ή νέες (υπερσυμβατικές) εργασίες, ο ανάδοχος συντάσσει **χωριστό λογαριασμό μετά από τη συμβατική τακτοποίησή τους**, σύμφωνα με τα άρθρα 155, περί επειγουσών και απρόβλεπτων εργασιών, και 156, περί ειδικών θεμάτων τροποποιήσεων συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους, αυξομειώσεων εργασιών νέων εργασιών.

Πληρωμή ημιτελών εργασιών:

- Οι ημιτελείς εργασίες μπορούν να περιληφθούν στον λογαριασμό **με αιτιολογημένη εγκριτική απόφαση** του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, αν η φύση τους είναι τέτοια που ενδεχόμενη διακοπή του έργου **δεν θα κατέστρεφε την ημιτελή εργασία**.
- Καταχωρούνται **σε χωριστό μέρος του λογαριασμού** και περιλαμβάνονται με προσωρινή τιμή μειωμένη, ώστε να είναι δυνατή η αυτοτελής αποπεράτωση της εργασίας με το υπόλοιπο της προβλεπόμενης τιμής.

Πληρωμή «επί τόπου» υλικών:

- Στον λογαριασμό μπορούν να περιληφθούν τα υλικά που εισκομίσθηκαν με **έγκριση της υπηρεσίας** στα εργοτάξια ή σε αποθήκες που δηλώθηκαν και εγκρίθηκαν.
- Οι ποσότητες των υλικών αυτών **δεν μπορεί να υπερβαίνουν** τις απαιτούμενες για την εκτέλεση των προσεχών εργασιών του εγκεκριμένου προγράμματος, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στη σύμβαση.
- Οι ποσότητες των υλικών περιλαμβάνονται **χωριστά σε συνοπτικό πίνακα εργασιών**, που συνοδεύει τον λογαριασμό, αναφέροντας και τις θέσεις αποθήκευσής τους.

- Επίσης, τα υλικά περιλαμβάνονται σε **χωριστό τμήμα των λογαριασμών**, με τιμές συναρτώμενες με τις αντίστοιχες συμβατικές, ώστε το υπόλοιπο μέρος της τιμής να αρκεί για την ολοκλήρωση της εργασίας, στην οποία θα ενσωματωθούν.
- Ο ανάδοχος έχει ακέραιη την ευθύνη για τα περιλαμβανόμενα στους λογαριασμούς υλικά μέχρι την ενσωμάτωσή τους και την παραλαβή του έργου.
- **Προσοχή:** Ποσοστά γενικών εξόδων και οφέλους **δεν υπολογίζονται** στα υλικά.

Διαδικασία:

- Οι λογαριασμοί υποβάλλονται στη Διευθύνουσα Υπηρεσία που τους ελέγχει, τους διορθώνει και τους εγκρίνει **μέσα σε έναν (1) μήνα**.
- Αν ο λογαριασμός που έχει υποβληθεί έχει ασάφειες ή ανακρίβειες, σε βαθμό που να είναι δυσχερής η διόρθωσή του, η Διευθύνουσα Υπηρεσία, με εντολή της προς τον ανάδοχο, επισημαίνει τις ανακρίβειες ή ασάφειες που διαπιστώθηκαν από τον έλεγχο και παραγγέλλει την **ανασύνταξη και επανυποβολή** του.
- Στην περίπτωση αυτήν, η οριζόμενη μηνιαία προθεσμία για τον έλεγχο και την έγκριση του λογαριασμού **αρχίζει από την επανυποβολή**, ύστερα από την ανασύνταξη από τον ανάδοχο.
- Η παράλειψη εμπρόθεσμου ελέγχου και έγκρισης του λογαριασμού αποτελούν πειθαρχικά παραπτώματα για τα αρμόδια όργανα της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Ο εγκεκριμένος λογαριασμός αποτελεί το έγγραφο για την πληρωμή του αναδόχου («πληρωτέο εργολαβικό αντάλλαγμα»).

Προϋποθέσεις πληρωμής:

- Προϋπόθεση πληρωμής του λογαριασμού είναι η προσκόμιση από τον ανάδοχο όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών πληρωμής.
- Το **τιμολόγιο** του αναδόχου που αφορά στο ποσό του εργολαβικού ανταλλάγματος που θα πληρωθεί, καθώς και η **φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητά** του προσκομίζονται στην υπηρεσία της αναθέτουσας αρχής που διενεργεί τις πληρωμές, **μετά από σχετική ειδοποίησή του**.
- Οι υπέρ τρίτων κρατήσεις στο εργολαβικό αντάλλαγμα **γίνονται από την υπηρεσία** αυτήν και αποδίδονται απευθείας στους δικαιούχους.

Διόρθωση λογαριασμού:

- Λογαριασμός που πληρώθηκε χωρίς έλεγχο, λόγω παρέλευσης της ανωτέρω μηνιαίας προθεσμίας, ή που βασίστηκε σε επιμέτρηση που διορθώθηκε, **ελέγχεται και διορθώνεται** από την υποβολή ή επανυποβολή του και οι προκύπτουσες διαφοροποιήσεις λαμβάνονται υπόψη σε **επόμενο λογαριασμό** ή κατά τη σύνταξη **αρνητικού λογαριασμού**.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ελέγχει, εγκρίνει και διορθώνει τον λογαριασμό με ή και χωρίς την υπογραφή του επιβλέποντος.

Αρνητικός λογαριασμός:

- Όταν συντρέχει περίπτωση σύνταξης αρνητικού λογαριασμού είτε ενδιάμεσα κατά την εξέλιξη του έργου είτε και κατά τον τελικό λογαριασμό, αυτός μπορεί να συνταχθεί από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία και το ποσό του **πρέπει να καταβληθεί από τον ανάδοχο μέσα σε έναν (1) μήνα** από την κοινοποίηση του λογαριασμού σε αυτόν, **άλλως καταπίπτουν ισόποσα σε βάρος του οι εγγυητικές επιστολές** που έχουν κατατεθεί στον κύριο του έργου, εφόσον δεν υπάρχει ανεξόφλητο εργολαβικό αντάλλαγμα.
- Αν ασκηθεί ένσταση κατά του αρνητικού λογαριασμού, η κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής **αναστέλλεται** μέχρι την έκδοση απόφασης επ' αυτών.

Συνέπειες καθυστέρησης πληρωμής λογαριασμού:

- Αν η πληρωμή ενός λογαριασμού καθυστερήσει **χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου, πέραν του ενός (1) μήνα από την υποβολή του ή την επανυποβολή του, οφείλεται τόκος υπερημερίας**, σύμφωνα με την παρ. Ζ του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α' 107).
- Ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες **δέκα (10) ημέρες** μετά από την κοινοποίηση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία **ειδικής έγγραφης δήλωσης**.

Τελικός λογαριασμός:

- Μετά τη διενέργεια της παραλαβής και την έγκριση του πρωτοκόλλου παραλαβής, ο ανάδοχος συντάσσει και υποβάλλει «τελικό λογαριασμό».

- Με την έγκριση του τελικού λογαριασμού εκκαθαρίζονται οι εκατέρωθεν απαιτήσεις από τη σύμβαση εκτέλεσης, εκτός από τις απαιτήσεις που προκύπτουν από μεταγενέστερες διαδικασίες διοικητικής, συμβιβαστικής ή δικαστικής επίλυσης διαφορών.

Πίνακας αποτύπωσης διαφοροποιήσεων σε έργα που δημοπρατήθηκαν πριν και μετά την 1-9-2021		
	Πριν την 1-9-2021	Μετά την 1-9-2021
Πιστοποίηση εργασιών	<ul style="list-style-type: none"> - Οι λογαριασμοί στηρίζονται στις επιμετρήσεις των εργασιών και στα πρωτόκολλα παραλαβής αφανών εργασιών. - Επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στο λογαριασμό εργασίες βάσει προσωρινών επιμετρήσεων, η αξία των οποίων απαγορεύεται να υπερβαίνει το 20% της συνολικής αξίας των πιστοποιούμενων εργασιών. 	<ul style="list-style-type: none"> - Οι λογαριασμοί στηρίζονται στις επιμετρήσεις των εργασιών και στις δηλώσεις γνωστοποίησης αφανών εργασιών.
Δικαιολογητικά πληρωμής	<ul style="list-style-type: none"> - Το τιμολόγιο μπορεί να προσκομίζεται μεταγενεστέρως κατά την είσπραξη του ποσού της πιστοποίησης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Το τιμολόγιο, η φορολογική και ασφαλιστική ενημερότητά του αναδόχου προσκομίζονται μετά από σχετική ειδοποίησή του. - Οι υπέρ τρίτων κρατήσεις στο εργολαβικό αντάλλαγμα γίνονται από την υπηρεσία και αποδίδονται απευθείας στους δικαιούχους.
Συνέπειες καθυστέρησης πληρωμής	<ul style="list-style-type: none"> - Για καθυστέρηση χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου, πέρα του διμήνου από την υποβολή του ή την επανυποβολή του, οφείλεται, τόκος υπερημερίας. 	<ul style="list-style-type: none"> - Για καθυστέρηση χωρίς υπαιτιότητα του αναδόχου, πέρα του ενός μήνα από την υποβολή του ή την επανυποβολή του, οφείλεται τόκος υπερημερίας.

	– Ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες, αφού κοινοποιήσει στη Διευθύνουσα Υπηρεσία ειδική έγγραφη δήλωση.	– Ο ανάδοχος μπορεί να διακόψει τις εργασίες δέκα (10) ημέρες μετά από την κοινοποίηση στη Διευθύνουσα Υπηρεσία ειδικής έγγραφης δήλωσης.
--	---	---

Αναθεώρηση τιμών

(Άρθρο 153 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 72 του Ν. 4782/21)

Χρόνος εκτέλεσης εργασιών:

- Η αναθεώρηση υπολογίζεται για τις εργασίες, που πραγματικά εκτελέστηκαν μέσα στο προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα.
- Εργασίες που εκτελέστηκαν σε αναθεωρητική περίοδο **μεταγενέστερη** της προβλεπόμενης από το χρονοδιάγραμμα, θεωρούνται ότι εκτελέστηκαν στην αναθεωρητική περίοδο κατά την οποία έπρεπε να εκτελεστούν.
- Για τις εργασίες που εκτελέστηκαν **πριν από την προβλεπόμενη** από το χρονοδιάγραμμα αναθεωρητική περίοδο, η αναθεώρηση υπολογίζεται με βάση τον χρόνο της πραγματικής εκτέλεσής τους.
- Για τις εργασίες που εκτελέστηκαν **μετά την πάροδο της αρχικής συμβατικής προθεσμίας**, η αναθεώρηση υπολογίζεται με βάση τους συντελεστές που ίσχυαν κατά την τελευταία αναθεωρητική περίοδο του αρχικού χρονοδιαγράμματος κατασκευής του έργου, εφόσον η καθυστέρηση οφείλεται σε αποκλειστική υπαιτιότητα του αναδόχου.

Χρόνος εκκίνησης της αναθεώρησης:

- Ως χρόνος εκκίνησης για τον υπολογισμό της αναθεώρησης κάθε εργολαβικής σύμβασης ορίζεται το ημερολογιακό τρίμηνο μέσα στο οποίο:
 - υποβλήθηκε η προσφορά, αν πρόκειται για σύμβαση, που καταρτίστηκε ύστερα από δημοπρασία ή

- εκδόθηκε η σχετική εγκριτική απόφαση, αν πρόκειται για σύμβαση που καταρτίστηκε χωρίς δημοπρασία, και υπό τον όρο, ότι η εγκριτική αυτή απόφαση δεν ορίζει άλλον χρόνο.
- Οι τιμές της σύμβασης παραμένουν σταθερές για τις εργασίες που εκτελούνται ή που έπρεπε να εκτελεστούν μέσα στο τρίμηνο που θεωρείται χρόνος εκκίνησης και στο αμέσως επόμενο ημερολογιακό τρίμηνο.
- **Κατ' εξαίρεση** η σταθερότητα των τιμών περιορίζεται μόνο στο ημερολογιακό τρίμηνο εκκίνησης, όταν πρόκειται για έργα οποιασδήποτε κατηγορίας συνολικού εκτιμώμενου προϋπολογισμού δημοπράτησης ή ανάθεσης ύψους **μέχρι 1.500.000 €** χωρίς Φ.Π.Α..

Υπολογισμός αναθεώρησης:

- Η αναθεώρηση (αύξηση ή μείωση) για κάθε αναθεωρητική περίοδο υπολογίζεται με βάση τον τύπο:
 - $\Delta T_n = T [A_n/A_0 - 1] * (1-s)$
 - **T:** η υπόψη τιμή της σύμβασης,
 - **ΔT_n :** η αναθεώρηση της παραπάνω τιμής στην υπόψη αναθεωρητική περίοδο *n*,
 - **A₀:** τιμή που προκύπτει αφού συμπληρωθεί με βασικές τιμές του χρόνου εκκίνησης το οριζόμενο για την τιμή *T* άρθρο ανάλυσης τιμών ή συνδυασμός άρθρων με τα βάρη τους
 - **A_n:** τιμή που προκύπτει όπως παραπάνω με τις βασικές τιμές της αναθεωρητικής περιόδου *n*
 - $s = \sigma = \sigma 1 + 0,01 n$
 - $\sigma 1 = 0,12$ για όλες τις κατηγορίες έργων
 - *n*: ακέραιος αριθμός ίσος με τη μονάδα για την πρώτη αναθεωρητική περίοδο που υπολογίζεται αναθεώρηση για τη συγκεκριμένη σε κάθε περίπτωση εργολαβία και που αυξάνεται κατά μία μονάδα για καθεμιά από τις επόμενες αναθεωρητικές περιόδους της συγκεκριμένης εργολαβίας. Ο *n* παύει να αυξάνει όταν το σ γίνει 0,20.
 - **Προσοχή:** Για έργα που δημοπρατούνται **μετά την 20-12-2021:** $\sigma 1 = 0,07$ [σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 359881/21 (ΦΕΚ 5983B/2021) Απόφαση

Υπερημερία κυρίου του έργου

(Άρθρο 137 Ν. 4412/16)

Διαδικασία:

- Αν ο κύριος του έργου καταστεί υπερήμερος ως προς την εκπλήρωση των συμβατικών υποχρεώσεων του, ο ανάδοχος δικαιούται να ζητήσει αποζημίωση **μόνο για τις θετικές του ζημιές** που προκαλούνται μετά την επίδοση από αυτόν **σχετικής έγγραφης όχλησης**.
- Η έγγραφη όχληση υποβάλλεται μετά την έναρξη της υπερημερίας του κυρίου του έργου, άλλως είναι πρόωρη και δεν επιφέρει τα έννομα αποτελέσματα της.
- Η έγγραφη όχληση πρέπει να περιέχει κατ' ελάχιστον, τα πραγματικά περιστατικά που συνιστούν την υπερημερία του κυρίου του έργου, το είδος των θετικών ζημιών των οποίων θα ζητηθεί η αποζημίωση και την ημερήσια αποζημίωση.
- **Προσοχή:** Όχληση που δεν έχει το περιεχόμενο αυτό **δεν επιφέρει** έννομες συνέπειες.

Θετικές ζημιές:

- Ως θετικές ζημιές αναγνωρίζονται, ιδίως, η δαπάνη εγκαταστάσεων, η εξυπηρέτηση εγγυητικών καλής εκτέλεσης, ασφάλισης έργου, φύλαξης εργοταξίου σταλιάς του προβλεπόμενου από το οργανόγραμμα προσωπικού, μηχανημάτων, γενικών εξόδων, καθώς και ενδεχόμενων τόκων προκαταβολής.
- Για την αποζημίωση των γενικών εξόδων λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος των γενικών εξόδων στο ποσοστό που αντιστοιχεί στο έργο, όπως προκύπτει από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς των **τελευταίων 5 ετών** και εφαρμόζεται επί της ημερήσιας αξίας του έργου χωρίς ΓΕ+ΟΕ, απρόβλεπτα, αναθεώρηση και ΦΠΑ.
- Σε περίπτωση υπερημερίας από καθυστέρηση πληρωμής λογαριασμού, οι θετικές ζημιές **οφείλονται κατά το μέτρο που υπερβαίνουν τον τόκο υπερημερίας**.

Υπολογισμός:

- Για τον υπολογισμό της αποζημίωσης λόγω των θετικών ζημιών από σταλίες μηχανικού εξοπλισμού και προσωπικού του αναδόχου βλέπε τις πρόσθετες προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 137 του Ν. 4412/2016.

Φάση ΙΙΙ – Ενότητα 4

Διαχείριση αλλαγών – Τροποποίηση της σύμβασης – Ανακεφαλαιωτικοί Πίνακες – Νέες Τιμές

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση των αλλαγών, τις τροποποιήσεις των συμβάσεων, τους Α.Π.Ε. και τις νέες τιμές (Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.).
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες σε κάθε τροποποίηση σύμβασης.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες τροποποίησης των συμβάσεων.

Λέξεις κλειδιά: Τροποποίηση σύμβασης, ρήτρες αναθεώρησης, προαιρέσεις συμπληρωματικά έργα – υπηρεσίες – αγαθά, απρόβλεπτες περιστάσεις, υποκατάσταση αναδόχου, μη ουσιώδες τροποποιήσεις, ήσσονος αξίας τροποποιήσεις, ουσιώδες τροποποιήσεις, προληπτικός έλεγχος νομιμότητας, προσυμβατικός έλεγχος, συμπληρωματική σύμβαση, επουσιώδεις τροποποιήσεις, ανακεφαλαιωτικός πίνακας εργασιών, πρωτόκολλο κανονισμού τιμών μονάδας νέων εργασιών, απρόβλεπτα, νέες εργασίες, επί έλλασον δαπάνη, επείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες, απολογιστικές εργασίες, ομάδες εργασιών.

Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης

(Άρθρο 132 Ν. 4412/16 – Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ)

Οι συμβάσεις και οι συμφωνίες-πλαίσιο μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης σε οποιαδήποτε από τις περιπτώσεις της παρ. 1 του άρθρου 132 του Ν. 4412/16, ήτοι:

Ρητές και ακριβείς ρήτρες αναθεώρησης – Προαιρέσεις:

- Επιτρεπτές ρήτρες αναθεώρησης, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων προαίρεσης και των ρητρών αναθεώρησης των τιμών, είναι μόνο αυτές που **πληρούν σωρευτικά** τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - Περιλαμβάνονται στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης.
 - Είναι σαφείς, ακριβείς και ρητές και αναφέρουν τη φύση και το αντικείμενο της τροποποίησης.
 - Περιλαμβάνουν τους όρους ενεργοποίησής τους.
 - Δεν μεταβάλλουν τη συνολική φύση της σύμβασης.
- **Αξία ρητρών αναθεώρησης:** Οι αναθέτουσες αρχές, όταν προβλέπουν ρήτρες αναθεώρησης τιμών ή δικαιώματα προαίρεσης στα αρχικά έγγραφα της σύμβασης, θα πρέπει, κατά τον προσδιορισμό της αξίας τους να λαμβάνουν υπόψη τους την αρχή της αναλογικότητας σε σχέση με την εκτιμώμενη αξία της αρχικής σύμβασης, ώστε να μην εγείρονται ζητήματα τυχόν μεταβολής της συνολικής φύσης της σύμβασης και κατ' επέκταση μη επιτρεπτής τροποποίησης (Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ, σελ. 10).

Συμπληρωματικά έργα – υπηρεσίες – αγαθά:

- Προκειμένου τα συμπληρωματικά έργα, υπηρεσίες ή αγαθά να συνιστούν επιτρεπτές τροποποιήσεις της αρχικής σύμβασης θα πρέπει να **πληρούν σωρευτικά** τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - Να μην περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση και να κατέστησαν αναγκαία κατά τη διάρκεια εκτέλεσης αυτής.
 - Να μην μπορεί να γίνει αλλαγή του αρχικού αναδόχου για λόγους τεχνικούς ή οικονομικούς.
 - Οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν πρέπει να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης.
 - Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου Ι, του Βιβλίου ΙΙ ή του Ν. 4413/2016, ανάλογα με το είδος της σύμβασης.
 - Υποχρέωση γνωστοποίησης της τροποποίησης στην επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. (για άνω του ορίου συμβάσεις).

- **Προσοχή:** Στις δημόσιες συμβάσεις **έργων** εφαρμόζονται παράλληλα τα άρθρα 155 «Επείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες, οι οποίες εκτελούνται πριν από την έγκριση του Α.Π.Ε.» και 156 «Ειδικά θέματα τροποποιήσεων συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους - Αυξομειώσεις εργασιών - Νέες εργασίες - Εξουσιοδοτικές διατάξεις» του Ν. 4412/16.
- **Προσοχή:** Στις δημόσιες συμβάσεις **μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών** εφαρμόζεται παράλληλα το άρθρο 186 «Τροποποίηση σύμβασης κατά τη διάρκεια της» του Ν. 4412/16.

Απρόβλεπτες περιστάσεις:

- Οι προϋποθέσεις, οι οποίες **αθροιστικά πρέπει να πληρούνται**, για την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων είναι οι ακόλουθες:
 - Η ανάγκη τροποποίησης θα πρέπει να οφείλεται σε απρόβλεπτες περιστάσεις.
 - Δεν μεταβάλλεται η συνολική φύση της σύμβασης.
 - Οποιαδήποτε αύξηση της τιμής δεν πρέπει να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης.
 - Οι επακόλουθες τροποποιήσεις δεν πρέπει να αποσκοπούν στην αποφυγή εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου Ι, του Βιβλίου ΙΙ ή του Ν. 4413/2016, ανάλογα με το είδος της σύμβασης.
 - Υποχρέωση γνωστοποίησης της τροποποίησης στην επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε. (για άνω του ορίου συμβάσεις).

Υποκατάσταση αναδόχου:

- Οι ρητά επιτρεπτές περιπτώσεις υποκατάστασης του αρχικού αναδόχου είναι οι ακόλουθες:
 - Υποκατάσταση που οφείλεται σε ρητή ρήτρα αναθεώρησης ή δικαίωμα προαίρεσης.
 - Ολική ή μερική διαδοχή του αναδόχου λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, υπό τις ακόλουθες **σωρευτικές προϋποθέσεις:**
 - Ολική ή μερική διαδοχή του αρχικού αναδόχου λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης.

- Πλήρωση των ίδιων κριτηρίων ποιοτικής επιλογής εκ μέρους του διαδόχου.
 - Μη ουσιώδης τροποποίηση της αρχικής σύμβασης.
 - Η υποκατάσταση του αναδόχου δεν θα πρέπει να γίνεται με σκοπό την αποφυγή εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου Ι, του Βιβλίου ΙΙ ή του Ν. 4413/2016, ανάλογα με το είδος της σύμβασης.
- Η αναθέτουσα αρχή αναλαμβάνει τις υποχρεώσεις του κύριου αναδόχου έναντι των υπεργολάβων του.
- **Προσοχή:** Σύμφωνα με την Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ (σελ. 19):
- Δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών διατάξεων:
- Η κληρονομική διαδοχή (με διαθήκη ή εξ αδιαθέτου) του αρχικού αναδόχου, σε περίπτωση θανάτου του.
 - Η διαδοχή που συνίσταται σε μεταβίβαση εκ μέρους του αναδόχου συγκεκριμένων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων σε τρίτα πρόσωπα, με αμοιβαία μεταξύ τους συμφωνία, η οποία δεν οφείλεται σε εταιρική αναδιάρθρωση ούτε συνεπάγεται μεταβολές στην εταιρική μορφή της επιχείρησης.
- Αντίθετα, αποτελούν περιπτώσεις επιτρεπτής υποκατάστασης του αρχικού αναδόχου:
- Η εξαγορά – απορρόφηση – συγχώνευση του αναδόχου από άλλον οικονομικό φορέα.
 - Πτωχευτικές ή προπτωχευτικές διαδικασίες (πτώχευση – πτωχευτικός συμβιβασμός – διαδικασία εξυγίανσης – σχέδιο αναδιοργάνωσης), στο πλαίσιο των οποίων, υπεισέρχεται στη θέση του αναδόχου της αρχικής σύμβασης τρίτο πρόσωπο, στον οποίο μεταβιβάζονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις από τη σύμβαση.
- **Προσοχή:** Στις δημόσιες συμβάσεις έργων εφαρμόζονται παράλληλα τα άρθρα 164 «Υποκατάσταση» και 167 «Πτώχευση, θάνατος» του Ν. 4412/16.
- **Προσοχή:** Στις δημόσιες συμβάσεις μελετών και παροχής τεχνικών και λοιπών συναφών επιστημονικών υπηρεσιών εφαρμόζεται παράλληλα το άρθρο 195 «Υποκατάσταση του αναδόχου» του Ν. 4412/16.

Ήσσονος αξίας τροποποιήσεις

(Άρθρο 132 Ν. 4412/16 – Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ)

- Οι προϋποθέσεις που θα πρέπει να **πληρούνται αθροιστικά**, προκειμένου να ισχύει ο κανόνας των «de minimis» τροποποιήσεων είναι σωρευτικά οι ακόλουθες:
 - Η αξία της τροποποίησης να είναι κατώτερη των ορίων εφαρμογής των Οδηγιών.
 - Η αξία της τροποποίησης να μην υπερβαίνει ορισμένο ανώτατο ποσοστό.
 - Το 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις δημόσιες συμβάσεις έργων του Βιβλίου Ι και για τις συμβάσεις έργων του Βιβλίου ΙΙ του Ν. 4412/2016.
 - Το 10% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών του Βιβλίου Ι και για τις συμβάσεις προμηθειών και υπηρεσιών του Βιβλίου ΙΙ του Ν. 4412/2016,
 - Το 10% της αξίας της αρχικής σύμβασης παραχώρησης έργων ή υπηρεσιών του Ν. 4413/2016.
 - Η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης.
- **Προσοχή:** Στα έργα εφαρμόζεται παράλληλα το άρθρο 156 (Ειδικά θέματα τροποποιήσεων συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους) του Ν. 4412/16.

Μη ουσιώδεις τροποποιήσεις

(Άρθρο 132 Ν. 4412/16 – Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ)

- Επιτρεπτές τροποποιήσεις της σύμβασης είναι και οι μη ουσιώδεις τροποποιήσεις αυτής, δηλαδή αυτές που δεν εμπίπτουν σε καμία από τις ανωτέρω περιπτώσεις, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περίπτωση (ε) της παρ. 1 του άρθρου 132 του Ν. 4412/2016.

Ουσιώδεις τροποποιήσεις

(Άρθρο 132 Ν. 4412/16 – Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ)

- Οι προϋποθέσεις (**έστω και μία**) που καθιστούν την τροποποίηση της αρχικής σύμβασης **ουσιώδη**, ήτοι τροποποίηση που επιτάσσει την **εκκίνηση νέας διαδικασίας σύναψης σύμβασης** εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής είναι οι ακόλουθες:
 - Η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης,
 - Η τροποποίηση **αλλάζει** την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο,
 - Η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο,
 - Όταν νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον στον οποίο είχε ανατεθεί αρχικώς η σύμβαση σε περιπτώσεις διαφορετικές από τις επιτρεπτές περιπτώσεις υποκατάστασης.

Προληπτικός έλεγχος νομιμότητας τροποποιητικών συμβάσεων

(Άρθρο 132 Ν. 4412/16)

- Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται οι τροποποιητικές συμβάσεις, εφόσον η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, **εκτός** από τις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - Όταν οι τροποποιήσεις δεν έχουν οικονομικό αντικείμενο και δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παρ. 4 του άρθρου 132 του Ν. 4412/16.
 - Όταν οι τροποποιήσεις γίνονται κατ' εφαρμογή της περίπτωσης α' της παρ. 1 και της παρ 2 του άρθρου 132 του Ν. 4412/16.

- Όταν μετά τον έλεγχο νομιμότητας της αρχικής σύμβασης αυτή εντάχθηκε σε πρόγραμμα χρηματοδότησης και το συνολικό ποσό της αρχικής σύμβασης δεν υπερβαίνει το εκάστοτε ισχύον όριο ελέγχου για τις συγχρηματοδοτούμενες συμβάσεις.
- Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται και τροποποιητικές συμβάσεις, δυνάμει των οποίων τροποποιείται σύμβαση της οποίας η αρχική αξία υπολείπεται του εκάστοτε ορίου του ελέγχου, εφόσον με την τροποποίηση αυτή προσαυξάνεται το οικονομικό αντικείμενο τόσο, ώστε η συνολική αξία της σύμβασης να υπερβαίνει το εκάστοτε όριο ελέγχου.

Τροποποίηση σύμβασης έργου

(Άρθρο 156 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 75 του Ν. 4782/21)

- Η σύμβαση μπορεί να τροποποιείται, χωρίς νέα διαδικασία σύναψης, εφόσον ο φορέας κατασκευής του έργου διαπιστώσει, ότι προέκυψε **ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών**, οι οποίες δεν περιλαμβάνονται, είτε κατά το είδος είτε κατά την ποσότητα, στο αρχικό ανατεθέν έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και κατέστησαν αναγκαίες κατά την εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, με την **προϋπόθεση** ότι οι συμπληρωματικές εργασίες:
 - δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση, χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές
 - ή όταν αυτές οι εργασίες, μολονότι μπορούν να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση, είναι απόλυτα αναγκαίες για την τελειοποίησή της χωρίς να μεταβάλλουν τη συνολική της φύση.
- Η σύμβαση μπορεί να τροποποιείται και ως προς άλλους όρους της, χωρίς νέα διαδικασία σύναψης, εφόσον ο φορέας κατασκευής του έργου διαπιστώσει, ότι η ανάγκη τροποποίησης προέκυψε **λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν από μια επιμελή αναθέτουσα αρχή** και η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης.

- Οποιαδήποτε αύξηση του συμβατικού ανταλλάγματος που προκύπτει από τις ως άνω τροποποιήσεις **δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης**, χωρίς την αναθεώρηση και τον Φ.Π.Α.. Στο ως άνω ποσό συμπεριλαμβάνεται και η αμοιβή για τη σύνταξη των απαιτούμενων μελετών για την υλοποίηση των τροποποιήσεων.
- Σε περίπτωση **διαδοχικών τροποποιήσεων**, η σωρευτική αξία των τροποποιήσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης.
- Η εκτέλεση του έργου με τις αναγκαίες τροποποιήσεις είναι **υποχρεωτική για τον ανάδοχο** του έργου.
- Προκειμένου να υπογραφεί η συμφωνία για την τροποποίηση της αρχικής σύμβασης, **απαιτείται γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου**.
- Για τον καθορισμό τιμών μονάδας στις εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης λαμβάνονται υπόψη οι τιμές της αρχικής σύμβασης και για τον κανονισμό τιμών μονάδας στις νέες εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης εφαρμόζονται οι παρ. 4, 5 και 6 του άρθρου 156 του Ν. 4412/16.

Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Εργασιών (Α.Π.Ε.)

(Άρθρο 156 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 75 του Ν. 4782/21)

- **Κάθε τροποποίηση της σύμβασης συνοδεύεται από Ανακεφαλαιωτικό Πίνακα Εργασιών (Α.Π.Ε.) που περιλαμβάνει:**
 - Τις ενδείξεις των εργασιών, τις τιμές μονάδας των εργασιών, τα μεγέθη των ποσοτήτων, τις δαπάνες του προϋπολογισμού δημοπράτησης του αρχικά ανατεθέντος έργου, του προϋπολογισμού της αμέσως προηγούμενης σύμβασης και του προϋπολογισμού της προς κατάρτιση νέας σύμβασης.
 - Το κονδύλιο των απρόβλεπτων, καθώς και την προβλεπόμενη δαπάνη για αναθεώρηση, και Φ.Π.Α..
 - Οι δαπάνες για εγκεκριμένες αποζημιώσεις μη υποκείμενες σε Φ.Π.Α. περιλαμβάνονται σε διακριτή ενότητα του Α.Π.Ε. για την καταγραφή της οικονομικής εικόνας του έργου.

Επουσιώδεις τροποποιήσεις σύμβασης έργου

(Άρθρο 156 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 75 του Ν. 4782/21)

Μέχρι 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης:

- Τροποποίηση της σύμβασης συνολικού ύψους που **δεν υπερβαίνει τα κατώτατα όρια** και μέχρι του ποσοστού **15% της αξίας της αρχικής σύμβασης**, χωρίς έλεγχο των προϋποθέσεων της παρ. 1 του άρθρου 132 του Ν. 4412/16, καθώς και των περ. β' και γ' της παρ. 1 του άρθρου 156 του Ν.4412/16.
- Η τροποποίηση γίνεται με τη διαδικασία της περ. ε' της παρ. 1 και της παρ. 2 του άρθρου 156 του Ν.4412/16.
- Η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλει τη συνολική φύση της σύμβασης.
- Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η αξία τους υπολογίζεται βάσει της καθαρής **σωρευτικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων**.

Χρήση απροβλέπτων:

- Με το κονδύλιο των απρόβλεπτων δαπανών που περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση μπορούν να καλύπτονται ιδίως, δαπάνες που προκύπτουν από εφαρμογή νέων κανονισμών ή κανόνων που καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικοί μετά από την ανάθεση του έργου, καθώς και από προφανείς παραλείψεις ή σφάλματα της προμέτρησης της μελέτης ή από απαιτήσεις της κατασκευής, οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για την αρτιότητα και λειτουργικότητα του έργου, παρά την πλήρη εφαρμογή των σχετικών προδιαγραφών κατά την κατάρτιση των μελετών του έργου και υπό την προϋπόθεση να μην τροποποιείται το «βασικό σχέδιο» του έργου, δηλαδή ή όλη κατασκευή, καθώς και τα βασικά διακριτά στοιχεία της, όπως προβλέπονται από την αρχική σύμβαση.

Χρήση επί έλασσον δαπανών:

- Οι συμβατικές ποσότητες εργασιών επιτρέπεται να μειωθούν και η δαπάνη που εξοικονομείται («επί έλασσον δαπάνη») να χρησιμοποιηθεί για την εκτέλεση άλλων εργασιών της ίδιας εργολαβίας, εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι κατωτέρω προϋποθέσεις:

- Αναφέρεται ρητά η δυνατότητα αυτή στη διακήρυξη, τη σύμβαση και τα συμβατικά τεύχη.
 - Δεν τροποποιείται το «βασικό σχέδιο» της προκήρυξης, ούτε οι προδιαγραφές του έργου, όπως περιγράφονται στα συμβατικά τεύχη, ούτε καταργείται ομάδα εργασιών της αρχικής σύμβασης.
 - Δεν θίγεται η πληρότητα, ποιότητα και λειτουργικότητα του έργου.
 - Δεν χρησιμοποιείται για την πληρωμή νέων εργασιών που δεν υπήρχαν στην αρχική σύμβαση.
 - Δεν υπερβαίνει η δαπάνη αυτή, κατά τον τελικό εγκεκριμένο Α.Π.Ε. του έργου, ποσοστό 20% της συμβατικής δαπάνης ομάδας εργασιών του έργου ούτε, αθροιστικά, ποσοστό 10% της δαπάνης της αρχικής αξίας σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α., αναθεώρηση τιμών και απρόβλεπτες δαπάνες. Στην αθροιστική αυτή ανακεφαλαίωση λαμβάνονται υπόψη μόνο οι μεταφορές δαπάνης από μία ομάδα εργασιών σε άλλη.
- **Προσοχή:** Τα ποσά που εξοικονομούνται, εφόσον υπερβαίνουν τα ανωτέρω όρια (20% ή και 10%), μειώνουν ισόποσα τη δαπάνη της αξίας σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α., αναθεωρήσεις και απρόβλεπτες δαπάνες.
 - **Προσοχή:** Για τη χρήση των «επί έλασσον δαπανών» απαιτείται σε κάθε περίπτωση η σύμφωνη γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου, ύστερα από εισήγηση του φορέα υλοποίησης.

Παραδείγματα τροποποίησης συμβάσεων έργου:

Παράδειγμα συμπληρωματικής σύμβασης:

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης έργου παρεμβάσεων για την αποκατάσταση και την άρση επικινδυνότητας σε επαρχιακό οδικό δίκτυο και σε οικιστικές περιοχές, συμβατικού ποσού 6.500.000,00 € (πλέον Φ.Π.Α) εξετάστηκε η δυνατότητα σύναψης συμπληρωματικής σύμβασης για την αντιμετώπιση απροβλέπτων γεγονότων. Ειδικότερα, υπολογίστηκαν οι συμπληρωματικές εργασίες στο ποσό των 1.365.000,00 € (πλέον Φ.Π.Α). Το ποσοστό αύξησης της αρχικής σύμβασης είναι: 1.365.000,00 (1η

$\Sigma\Sigma\text{E}) / 6.500.000,00$ (αρχική σύμβαση)= 21,00 % μεγαλύτερο του 15% αλλά μικρότερο του 50%.

Η εξεταζόμενη περίπτωση εντάσσεται στα οριζόμενα των άρθρων 132 παρ 1β και 156, καθώς πληρούνται σωρευτικά οι ζητούμενες προϋποθέσεις:

- Οι πρόσθετες εργασίες δεν περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση και κατέστησαν αναγκαίες κατά τη διάρκεια εκτέλεσης αυτής.
- Δεν μπορεί να γίνει αλλαγή του αρχικού αναδόχου για λόγους τεχνικούς.
- Η συνολική αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50% της αξίας της αρχικής σύμβασης.
- Η τροποποίηση δεν αποσκοπεί στην αποφυγή εφαρμογής των διατάξεων του Βιβλίου Ι.
- Η αναθέτουσα αρχή γνωστοποίησε την τροποποίηση στην επίσημη Εφημερίδα της Ε.Ε..

Παράδειγμα συμπληρωματικής σύμβασης «ήσσονος σημασίας»:

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης έργου παρεμβάσεων για την αποκατάσταση και την άρση επικινδυνότητας σε επαρχιακό οδικό δίκτυο και σε οικιστικές περιοχές, συμβατικού ποσού 462.500,00 € (πλέον Φ.ΠΑ) εξετάστηκε η δυνατότητα σύναψης συμπληρωματικής σύμβασης για την αντιμετώπιση απροβλέπτων γεγονότων. Ειδικότερα, υπολογίστηκαν οι συμπληρωματικές εργασίες στο ποσό των 69.000,00 € (πλέον Φ.ΠΑ). Το ποσοστό αύξησης της αρχικής σύμβασης είναι: $69.000,00$ (1η $\Sigma\Sigma\text{E}) / 462.500,00$ (αρχική σύμβαση)= 14,92 % μικρότερο του 15%.

Η εξεταζόμενη περίπτωση εντάσσεται στα οριζόμενα των άρθρων 132 παρ 2 και 156, καθώς πληρούνται σωρευτικά οι ζητούμενες προϋποθέσεις:

- Η αξία της συμπληρωματικής σύμβασης είναι κατώτερη των ορίων εφαρμογής των οδηγιών, όπως αναφέρονται στο άρθρο 5 του ν 4412/2016 (5.382.000 ευρώ),
- Η αξία της τροποποίησης της σύμβασης δεν υπερβαίνει σε ποσοστό το 15,00% της αξίας της αρχικής σύμβασης και
- Η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση του έργου

Πρωτόκολλο Κανονισμού Τιμών Μονάδας Νέων Εργασιών (Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.)

(Άρθρο 156 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 75 του Ν. 4782/21)

- Αν στον ανακεφαλαιωτικό πίνακα εργασιών περιλαμβάνονται και εργασίες για τις οποίες δεν υπάρχουν τιμές μονάδας, ο Α.Π.Ε. συνοδεύεται από **πρωτόκολλο** που κανονίζει τις τιμές για τις εργασίες αυτές.
- Ο κανονισμός τιμών μονάδας νέων εργασιών γίνεται με **υποχρεωτική εφαρμογή κατά σειρά** των κατωτέρω περιπτώσεων ως εξής:
 - α) Για εργασίες για τις οποίες υπάρχουν συμβατικές τιμές για παρόμοιες ή ανάλογες εργασίες, οι τιμές καθορίζονται ανάλογα προς αυτές.
 - β) Για εργασίες για τις οποίες δεν υπάρχουν παρόμοιες ή ανάλογες συμβατικές τιμές, αλλά περιλαμβάνονται σε εγκεκριμένα ή συμβατικά αναλυτικά τιμολόγια (αναλύσεις τιμών), οι τιμές καθορίζονται, σύμφωνα με τα τιμολόγια αυτά.
 - γ) Για εργασίες που δεν περιλαμβάνονται στις προηγούμενες περιπτώσεις, οι τιμές καθορίζονται με βάση τα πραγματικά στοιχεία κόστους.
- **Βασικοί κανόνες σύνταξης τιμών:**
 - Για εργασίες που είναι παρεμφερείς προς συμβατικές ή ήδη καθορισμένες νέες, οι τιμές κατά τα παραπάνω συντάσσονται μόνο για τα επιπλέον ή επί ελάττον στοιχεία κόστους (**διορθωτικές τιμές**).
 - Η εξακρίβωση του κόστους γίνεται από **επιτροπή**, που συγκροτείται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
 - Ο κανονισμός νέων τιμών γίνεται με τις βασικές τιμές ιδίως των ημερομισθίων, υλικών και μισθωμάτων μηχανημάτων, σύμφωνα με τα **πρακτικά διαπίστωσης βασικών τιμών** υλικών εργατικών και μισθωμάτων από την Επιτροπή Διαπίστωσης Τιμών Δημόσιων Έργων (Ε.Δ.Τ.Δ.Ε.) του Γ' Τριμήνου 2012.
 - Οι προκύπτουσες από πρόσφατα στοιχεία κόστους τιμές **ανάγονται** στον χρόνο εκκίνησης της αναθεώρησης **με αντίστροφη εφαρμογή του σχετικού τύπου της αναθεώρησης**.

Παραδείγματα σύνταξης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.:

Παράδειγμα σύνταξης διορθωτικών τιμών:

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης έργου αναπλάσεων σε οικιστικές περιοχές προέκυψε η ανάγκη εκτέλεσης εργασιών σκυροδέτησης με χρήση σκυροδέματος κατηγορίας C12/15 και C20/25. Στο συμβατικό τιμολόγιο περιλαμβάνονται εργασίες με χρήση σκυροδέματος κατηγορίας C16/20. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 156 του Ν. 4412/16 η σύνταξη των νέων τιμών γίνεται κατά υποχρεωτική εφαρμογή κατά σειρά των τριών περιπτώσεων που αναφέρονται εκεί. Η εξεταζόμενη ανάγκη σύνταξης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. εμπίπτει στην α) περίπτωση, δηλαδή εργασίες (σκυροδέματα C12/15 και C20/25) για τις οποίες υπάρχει συμβατική τιμή για παρόμοια ή ανάλογη εργασία (σκυρόδεμα C16/20), οι τιμές καθορίζονται ανάλογα προς αυτή και ειδικότερα μόνο για τα επιπλέον ή επί έλαττον στοιχεία κόστους (διορθωτικές τιμές). Πιο αναλυτικά, έστω ότι η τιμή προϋπολογισμού για το σκυρόδεμα C16/20 είναι 84 €/m³, ενώ οι τιμές για τα σκυροδέματα C12/15 και C20/25 είναι αντίστοιχα 78 €/m³ είναι 90 €/m³ με βάση τα εγκεκριμένα τιμολόγια που βρίσκονται σε ισχύ (οικοδομικών εργασιών 2017). Στην εξεταζόμενη περίπτωση θα συνταχθεί Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. με τις κάτωθι νέες τιμές:

- Διορθωτική τιμή για χρήση σκυροδέματος κατηγορίας C12/15 αντί C16/20 (προμήθεια, μεταφορά επιτόπου, διάστρωση και συμπύκνωση σκυροδέματος χωρίς χρήση αντλίας): $78 - 84 = - 6 \text{ €/m}^3$.
- Διορθωτική τιμή για χρήση σκυροδέματος κατηγορίας C20/25 αντί C16/20 (προμήθεια, μεταφορά επιτόπου, διάστρωση και συμπύκνωση σκυροδέματος χωρίς χρήση αντλίας): $90 - 84 = + 6 \text{ €/m}^3$.

Οι ζητούμενες ποσότητες θα πιστοποιηθούν ταυτόχρονα ως εργασίες σκυροδέματος C16/20 και ως διορθωτικές τιμές για την μείωση και αύξηση της τιμής αντίστοιχα των εργασιών σκυροδέτησης C12/15 και C20/25.

Παράδειγμα σύνταξης τιμών βάσει εγκεκριμένων τιμολογίων:

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης έργου συντήρησης χώρων αναπλάσεων σε οικιστικές περιοχές προέκυψε η ανάγκη εκτέλεσης εργασιών σκυροδέτησης με χρήση

σκυροδέματος κατηγορίας C16/20. Στον προϋπολογισμό του έργου δεν περιλαμβάνονται εργασίες σκυροδέτησης. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 156 του Ν. 4412/16 η σύνταξη των νέων τιμών γίνεται κατά υποχρεωτική εφαρμογή κατά σειρά των τριών περιπτώσεων που αναφέρονται εκεί. Η εξεταζόμενη ανάγκη σύνταξης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. εμπίπτει στην β) περίπτωση, δηλαδή εργασία για την οποία δεν υπάρχει παρόμοια ή ανάλογη συμβατική τιμή, αλλά περιλαμβάνεται σε εγκεκριμένα αναλυτικά τιμολόγια, η τιμή καθορίζεται, σύμφωνα με τα τιμολόγια αυτά. Πιο αναλυτικά, έστω ότι η τιμή για το σκυρόδεμα C16/20 είναι 84 €/m³ με βάση τα εγκεκριμένα τιμολόγια που βρίσκονται σε ισχύ (οικοδομικών εργασιών 2017). Στην εξεταζόμενη περίπτωση θα συνταχθεί Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. με την κάτωθι νέα τιμή:

- Προμήθεια, μεταφορά επιτόπου, διάστρωση και συμπύκνωση σκυροδέματος C16/20 χωρίς χρήση αντλίας: 84 €/m³.

Παράδειγμα σύνταξης τιμών βάσει πραγματικών στοιχείων κόστους:

Κατά τη διάρκεια εκτέλεσης έργου συντήρησης χώρων αναπλάσεων σε οικιστικές περιοχές προέκυψε η ανάγκη τοποθέτησης νέων φωτιστικών σωμάτων σε αντικατάσταση παλαιότερων τα οποία έχουν καταστραφεί. Στον προϋπολογισμό του έργου δεν φωτιστικά σώματα, ενώ τα ζητούμενα φωτιστικά δεν περιλαμβάνονται σε εγκεκριμένα αναλυτικά τιμολόγια. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 156 του Ν. 4412/16 η σύνταξη των νέων τιμών γίνεται κατά υποχρεωτική εφαρμογή κατά σειρά των τριών περιπτώσεων που αναφέρονται εκεί. Η εξεταζόμενη ανάγκη σύνταξης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. εμπίπτει στην γ) περίπτωση, δηλαδή εργασία που δεν περιλαμβάνεται στις προηγούμενες περιπτώσεις α) και β), η τιμή καθορίζεται με βάση τα πραγματικά στοιχεία κόστους.

Στην εξεταζόμενη περίπτωση για τη σύνταξη του Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. και τον καθορισμό της νέας τιμής απαιτείται:

- Η εξακρίβωση του κόστους του ζητούμενου φωτιστικού από επιτροπή, που θα συγκροτηθεί από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.
- Η προκύπτουσα από πρόσφατα στοιχεία κόστους τιμή θα αναχθεί στον χρόνο εκκίνησης της αναθεώρησης με αντίστροφη εφαρμογή του σχετικού τύπου της αναθεώρησης.

- *Ο κανονισμός των τιμών για τις εργασίες τοποθέτησης – σύνδεσης του φωτιστικού σώματος θα γίνει με βάση τις βασικές τιμές των ημερομισθίων, σύμφωνα με τα πρακτικά διαπίστωσης βασικών τιμών υλικών εργατικών και μισθωμάτων από την Επιτροπή Διαπίστωσης Τιμών Δημοσίων Έργων (Ε.Δ.Τ.Δ.Ε.) του Γ' Τριμήνου 2012.*

Διαδικασία σύνταξης και έγκρισης Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε και Α.Π.Ε.

(Άρθρο 156 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 75 του Ν. 4782/21)

- Οι Ανακεφαλαιωτικοί Πίνακες Εργασιών και τα Πρωτόκολλα Κανονισμού Τιμών Μονάδας Νέων Εργασιών που τους συνοδεύουν **συντάσσονται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία** και υπογράφονται από τον ανάδοχο ανεπιφύλακτα ή με επιφύλαξη.
- **Αν ο ανάδοχος αρνηθεί** την υπογραφή, του κοινοποιείται ο Α.Π.Ε. και τα Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε., σύμφωνα με το άρθρο 143 του Ν. 4412/16, περί κοινοποίησης στον ανάδοχο εκπροσώπησης. Στην περίπτωση αυτή, όπως και στην περίπτωση που ο ανάδοχος υπέγραψε τα σχετικά έγγραφα με επιφύλαξη, **δικαιούται να υποβάλει ένσταση.**
- Ο Α.Π.Ε. και τα Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. **εγκρίνονται** με ή χωρίς διορθώσεις από την **Προϊσταμένη Αρχή**, στην οποία διαβιβάζονται μαζί με την ένσταση του αναδόχου, την αιτιολογική έκθεση για την ανάγκη των τροποποιήσεων, τον τρόπο κανονισμού των τιμών και κάθε σχετική πληροφορία.
- **Αν έχει υποβληθεί ένσταση**, διατυπώνεται και η γνώμη της Διευθύνουσας Υπηρεσίας στο περιεχόμενο της ένστασης αυτής.
- Σε περίπτωση άσκησης ένστασης η Προϊσταμένη Αρχή οφείλει να αναμείνει την απόφαση επ' αυτής πριν από την έγκριση του Α.Π.Ε..
- Μετά από την έγκριση του Α.Π.Ε., ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις σχετικές εργασίες χωρίς αυτό να θίγει τα δικαιώματά του για επίλυση της διαφοράς.

Ομάδες εργασιών ανά κατηγορία έργων

(Αριθμ. ΔΝΣγ/οικ.38107/ΦΝ466 Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών – ΦΕΚ 1956/Β/2017)

- Ως «Ομάδα εργασιών» νοείται το υποσύνολο των εργασιών (άρθρων) του προϋπολογισμού, για την κατασκευή των οποίων χρησιμοποιούνται παρόμοιος εξοπλισμός, προσωπικό και υλικά και θεωρείται ότι επιδέχονται το ίδιο ποσοστό έκπτωσης στις τιμές μονάδος τους.
- Οι επί μέρους προϋπολογισμοί των Ομάδων Εργασιών μπορούν να είναι αναλυτικοί ή με κατ' αποκοπήν τίμημα.
- Οι «Ομάδες εργασιών» ανά κατηγορία έργων για τη σύνταξη των αναλυτικών προϋπολογισμών των Αναθετουσών Αρχών και Αναθετόντων φορέων καθορίζονται με στην αριθμ. ΔΝΣγ/οικ.38107/ΦΝ466 (ΦΕΚ 1956Β/2017) Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών.
- **Προσοχή:** Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην ανωτέρω απόφαση:
 - Όταν το φυσικό αντικείμενο του δημοπρατούμενου έργου περιλαμβάνει εργασίες που ανήκουν σε μία μόνο από τις αναφερόμενες ομάδες, τότε οι εργασίες του προϋπολογισμού του έργου θα ομαδοποιούνται σε δύο υποομάδες, οι οποίες θα θεωρούνται ως «Ομάδες εργασιών» σε περίπτωση που κατά την υλοποίηση του έργου απαιτηθεί η χρησιμοποίηση της δυνατότητας των «επί έλασσον» δαπανών.
 - Στα σύνθετα έργα, δηλαδή έργα που αναφέρονται σε περισσότερες από μία κατηγορίες, επιτρέπεται η χρησιμοποίηση ομάδων από τις σχετικές κατηγορίες.

Επείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες

(Άρθρο 155 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 74 του Ν. 4782/21)

Διαδικασία έγκρισης:

- Εάν υπάρχει ανάγκη να εκτελεσθούν κατεπείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες μπορεί να εγκριθεί από την Προϊσταμένη Αρχή, η εκτέλεσή τους πριν από τη σύνταξη ανακεφαλαιωτικού πίνακα εργασιών και μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στο **15% της αξίας** της σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α..

- Στο ανωτέρω ποσοστό περιλαμβάνεται σωρευτικά και η αξία των απολογιστικών εργασιών της παρ. 10 του άρθρου 154 του Ν. 4412/16, περί εκτέλεσης απολογιστικών εργασιών.
- Για την έγκριση αυτήν η **Διευθύνουσα Υπηρεσία συντάσσει** τεχνική περιγραφή των εργασιών, με αιτιολόγηση του κατεπείγοντος και εκτίμηση της δαπάνης, με βάση τις συμβατικές τιμές μονάδας ή ενδεικτικές τιμές για νέες εργασίες.

Εκτέλεση και πληρωμή:

- Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει τις κατεπείγουσες και απρόβλεπτες πρόσθετες εργασίες.
- Οι ανωτέρω εργασίες επιτρέπεται να περιλαμβάνονται στους σχετικούς λογαριασμούς και πριν από την έγκριση ανακεφαλαιωτικού πίνακα εργασιών και να ενσωματώνονται στον επόμενο ανακεφαλαιωτικό πίνακα εργασιών.
- Οι εργασίες για τις οποίες δεν υπάρχει εγκεκριμένη νέα τιμή περιλαμβάνονται στους σχετικούς λογαριασμούς με τις ενδεικτικές τιμές **μειωμένες κατά 20%**.
- Αν η ενδεικτική τιμή προκύπτει από **παρατηρητήριο τιμών, υποχρεωτικά** ως τιμή τίθεται η μέση τιμή του παρατηρητηρίου τιμών μειωμένη κατά **10%**.

Απολογιστικές εργασίες

(Άρθρο 154 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 73 του Ν. 4782/21)

Υποχρέωση εκτέλεσης:

- Ο ανάδοχος, όταν του δοθεί ειδική εντολή από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, είναι υποχρεωμένος να εκτελέσει και αναγκαίες απολογιστικές εργασίες, μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στο **15% της αξίας** της σύμβασης χωρίς Φ.Π.Α. και **έως του κατώτατου ορίου** του άρθρου 5 του Ν. 4412/16, εφόσον επιτρέπεται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 132 Ν. 4412/16.
- Στο ανωτέρω ποσοστό περιλαμβάνεται σωρευτικά και η αξία των πρόσθετων επειγουσών εργασιών του άρθρου 155 του Ν. 4412/16.

Πληρωμή:

- Καταβάλλεται στον ανάδοχο και περιλαμβάνεται στον λογαριασμό η πραγματική δαπάνη που προκύπτει, σύμφωνα με τα νόμιμα αποδεικτικά πληρωμής για την εκτέλεση των εργασιών.
- Η δαπάνη αυτή δεν υπόκειται στην έκπτωση της δημοπρασίας.
- Καταβάλλεται επίσης στον ανάδοχο, το εργολαβικό ποσοστό της παρ. 2 του άρθρου 126 του Ν. 4412/16, αν δεν ορίζεται στη σύμβαση διαφορετικά. Στο ποσοστό αυτό εφαρμόζεται η ρητή ή τεκμαρτή έκπτωση της δημοπρασίας.

Φάση ΙΙΙ – Ενότητα 5

Διαχείριση κρίσεων – Ειδικές Διαταγές – Εντολές – Βλάβες του έργου

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τη διαχείριση των κρίσεων (βλάβες, ειδικές διαταγές, ειδική πρόσκληση, έκπτωση).
 -
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διαχείριση των κρίσεων.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες στις διαδικασίες διαχείρισης των κρίσεων.

Λέξεις κλειδιά: Βλάβες, ευθύνη αναδόχου, ουσιώδες ελάττωμα, επουσιώδες ελάττωμα, αποζημίωση, ανωτέρα βία, ειδική διαταγή, έκπτωση αναδόχου, ειδική πρόσκληση, εύλογη προθεσμία, αναστολή συνεπειών έκπτωσης.

Βλάβες στα έργα – Ευθύνη αναδόχου

(Άρθρο 157 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 76 του Ν. 4782/21)

Βλάβες στα έργα:

- Ο ανάδοχος μέχρι την παραλαβή φέρει τον κίνδυνο του έργου για βλάβες από οποιαδήποτε αιτία, **εκτός** αν αυτές οφείλονται σε υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής του έργου ή αν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση.
- Αν το έργο ή τμήμα αυτού παραδοθεί για χρήση πριν από την παραλαβή, **οι βλάβες, κλοπές ή βανδαλισμοί από τη χρήση**, εφόσον δεν οφείλονται σε κακή ποιότητα του έργου, βαρύνουν τον κύριο αυτού, εκτός αν άλλως ορίζεται στη σύμβαση.

- **Κατ' εξαίρεση** για βλάβες του έργου ή των μόνιμων εγκαταστάσεων του αναδόχου στον τόπο των έργων που προέρχονται από **ανωτέρα βία**, αναγνωρίζεται στον ανάδοχο δικαίωμα αποζημίωσης ανάλογης με τη ζημία, το ποσό της οποίας καθορίζεται με συνεκτίμηση του είδους και της έκτασης των βλαβών και των ειδικών συνθηκών σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

Ευθύνη αναδόχου:

- Ο ανάδοχος **υποχρεούται** να διορθώσει μέσα σε οριζόμενη από τον φορέα κατασκευής εύλογη προθεσμία τα ελαττώματα του έργου, που διαπιστώνονται κατά τη διάρκεια της κατασκευής και μέχρι την παραλαβή.
- **Αν η προθεσμία αυτή παρέλθει άπρακτη**, ο φορέας κατασκευής του έργου μπορεί να εκτελέσει τη διόρθωση σε βάρος του αναδόχου με οποιονδήποτε τρόπο, με την επιφύλαξη πάντοτε του δικαιώματός του να κηρύξει τον ανάδοχο έκπτωτο.
- **Αν το ελάττωμα δεν είναι ουσιώδες** και η διόρθωσή του απαιτεί δυσανάλογες δαπάνες, γίνεται σχετική μείωση του εργολαβικού ανταλλάγματος.
- **Ο ανάδοχος δεν δικαιούται καμιά αποζημίωση** από τον κύριο του έργου για οποιαδήποτε βλάβη επέρχεται στα έργα, για οποιαδήποτε φθορά ή απώλεια υλικών και γενικά για οποιαδήποτε ζημία που οφείλεται σε **αμέλεια, απρονοησία ή ανεπιτηδειότητα αυτού ή του προσωπικού του ή σε μη χρήση των κατάλληλων μέσων ή σε οποιαδήποτε άλλη αιτία**, εκτός από τις περιπτώσεις υπαιτιότητας του φορέα κατασκευής του έργου ή ανωτέρας βίας.
- Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να αποκαταστήσει τις βλάβες που τον βαρύνουν με δικές του δαπάνες.

Αποζημίωση βλαβών

(Άρθρο 157 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 76 του Ν. 4782/21)

Δήλωση αναδόχου:

- Για να αναγνωρισθεί η αποζημίωση των βλαβών που προξενήθηκαν από ανωτέρα βία ο ανάδοχος πρέπει **να δηλώσει γραπτώς** στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, το είδος και την έκταση των βλαβών, καθώς και τη δαπάνη για την επανόρθωσή της κατά το μέτρο που μπορεί αυτή να εκτιμηθεί.

- Η δήλωση περιλαμβάνει επίσης υποχρεωτικά περιγραφή της αιτίας των βλαβών, που χαρακτηρίζεται ως ανωτέρα βία και αίτημα αποζημίωσης για αποκατάστασή τους.
- Η δήλωση υποβάλλεται σε ανατρεπτική **προθεσμία 10 ημερών** από την επέλευση της βλάβης. Αν πρόκειται για έργο που έχει περατωθεί και δεν έχει ακόμα παραληφθεί, η προθεσμία αυτή ορίζεται σε **20 ημέρες**.

Διαδικασία αποζημίωσης:

- **Ο επιβλέπων προβαίνει αμέσως σε αυτοψία** για την εξακρίβωση του περιεχομένου της δήλωσης και ιδιαίτερα του είδους και της έκτασης των βλαβών, του χρόνου και των συνθηκών που τις προκάλεσαν σε αντιπαράσταση με τον ανάδοχο, ο οποίος καλείται προς τούτο και υποχρεούται **να συντάξει σχετική έκθεση διαπίστωσης των βλαβών μέσα σε 10 ημέρες**, η οποία κοινοποιείται στον ανάδοχο.
- Η μη παράσταση του αναδόχου κατά την αυτοψία δεν κωλύει τη σύνταξη της έκθεσης.
- Στην έκθεση εκτίθενται τα **αίτια** που συνιστούν την ανωτέρα βία, **ο χρόνος και οι ειδικές συνθήκες** από τις οποίες επήλθαν οι βλάβες, με περιγραφή όλων των στοιχείων που έχουν εξακριβωθεί.
- Εφόσον η βλάβη αποδίδεται σε ανωτέρα βία, **εξετάζεται επίσης η ύπαρξη ευθύνης του αναδόχου προς αποφυγή ή μετριασμό της βλάβης**, προσδιορίζονται με λεπτομέρεια το είδος και η έκταση των βλαβών και προτείνονται ο τρόπος και η δαπάνη που απαιτείται για την επανόρθωσή τους.
- Ο ανάδοχος, **εντός 5 ημερών** από την κοινοποίηση της έκθεσης, γνωστοποιεί στη Διευθύνουσα Υπηρεσία αν συμφωνεί με το περιεχόμενο αυτής, **άλλως τεκμαίρεται η αποδοχή της**.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, **εντός προθεσμίας 10 ημερών**, εκδίδει απόφαση με την οποία αποδέχεται, τροποποιεί ή απορρίπτει, μερικά ή συνολικά, αιτιολογημένα την έκθεση του επιβλέποντος.
- Αν το έργο χρησιμοποιείται, η υπηρεσία που το χρησιμοποιεί ειδοποιεί αμελλητί τη Διευθύνουσα Υπηρεσία για παρουσιαζόμενες βλάβες.

- Κατά της ανωτέρω απόφασης επιτρέπεται ένσταση κατ' άρθρο 174 του Ν. 4412/16. Η ένσταση είναι **απαράδεκτη**, εφόσον η απόφαση υιοθετεί την έκθεση και αυτή έγινε δεκτή από τον ανάδοχο χωρίς καμιά επιφύλαξη.

Προσδιορισμός αποζημίωσης:

- Η αποζημίωση προσδιορίζεται πάντοτε με βάση τους συμβατικούς όρους και τιμές.
- Όταν η αποκατάσταση των βλαβών διατάσσεται αφού τελειώσει το έργο και έχουν απομακρυνθεί οι εργοταξιακές εγκαταστάσεις του αναδόχου, κανονίζονται εύλογες τιμές μονάδας για την εκτέλεση εργασιών αποκατάστασης ή εκτελούνται απολογιστικά.

Αποκατάσταση βλαβών

(Άρθρο 157 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 76 του Ν. 4782/21)

Υποχρέωση αναδόχου για αποκατάσταση των βλαβών:

- Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να **εκτελέσει άμεσα** τις εργασίες προς αποκατάσταση της βλάβης μετά την απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Αν από τις βλάβες που προξενήθηκαν στα έργα **δημιουργείται κίνδυνος** για την ασφάλεια προσώπων ή για πρόκληση σημαντικών ζημιών σε τρίτους ή περαιτέρω σημαντικής βλάβης των έργων, ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας **μπορεί να εγκρίνει** την κατασκευή αναγκαίων επειγόντων έργων, στο μέτρο του δυνατού, έστω και αν αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο της σύμβασης που συνάφθηκε με τον ανάδοχο.
- Η διαταγή γι' αυτά μνημονεύει απαραίτητα τις διατάξεις της παρ. 8 του άρθρου 157 του Ν. 4412/16 και κοινοποιείται στην Προϊσταμένη Αρχή.
- **Ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος** να προβεί στην κατασκευή των διατασσόμενων εργασιών χωρίς χρονοτριβή, διαθέτοντας γι' αυτό όλο το δυναμικό της οργάνωσής του.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί, **αν διαπιστώσει αδυναμία του αναδόχου για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κινδύνων**, να εγκρίνει την κατασκευή

μέρους ή και του συνόλου των διατασσόμενων εργασιών με οποιονδήποτε άλλον πρόσφορο τρόπο.

- Όλες οι δαπάνες για την εκτέλεση των ανωτέρω εργασιών καταβάλλονται από τις πιστώσεις που διατίθενται για την κατασκευή του έργου και βαρύνουν τελικά τον κύριο του έργου, εκτός αν με την απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας καταλογισθεί η δαπάνη συνολικά ή μερικά σε βάρος του αναδόχου, **ως υπαιτίου για τη βλάβη που προξενήθηκε στα έργα.**

Παράταση – αναστολή προθεσμιών:

- Η εκτέλεση των εργασιών για την αποκατάσταση των βλαβών από ανωτέρα βία μπορεί να δικαιολογήσει παράταση των προθεσμιών εκτέλεσης των εργασιών για εύλογο χρονικό διάστημα.
- **Προσοχή:** Σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 147 του Ν. 4412/16 **γεγονότα ανωτέρας βίας αναστέλλουν την πάροδο των προθεσμιών του έργου**, εφόσον ο ανάδοχος υποβάλλει σχετική αίτηση **εντός 10 ημερών**, ευθύς μόλις τούτα εμφανιστούν. Επί της αίτησης του αναδόχου αποφασίζει η Διευθύνουσα Υπηρεσία εντός αποκλειστικής προθεσμίας **10 ημερών**, **άλλως τεκμαίρεται η αποδοχή της αίτησης.**
- Η αναστολή δεν δύναται σε καμία περίπτωση να υπερβεί το **1/10 της συνολικής συμβατικής προθεσμίας εκτέλεσης του έργου** για συμβάσεις με διάρκεια μεγαλύτερη του ενός έτους, **άλλως, για συμβάσεις μικρότερης διάρκειας, τις 30 ημέρες.**

Άλλες περιπτώσεις αποζημίωσης – αποκατάστασης

(Άρθρο 157 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 76 του Ν. 4782/21)

Άλλες περιπτώσεις αποζημίωσης:

- Η διαδικασία των παρ. 5 έως 7 του άρθρου 157 του Ν. 4412/16 εφαρμόζεται ανάλογα και για τον καθορισμό της αποζημίωσης του αναδόχου για εργασίες αποκατάστασης ή πρόληψης κινδύνων σε έργα που εκτελέστηκαν, καθώς και σε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι βλάβες οφείλονται σε υπαιτιότητα του κυρίου του

έργου ή σε άλλη αιτία που εξαιρείται από την ευθύνη του αναδόχου καθώς και οι περιπτώσεις ανωτέρας βίας.

Αποκατάσταση βλαβών έργου σε χρήση:

- Εργασίες για αποκατάσταση βλαβών, οι οποίες οφείλονται σε χρήση έργου, που **παραδόθηκε σε χρήση πριν από την παραλαβή του**, εκτελούνται μόνο μετά από έγγραφη εντολή της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η εντολή αυτή κοινοποιείται απαραίτητα στην Προϊσταμένη Αρχή.
- Για τη **διαπίστωση της εκτέλεσης** των εργασιών αυτών **συντάσσεται πρωτόκολλο** μεταξύ του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας και του αναδόχου.

Πίνακας αποτύπωσης διαφοροποιήσεων σε έργα που δημοπρατήθηκαν πριν και μετά την 1-9-2021		
	Πριν την 1-9-2021	Μετά την 1-9-2021
Αποζημίωση βλαβών από ανωτέρα βία	<ul style="list-style-type: none"> - Η Διευθύνουσα Υπηρεσία προβαίνει αμέσως σε αυτοψία και μέσα σε 5 ημέρες από την υποβολή της δήλωσης του αναδόχου ζητά από την Προϊσταμένη Αρχή να ορίσει επιτροπή. - Επιτόπια εξέταση από την επιτροπή σε αντιπαράσταση με τον ανάδοχο και σύνταξη πρωτοκόλλου διαπίστωσης των βλαβών εντός 10 ημερών από τη σύστασή της. - Κοινοποίηση πρωτοκόλλου στον ανάδοχο εάν δεν παραστεί ή αρνηθεί να το υπογράψει. - Προθεσμία 5 ημερών στον ανάδοχο για υποβολή ένστασης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ο επιβλέπων προβαίνει αμέσως σε αυτοψία σε αντιπαράσταση με τον ανάδοχο και συντάσσει, εντός 10 ημερών, έκθεση διαπίστωσης των βλαβών. - Κοινοποίηση έκθεσης στον ανάδοχο. - Ο ανάδοχος, εντός 5 ημερών, γνωστοποιεί στη Διευθύνουσα Υπηρεσία αν συμφωνεί με το περιεχόμενο της έκθεσης, άλλως τεκμαίρεται η αποδοχή της. - Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, εντός 10 ημερών, εκδίδει απόφαση αποδοχής, τροποποίησης ή απόρριψης, μερικά ή συνολικά, αιτιολογημένα της έκθεσης του επιβλέποντος.

	<p>– Η αποζημίωση αναγνωρίζεται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής που εγκρίνει με τροποποίηση ή όχι το πρωτόκολλο.</p>	
--	--	--

Ασφάλιση έργου

(Άρθρο 144 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 63 του Ν. 4782/21)

Υποχρέωση ασφάλισης έργων – μελετών – υπηρεσιών:

- Για την πληρότητα των εκπονούμενων μελετών, τον αρτιότερο σχεδιασμό, την καλύτερη διοίκηση και επίβλεψη και την έντεχνη κατασκευή του έργου, υποχρεούνται ο μελετητής, ο ανάδοχος κατασκευής του έργου και ο τεχνικός σύμβουλος να ασφαλίζουν τη μελέτη, την κατασκευή του έργου και τις υπηρεσίες τεχνικού συμβούλου αντίστοιχα, κατά παντός κινδύνου, περιλαμβανομένων και των περιπτώσεων ζημιών από ανωτέρα βία.

Πρόβλεψη ασφάλισης έργων – μελετών – υπηρεσιών:

- Με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, ορίζονται τα έργα, οι μελέτες και οι υπηρεσίες που υπάγονται στην ασφάλιση, οι ασφαλιζόμενοι κίνδυνοι, η διάρκεια της ασφάλισης, η διαδικασία διαπίστωσης της επέλευσης του κινδύνου και της καταβολής του ασφαλισματος, τα ελάχιστα όρια ασφαλιστικών καλύψεων, οι αποδεκτές εξαιρέσεις και οι μέγιστες απαλλαγές, η έναρξη εφαρμογής της υποχρέωσης ασφάλισης και κάθε άλλο σχετικό θέμα.
- Μέχρι την έκδοση της ανωτέρω απόφασης τα έργα των οποίων ο προϋπολογισμός, χωρίς τον Φ.Π.Α., υπερβαίνει το ποσό των 500.000 € ασφαλιζονται υποχρεωτικά.
- Το ασφαλιστήριο συμβόλαιο προσκομίζεται σε κάθε περίπτωση υποχρεωτικά πριν την υπογραφή της σύμβασης, σύμφωνα με όσα ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης.

Ελαττώματα στα έργα – Ειδική διαταγή

(Άρθρο 159 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 77 του Ν. 4782/21)

Ειδική διαταγή:

- Αν κατά τη διάρκεια κατασκευής των έργων μέχρι την παραλαβή, οποιαδήποτε εργασία παρουσιάσει ελαττώματα που δεν αποκαθίστανται από τον ανάδοχο, κοινοποιείται σε αυτόν **ειδική διαταγή** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η κοινοποίηση της ειδικής διαταγής γίνεται **αποκλειστικά με δικαστικό επιμελητή** σύμφωνα την παρ. 1 του άρθρου 143 του Ν. 4412/16.
- Με την ειδική διαταγή προσδιορίζονται τα ελαττώματα, καθορίζεται αν είναι **ουσιώδη, επουσιώδη ή και επικίνδυνα** και τάσσεται εύλογη προθεσμία για την αποκατάστασή τους.
- Στην αποκατάσταση μπορεί να περιλαμβάνονται η καθαίρεση των ελαττωματικών εργασιών και η ανακατασκευή τους, αν αυτό επιβάλλεται.
- **Αν το ελάττωμα δεν είναι ουσιώδες** και η αποκατάστασή του απαιτεί δυσανάλογες δαπάνες με την ειδική διαταγή **καθορίζεται ποσοστό μείωσης της αμοιβής του αναδόχου** για τις αντίστοιχες εργασίες. Στην τελευταία αυτήν περίπτωση η διαταγή μπορεί να περιλαμβάνει και την εκτέλεση ορισμένων εργασιών για τον περιορισμό του ελαττώματος.

Ένσταση κατά ειδικής διαταγής:

- Ο ανάδοχος δύναται να ασκήσει ένσταση στην περίπτωση της ειδικής διαταγής εντός ανατρεπτικής **προθεσμίας 10 ημερών** από την κοινοποίησή της.
- Με την εμπρόθεσμη ένσταση **αναστέλλεται** η υποχρέωση εκτέλεσης των εργασιών μέχρις ότου εκδοθεί απόφαση επί αυτής, **εκτός** αν οι χαρακτηρισθείσες ως κακότεχνες εργασίες πρέπει να αποκατασταθούν άμεσα, προκειμένου να μην καθυστερεί η εκτέλεση του έργου. Στην περίπτωση αυτήν, οι εργασίες για την άρση του ελαττώματος εκτελούνται άμεσα από τον ανάδοχο.
- Αν ο ανάδοχος με την ένστασή του ζητεί τη **διενέργεια εργαστηριακών ερευνών ή άλλων δοκιμών** για την εξακρίβωση του ελαττώματος, οι εργασίες αυτές εκτελούνται **αφού εκδοθεί απόφαση επί της ένστασης**, η οποία δεν μπορεί να εκδοθεί πριν την έκδοση των αποτελεσμάτων των εργαστηριακών δοκιμών.

Οικονομική αντιμετώπιση ελαττωματικών εργασιών

(Άρθρο 159 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 77 του Ν. 4782/21)

Πληρωμή ελαττωματικών εργασιών:

- Οι εργασίες που παρουσιάζουν **ουσιώδη ελαττώματα δεν περιλαμβάνονται στον λογαριασμό.**
- Οι εργασίες που παρουσιάζουν **επουσιώδη ελαττώματα περιλαμβάνονται με μειωμένη τιμή**, όπως καθορίζεται στην ειδική διαταγή μέχρι την αποκατάσταση του ελαττώματος.
- Αν το ελάττωμα αποκαλυφθεί αφού έχουν περιληφθεί σε λογαριασμό οι εργασίες, **η περικοπή θα γίνει στον αμέσως επόμενο λογαριασμό και, εφόσον αυτός δεν επαρκεί στους επόμενους, μέχρι πλήρους εξόφλησης, σύμφωνα με σχετική απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.**

Μη εκτέλεση ειδικής διαταγής:

- Αν ο ανάδοχος δεν αποκαταστήσει τις πλημμέλειες μέσα στην προθεσμία που τάσσεται σε αυτόν με την ειδική διαταγή ή μετά την έκδοση απόφασης επί της ένστασης, τότε οι εργασίες αποκατάστασης της πλημμέλειας μπορεί να εκτελεστούν με μέριμνα της Διευθύνουσας Υπηρεσίας **με οποιονδήποτε τρόπο σε βάρος και για λογαριασμό του αναδόχου** με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων του κυρίου του έργου ως προς την εφαρμογή των λοιπών κυρώσεων κατά του αναδόχου.

Αποζημίωση αναδόχου σε περίπτωση δικαίωσης ένστασης ή προσφυγής κατά ειδικής διαταγής:

- Αν τελικά ύστερα από την ένσταση ή τη δικαστική προσφυγή **δικαιωθεί ο ανάδοχος, έχει το δικαίωμα να πληρωθεί με τους συμβατικούς όρους και τιμές για τις πρόσθετες εργασίες.**
- Αν οι εργασίες διατάχθηκαν ύστερα από την απομάκρυνση των εγκαταστάσεων του αναδόχου, συντάσσονται νέες τιμές που λαμβάνουν υπόψη τους και το γεγονός αυτό.

Ειδικές περιπτώσεις

(Άρθρο 159 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 77 του Ν. 4782/21)

Παράλειψη συντήρησης έργου:

- Στην περίπτωση που ο ανάδοχος παραλείπει τις υποχρεώσεις του για τη συντήρηση των έργων όσο διάστημα τον βαρύνει η συντήρηση αυτή εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 3 έως 7 του άρθρου 159 του Ν. 4412/16 (Ειδική διαταγή, κλπ).

Διαπίστωση ελαττώματος κατά την παραλαβή του έργου:

- Αν το ελάττωμα αποκαλυφθεί κατά την παραλαβή των έργων, εφαρμόζεται η παρ. 5 του άρθρου 172 του Ν. 4412/16, περί παραλαβής και η διαπίστωση της αποκατάστασης των ελαττωμάτων γίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Έκπτωση αναδόχου – Λόγοι έκπτωσης

(Άρθρο 160 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του Ν. 4782/21)

Πρόβλεψη έκπτωσης αναδόχου:

- Αν ο ανάδοχος δεν εκπληρώνει τις συμβατικές του υποχρεώσεις ή δεν συμμορφώνεται με τις γραπτές εντολές της υπηρεσίας, που είναι σύμφωνες με τη σύμβαση ή τον νόμο, κηρύσσεται έκπτωτος από την εργολαβία.

Λόγοι έκπτωσης:

- Η διαδικασία έκπτωσης κινείται **υποχρεωτικά** κατά του αναδόχου, **αν συντρέχει μία** από τις παρακάτω περιπτώσεις:
 - Καθυστερήσει υπαίτια, **πέραν του μηνός** από της υπογραφής της σύμβασης, την έναρξη των εργασιών ή την υποβολή του αναλυτικού χρονοδιαγράμματος, σύμφωνα και με όσα προβλέπονται στη σύμβαση.
 - Υπερβεί με υπαιτιότητά του, **για χρόνο περισσότερο του μηνός**, τον προβλεπόμενο στη σύμβαση χρόνο για την ολοκλήρωση της εργοταξιακής του ανάπτυξης.

- Υπερβεί με υπαιτιότητά του και κατ' επανάληψη, κατά **δύο (2) τουλάχιστον μήνες**, τμηματική προθεσμία του εγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος. Για να κινηθεί η διαδικασία έκπτωσης στην περίπτωση αυτήν απαιτείται η **κοινοποίηση δύο (2) τουλάχιστον σχετικών εγγράφων προειδοποιήσεων** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς τον ανάδοχο. **Κατ' εξαίρεση**, αν η εκτέλεση των εργασιών καθυστερεί, αλλά ο ανάδοχος έχει ήδη εκτελέσει εργασίες που αντιστοιχούν **σε ποσοστό τουλάχιστον 80%** του συμβατικού αντικειμένου, όπως έχει διαμορφωθεί με τις υπογραφείσες συμπληρωματικές συμβάσεις, είναι δυνατή η χορήγηση παράτασης των προθεσμιών προς το συμφέρον του έργου, έστω κι αν η καθυστέρηση των εργασιών οφείλεται σε υπαιτιότητά του. Η παράταση χορηγείται στην περίπτωση αυτήν χωρίς αναθεώρηση τιμών και με επιβολή όσων προβλέπονται στο άρθρο 148 του Ν. 4412/16, περί ποινικών ρητρών για παραβίαση προθεσμιών.
- Οι εργασίες του είναι κατά σύστημα **κακότεχνες ή τα υλικά** που χρησιμοποιεί **δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές**. Για να κηρυχθεί ο ανάδοχος έκπτωτος για τον λόγο αυτόν πρέπει να έχει προηγηθεί, **τουλάχιστον μία φορά**, η εφαρμογή του άρθρου 159 του Ν. 4412/16, περί ακαταλληλότητας υλικών ελαττωμάτων παράλειψης συντήρησης, για την αποκατάσταση των κακοτεχνιών του έργου και να έχει απορριφθεί η ασκηθείσα κατ' άρθρο 174 του Ν. 4412/16 ένστασή του.
- Παρεκκλίνει επανειλημμένα από τα εγκεκριμένα σχέδια ή παραλείπει συστηματικά την τήρηση των κανόνων ασφαλείας των εργαζομένων ή προστασίας του περιβάλλοντος. Για να κινηθεί η διαδικασία έκπτωσης στην περίπτωση αυτήν απαιτείται η **κοινοποίηση δύο (2) τουλάχιστον σχετικών εγγράφων προειδοποιήσεων** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας προς τον ανάδοχο.
- Διαπιστωθεί, ότι προσκόμισε **πλαστή εγγυητική επιστολή** ή ότι προσκόμισε **πλαστά δικαιολογητικά** του άρθρου 103 του Ν. 4412/16, περί πρόσκλησης για υποβολή δικαιολογητικών, κατά την υπογραφή της σύμβασης.

Διαδικασία έκπτωσης αναδόχου

(Άρθρο 160 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του Ν. 4782/21)

Ειδική πρόσκληση:

- Αν υφίσταται λόγος έκπτωσης, κοινοποιείται στον ανάδοχο, **αποκλειστικά με δικαστικό επιμελητή** (σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 143 του Ν. 4412/16 περί κοινοποίησης στον ανάδοχο εκπροσώπησης), **ειδική πρόσκληση** της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, **εκτός της περίπτωσης** της παρ. 5 του άρθρου 105 του Ν. 4412/16, περί κατακύρωσης σύναψης σύμβασης, η οποία αναφέρεται απαραίτητα στις διατάξεις του άρθρου 160 του Ν. 4412/16 και περιλαμβάνει συγκεκριμένη **αναλυτική περιγραφή ενεργειών ή εργασιών** που πρέπει να εκτελέσει ο ανάδοχος μέσα στην τασσόμενη προθεσμία, με εκτίμηση του κόστους, εφόσον αφορούν τιμολογούμενες εργασίες. **Η τασσόμενη προθεσμία πρέπει να είναι εύλογη**, δηλαδή ανάλογη του χρόνου που απαιτείται κατά την κοινή αντίληψη για την εκτέλεση των εργασιών ή των ενεργειών. **Δεν μπορεί να είναι μικρότερη από 10 ημέρες, ούτε και μεγαλύτερη από 30 ημέρες.**
- Όταν ζητείται η **λήψη μέτρων για την αποτροπή επείγοντος κινδύνου**, η προθεσμία που τάσσεται **μπορεί να είναι μικρότερη των 10 ημερών.**
- **Κατ' εξαίρεση** δεν απαιτείται η κοινοποίηση ειδικής πρόσκλησης και η έκπτωση κηρύσσεται άμεσα, ύστερα από προηγούμενη ακρόαση, κατόπιν κλήσης η οποία επιδίδεται **προ 5 ημερών**, με απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, στις περιπτώσεις που ο ανάδοχος **υποπίπτει, αποδεδειγμένα, σε ένα από τα αδικήματα ή τα πειθαρχικά παραπτώματα που επισύρουν τον αποκλεισμό του**, σύμφωνα με τη διακήρυξη του διαγωνισμού στον οποίο αναδείχθηκε ανάδοχος, εφαρμοζόμενων κατά τα λοιπά των παρ. 6 έως 12 του Ν. 4412/16.

Υποχρεώσεις αναδόχου:

- Παρά την κοινοποίηση της ειδικής πρόσκλησης και τις προθεσμίες που τάσσει για την εκτέλεση συγκεκριμένων εργασιών ή ενεργειών, ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να τηρεί τις εκ της συμβάσεως υποχρεώσεις του, για την εμπρόθεσμη εκτέλεση των έργων ή τμημάτων του και υφίσταται τις νόμιμες συνέπειες από την υπέρβαση των συμβατικών προθεσμιών.

Μη συμμόρφωση αναδόχου:

- Αν η προθεσμία που τέθηκε με την ειδική πρόσκληση παρήλθε χωρίς ο ανάδοχος να συμμορφωθεί με το περιεχόμενό της, **κηρύσσεται έκπτωτος αμέσως και πάντως πριν από την παρέλευση 15 ημερών** από την πάροδο της προθεσμίας, με απόφαση του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Στην απόφαση προσδιορίζονται οι εργασίες και ενέργειες που εκτέλεσε ο ανάδοχος, σε συμμόρφωση προς την ειδική πρόσκληση και αιτιολογείται η έκπτωση, με αναφορά στις εργασίες που δεν εκτέλεσε και τις ενέργειες ως προς τις οποίες δεν συμμορφώθηκε.

Οριστικοποίηση έκπτωσης:

- Αν κατά της απόφασης έκπτωσης δεν ασκηθεί εμπρόθεσμα ένσταση ή αν απορριφθεί η ένσταση από την αρμόδια προς τούτο αρχή, **η έκπτωση καθίσταται οριστική.**
- Αν ασκηθεί εμπρόθεσμα ένσταση, **αναστέλλονται** οι συνέπειες της έκπτωσης μέχρι αυτή να οριστικοποιηθεί και **ο ανάδοχος υποχρεούται να συνεχίσει τις εργασίες της εργολαβίας.**
- Αν η έκπτωση καταστεί οριστική, **ο ανάδοχος αποξενώνεται και αποβάλλεται** αμέσως από το έργο και η εργολαβία εκκαθαρίζεται το συντομότερο δυνατό. **Κατ' εξαίρεση,** μπορεί να επιτραπεί στον έκπτωτο ανάδοχο να συμπληρώσει ημιτελείς εργασίες, ώστε να καταστεί δυνατή η επιμέτρησή τους ή να εκτελέσει εργασίες προς άρση ή αποτροπή κινδύνων.

Άλλες ενέργειες Διευθύνουσας Υπηρεσίας:

- Αν μετά την κήρυξη της έκπτωσης και πριν από την οριστικοποίησή της ο ανάδοχος εξακολουθεί να παραμελεί τις υποχρεώσεις του, η Διευθύνουσα Υπηρεσία μπορεί να επέμβει για την αποτροπή ενδεχόμενων κινδύνων για το έργο και εκτελεί τις απαιτούμενες προς τούτο εργασίες **σε βάρος και για λογαριασμό του αναδόχου.**
- Επίσης, εκτελεί τις απαραίτητες **κατεπείγουσες εργασίες** μετά την οριστικοποίηση της έκπτωσης και μέχρι τον καθορισμό του τρόπου εκτέλεσης των υπολειπόμενων εργασιών, από την αρμόδια Προϊσταμένη Αρχή.

- Η εκτέλεση των εργασιών της παρούσας γίνεται με απευθείας εντολή ανάθεσης σε άλλον εργολήπτη ή με πρόχειρο διαγωνισμό ή με αυτεπιστασία, η οποία εκδίδεται από τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Συνέπειες έκπτωσης

(Άρθρο 160 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του Ν. 4782/21)

- Κατά του οριστικά έκπτωτου αναδόχου επέρχονται αθροιστικά οι εξής συνέπειες, τις οποίες υποχρεούται να υλοποιήσει η Διευθύνουσα Υπηρεσία **εντός μηνός από την οριστικοποίηση της έκπτωσης**:
 - Καθίσταται άμεσα απαιτητό **το αναπόσβεστο μέρος της προκαταβολής**, προσαυξημένο με τους νόμιμους τόκους, και εισπράττεται από τον κύριο του έργου με κατάπτωση ανάλογου ποσού της αντίστοιχης εγγύησης.
 - Καταπίπτει υπέρ του κυρίου του έργου, ως **ειδική ποινική ρήτρα, το σύνολο των εγγυήσεων για την καλή εκτέλεση του έργου**, όπως ορίζονται στο άρθρο 72 του Ν. 4412/16, περί εγγυήσεων, και κατά μέγιστο μέχρι το υπολειπόμενο προς κατασκευή ποσό της σύμβασης και εφόσον ληφθεί υπόψη προς επιστροφή αρνητικός λογαριασμός.
 - Καταπίπτει **το σύνολο των ποινικών ρητρών** που προβλέπονται για την **υπέρβαση της συνολικής προθεσμίας περαίωσης του έργου και για τις τμηματικές προθεσμίες**. Οι ποινικές ρήτρες περιλαμβάνονται στον εκκαθαριστικό λογαριασμό της έκπτωτης εργολαβίας.

Εκκαθάριση έκπτωτης εργολαβίας

(Άρθρο 160 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του Ν. 4782/21)

Βεβαίωση περάτωσης – Τελική επιμέτρηση – Παραλαβή:

- Για την εκκαθάριση της εργολαβίας, **η απόφαση οριστικοποίησης της έκπτωσης** ή η τελευταία ημέρα της προθεσμίας ένστασης αν αυτή δεν ασκήθηκε, αποτελεί συγχρόνως και **βεβαίωση περαίωσης** του έργου.

- Καλείται ο έκπρωτος ανάδοχος να υποβάλει την τελική επιμέτρηση των εργασιών που έχει εκτελέσει εφαρμοζόμενου κατά τα λοιπά του άρθρου 151 του Ν. 4412/16, περί επιμετρήσεων.
- Αν αμελήσει την υποχρέωσή του αυτήν, ο επιβλέπων μηχανικός προβαίνει στη σύνταξη της τελικής επιμέτρησης στην οποία περιλαμβάνονται διακριτά τυχόν ημιτελείς εργασίες, καθώς και εισκομισθέντα υλικά, καλώντας τον έκπρωτο ανάδοχο να παραστεί.
- Η τελική επιμέτρηση ελέγχεται και εγκρίνεται από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία **εντός μηνός** από της υποβολή της και κοινοποιείται στον έκπρωτο ανάδοχο, ο οποίος μπορεί να υποβάλει ένσταση.
- Κατ' εξαίρεση ημιτελείς εργασίες και εισκομισθέντα στο εργοτάξιο υλικά που περιλαμβάνονται στην επιμέτρηση, δύναται κατά την κρίση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας να θεωρηθούν ότι είναι χρήσιμα για τον κύριο του έργου, εν όψει της, προοπτικής συνέχισής του.
- Η παραλαβή του έργου γίνεται κατά τους ορισμούς του άρθρου 172 του Ν. 4412/16, περί παραλαβής, χωρίς να απαιτείται να παρέλθει ο χρόνος εγγύησης του άρθρου 171 του Ν. 4412/16, περί χρόνου υποχρεωτικής συντήρησης των έργων.

Εκκαθαριστικός λογαριασμός:

- Στον εκκαθαριστικό λογαριασμό περιλαμβάνονται το σύνολο των ποινικών ρητρών της παρ. 9 του Ν. 4412/16 και κάθε άλλη εκκαθαρισμένη απαίτηση κατά του έκπρωτου αναδόχου.
- Αν ο εκκαθαριστικός λογαριασμός είναι αρνητικός, η διαφορά εισπράττεται, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για την είσπραξη των απαιτήσεων του κυρίου του έργου.
- Αν κατά την παραλαβή των εργασιών της έκπτωτης εργολαβίας, προκύψουν διαφορές στα ποσά του εκκαθαριστικού λογαριασμού, συντάσσεται νέος τελικός λογαριασμός, αλλιώς ο εκκαθαριστικός λογαριασμός ισχύει ως τελικός.

Ολοκλήρωση έκπτωτης εργολαβίας

(Άρθρο 160 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 78 του Ν. 4782/21)

- Αν, μετά από την οριστικοποίηση της έκπτωσης, **η Προϊσταμένη Αρχή** αποφασίσει την ολοκλήρωση του έργου, **προσκαλεί τον επόμενο κατά σειρά μειοδότη του διαγωνισμού**, στον οποίο αναδείχθηκε ο έκπτωτος ανάδοχος και του προτείνει να αναλάβει αυτός το έργο ολοκλήρωσης της έκπτωτης εργολαβίας, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις και βάσει της προσφοράς που υπέβαλε στο διαγωνισμό.
- Η σύμβαση εκτέλεσης συνάπτεται, εφόσον **εντός 15 ημερών** από την κοινοποίηση της πρότασης περιέλθει στην Προϊσταμένη Αρχή **έγγραφο και ανεπιφύλακτη αποδοχή της**.
- Η άπρακτη πάροδος της προθεσμίας θεωρείται **ως απόρριψη της πρότασης**.
- Αν ο ανωτέρω μειοδότης δεν δεχθεί την πρόταση σύναψης σύμβασης, **η Προϊσταμένη Αρχή προσκαλεί τον επόμενο κατά σειρά μειοδότη**, ακολουθώντας κατά τα λοιπά την ίδια διαδικασία.
- Εφόσον και αυτός απορρίψει την πρόταση, **η Προϊσταμένη Αρχή** για την ανάδειξη αναδόχου στο έργο προσφεύγει κατά την κρίση της **είτε στην ανοικτή δημοπρασία είτε στη διαδικασία με διαπραγμάτευση**, κατά τις οικείες διατάξεις.
- Η ανωτέρω διαδικασία δεν εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση που η Προϊσταμένη Αρχή κρίνει, ότι οι παραπάνω προσφορές δεν είναι ικανοποιητικές για τον κύριο του έργου ή έχουν επέλθει λόγω εφαρμογής νέων κανονισμών αλλαγές στον τρόπο κατασκευής του έργου, ενώ μπορεί να εφαρμόζεται αναλογικά και σε περίπτωση ολοκλήρωσης του έργου, ύστερα από αυτοδίκαιη διάλυση της σύμβασης κατόπιν πτώχευσης του αναδόχου ή διάλυση με υπαιτιότητα του κυρίου του έργου κατά τις κείμενες διατάξεις.

Φάση IV – Ενότητα 1

Κλείσιμο του έργου – Βεβαίωση περαίωσης – Διαχείριση διαφωνιών

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για το κλείσιμο των έργων και τη διαχείριση των διαφωνιών.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι εκπαιδευόμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στο κλείσιμο των έργων στη διαχείριση των διαφωνιών.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι επιμορφούμενοι τις δυσκολίες στο κλείσιμο των έργων και στις διαδικασίες διαχείρισης των διαφωνιών.

Λέξεις κλειδιά: Βεβαίωση περάτωσης, ουσιώδες ελλείψεις, επουσιώδες ελλείψεις, έγγραφη όχληση, αυτοδίκαιη περάτωση, διοικητική παραλαβή, χρόνος εγγύησης, υποχρεωτική συντήρηση, παραλαβή έργου, επιτροπή παραλαβής, αυτοδίκαιη παραλαβή, πρωτόκολλο παραλαβής, μητρώο έργου, σχέδια «ως κατασκευάσθει», ψηφιακό αρχείο, ένσταση, αποφαινόμενο όργανο, γνωμοδότηση τεχνικού συμβουλίου, δικαστική επίλυση διαφορών, διαιτητική επίλυση διαφορών

Βεβαίωση περάτωσης εργασιών

(Άρθρο 168 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 82 του Ν. 4782/21)

Διαδικασία:

- Όταν λήξει η προθεσμία περάτωσης του συνόλου ή τμημάτων του έργου, ο επιβλέπων ή το εντεταλμένο όργανο της επίβλεψης
 - αναφέρει εγγράφως στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, μέσα σε διάστημα 30 ημερών από τη λήξη του εγκεκριμένου χρόνου περαίωσης, αν τα έργα έχουν

- περατωθεί και έχουν υποστεί ικανοποιητικά τις δοκιμασίες που προβλέπονται στη σύμβαση,
- **επανελέγχει** κατά το δυνατόν τις επιμετρήσεις, με γενικές ή σποραδικές καταμετρήσεις και **αναγράφει** τις παρατηρήσεις του για εργασίες που έχουν εκτελεσθεί με υπέρβαση των εγκεκριμένων ποσοτήτων ή κατά τροποποίηση των εγκεκριμένων σχεδίων.
 - Αν τα έργα δεν έχουν περατωθεί ή έχουν περατωθεί, αλλά οι εργασίες κρίνονται απορριπτέες ή ελαττωματικές, με ουσιώδεις ή επουσιώδεις ελλείψεις που πρέπει να αποκατασταθούν, ο υπόχρεος του προηγούμενου εδαφίου **αναφέρει εντός της άνω προθεσμίας** τα παραπάνω με έκθεσή του προς τον προϊστάμενο της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
 - **Επουσιώδεις** θεωρούνται αποκλειστικά οι εργασίες που δεν επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του έργου, την ασφάλεια των χρηστών και δεν παραβιάζουν όρους αδειοδοτήσεων του έργου.
 - Αν στην έκθεση περιέχεται διαπίστωση περί καταβολής στον ανάδοχο ποσών ως αχρεωστήτως καταβληθέντων ή εγείρονται δικαιώματα σε βάρος του αναδόχου, η Διευθύνουσα Υπηρεσία **συντάσσει αρνητικό λογαριασμό** σε βάρος του αναδόχου.
 - Αν οι εργασίες έχουν περατωθεί, **ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, μέσα σε 10 ημέρες** από την παραλαβή της πιο πάνω έκθεσης, **εκδίδει βεβαίωση** για την ημέρα κατά την οποία περατώθηκαν οι εργασίες του έργου (βεβαίωση περάτωσης των εργασιών), την οποία κοινοποιεί αμελλητί στον ανάδοχο.
 - Εάν η βεβαίωση δεν εκδοθεί μέσα στην πιο πάνω προθεσμία, τότε θεωρείται ότι **έχει εκδοθεί αυτοδίκαια 30 ημέρες μετά από την υποβολή από τον ανάδοχο σχετικής έγγραφης όχλησης** και επιβάλλονται στα υπαίτια όργανα του φορέα κατασκευής του έργου οι πειθαρχικές ποινές που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 141 του Ν. 4412/16 περί πειθαρχικών παραβάσεων.
 - Την έκδοση της βεβαίωσης μπορεί να ζητήσει ο ανάδοχος και πριν από τη λήξη των προθεσμιών αν έχει περατώσει τα έργα. Στην περίπτωση αυτήν εφαρμόζονται ανάλογα οι διαδικασίες των προηγούμενων εδαφίων της παρούσας.

- Η βεβαίωση περάτωσης των εργασιών δεν αναπληρώνει την παραλαβή των έργων, η οποία διενεργείται σύμφωνα με το άρθρο 172 του Ν. 4412/16 περί παραλαβής.

Διαπίστωση επουσιωδών ελλείψεων:

- Αν στις εργασίες που έχουν περατωθεί διαπιστωθούν επουσιώδεις μόνο ελλείψεις που δεν επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του έργου, ο προϊστάμενος της Διευθύνουσας Υπηρεσίας:
 - γνωστοποιεί με διαταγή του προς τον ανάδοχο τις ελλείψεις, που έχουν επισημανθεί και
 - τάσσει εύλογη προθεσμία για την αποκατάστασή τους.
- Στην περίπτωση αυτήν η βεβαίωση περάτωσης **εκδίδεται μετά από την εμπρόθεσμη αποκατάστασή** των ελλείψεων και αναφέρει τον χρόνο που περατώθηκε το έργο, **χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο χρόνος αποκατάστασης.**

Μη περάτωση εργασιών – Διαπίστωση ουσιωδών ελλείψεων – Μη εμπρόθεσμη αποκατάσταση επουσιωδών ελλείψεων:

- Αν οι εργασίες δεν έχουν περατωθεί ή οι ελλείψεις που διαπιστώθηκαν δεν είναι επουσιώδεις ή αν δεν περατώθηκαν από τον ανάδοχο εμπρόθεσμα οι εργασίες αποκατάστασης επουσιωδών ελλείψεων εφαρμόζονται ανάλογα με την περίπτωση:
 - το άρθρο 159 του Ν. 4412/16 περί ακαταλληλότητας υλικών ελαττωμάτων παράλειψης συντήρησης και
 - το άρθρο 160 του Ν. 4412/16 περί έκπτωσης αναδόχου.

Άλλες ενέργειες Διευθύνουσας Υπηρεσίας:

- Μετά από την έκδοση της βεβαίωσης περάτωσης εργασιών, η Διευθύνουσα Υπηρεσία **συντάσσει και διαβιβάζει** στην υπηρεσία που είχε την αρμοδιότητα κήρυξης της απαλλοτρίωσης των ακινήτων που χρησιμοποιήθηκαν για το έργο, **κατάσταση και τοπογραφικό διάγραμμα των απαλλοτριωθέντων ακινήτων που δεν χρησιμοποιήθηκαν για το έργο**, προκειμένου να κινηθεί η διαδικασία:
 - της επιστροφής τους στους προηγούμενους ιδιοκτήτες τους

- ή της ελεύθερης διάθεσής τους,
σύμφωνα με το άρθρο 12 του Ν. 2882/2001 (ΦΕΚ 17/Α/2001), περί ανάκλησης συντελεσμένης αναγκαστικής απαλλοτριώσης.

Δικαίωμα ένστασης:

- Κατά όλων των ανωτέρω αποφάσεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας χωρεί ένσταση του άρθρου 174 του Ν. 4412/16 περί διοικητικής επίλυσης συμβατικών διαφορών.

Διοικητική παραλαβή για χρήση

(Άρθρο 169 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 83 του Ν. 4782/21)

Πρόβλεψη διοικητικής παραλαβής:

- Οποτεδήποτε και πριν από την παραλαβή, το έργο ή αυτοτελή του τμήματα που έχουν περατωθεί, **μπορεί να δοθούν σε χρήση**, ύστερα από τη διενέργεια σχετικής διοικητικής παραλαβής.
- Η διοικητική παραλαβή για χρήση γίνεται **αμέσως μετά την περάτωση των εργασιών του έργου ή αυτοτελών τμημάτων του**, αν αυτό προβλέπεται από τα συμβατικά τεύχη.
- Αν δεν υπάρχει τέτοια πρόβλεψη, μπορεί η διοικητική παραλαβή να γίνει ύστερα από απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.

Διαδικασία:

- Η διοικητική παραλαβή γίνεται με **πρωτόκολλο** μεταξύ του προϊσταμένου της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, του επιβλέποντος, εκπροσώπου της υπηρεσίας συντήρησης, εφόσον αυτή έχει καθοριστεί και του αναδόχου.
- Αν το έργο παραδίδεται για χρήση σε υπηρεσία άλλη από τον φορέα κατασκευής του, συμπράττει στο πρωτόκολλο και εκπρόσωπος της υπηρεσίας αυτής.
- Αν ο εκπρόσωπος του φορέα συντήρησης ή ο ανάδοχος κληθούν και δεν παραστούν ή αρνηθούν την υπογραφή του πρωτοκόλλου, αυτό συντάσσεται από τους λοιπούς, με σχετική μνεία κατά περίπτωση και αυτό κοινοποιείται αρμόδια.

- Το πρωτόκολλο περιλαμβάνει μνεία του έργου ή των τμημάτων που παραδίδονται για χρήση και συνοπτική περιγραφή της κατάστασης των εργασιών.

Άλλες ρυθμίσεις:

- Αν από τη σύμβαση προβλέπεται η εκτέλεση των εργασιών παράλληλα προς τη χρήση του έργου, **δεν απαιτείται** η διενέργεια διοικητικής παραλαβής.
- Το ίδιο ισχύει αν η παράλληλη χρήση προκύπτει από τη φύση των εργασιών.
- Στις περιπτώσεις αυτές μπορεί να διενεργείται διοικητική παραλαβή του έργου μετά από σχετική απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- **Η διοικητική παραλαβή για χρήση δεν αναπληρώνει τη διενέργεια της παραλαβής του έργου.**

Χρόνος υποχρεωτικής συντήρησης των έργων

(Άρθρο 171 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 85 του Ν. 4782/21)

Χρόνος εγγύησης:

- Ο χρόνος εγγύησης, κατά τον οποίο ο ανάδοχος φέρει τον κίνδυνο του έργου και υποχρεούται στη συντήρησή του και μετά από την πάροδο του οποίου ενεργείται η παραλαβή, ορίζεται γενικά σε **15 μήνες**, υπό την επιφύλαξη των οριζομένων στα έγγραφα της σύμβασης αν κριτήριο ανάθεσης της σύμβασης ήταν η προσαύξηση του χρόνου εγγύησης.
- Σε ειδικές περιπτώσεις μπορεί με τα συμβατικά τεύχη να ορίζεται **χρόνος εγγύησης έως και 5 έτη** ενδεχομένως και με ιδιαίτερο αντάλλαγμα.
- Για έργα προϋπολογισμού δημοπράτησης **μέχρι 250.000 € χωρίς Φ.Π.Α.**, εφόσον η φύση των εργασιών το επιτρέπει ή για έργα που δεν νοείται μακροχρόνια συντήρησή τους, μπορεί με τα συμβατικά τεύχη να καθορίζεται **χρόνος εγγύησης μικρότερος των 15 μηνών**.
- **Ο χρόνος εγγύησης αρχίζει** από την επόμενη της έκδοσης της βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών.

Υποχρεώσεις αναδόχου:

- Κατά τον χρόνο εγγύησης και υποχρεωτικής συντήρησης ο ανάδοχος είναι υποχρεωμένος να επιθεωρεί τακτικά τα έργα, να τα διατηρεί σε ικανοποιητική κατάσταση και να αποκαθιστά κάθε βλάβη τους.
- **Ως συντήρηση νοείται** η αποκατάσταση βλαβών, οι οποίες οφείλονται στην εκτέλεσή του έργου κατά παράβαση των κανόνων της τεχνικής.
- Με τη σύμβαση μπορεί να ορίζεται η υποχρέωση του αναδόχου στη συντήρηση τμημάτων του έργου που απαιτούν εξειδικευμένα συνεργεία και τεχνικούς, όπως ιδίως, του πρασίνου εντός των ορίων του έργου ή των ανελκυστήρων.
- Οι εργασίες και ενέργειες συντήρησης καταγράφονται σε ειδικό τεύχος, ο μορφότυπος του οποίου και η συχνότητα καταγραφής προβλέπονται στα συμβατικά τεύχη ή συμφωνούνται με τη Διευθύνουσα Υπηρεσία.

Παράλειψη συντήρησης έργου:

- Αν ο ανάδοχος παραλείπει τις υποχρεώσεις του για τη συντήρηση των έργων κατά τον χρόνο εγγύησης, οι απαραίτητες εργασίες μπορεί να εκτελεσθούν από την υπηρεσία με οποιονδήποτε τρόπο **σε βάρος και για λογαριασμό του υπόχρεου αναδόχου** ή, όπως αλλιώς προβλέπεται στα συμβατικά τεύχη.

Εργασίες αποκατάστασης βλαβών, κλοπών ή βανδαλισμών:

- Εργασίες για την αποκατάσταση βλαβών, κλοπών ή βανδαλισμών από τη χρήση, εφόσον δεν οφείλονται σε κακή ποιότητα του έργου, εκτελούνται με έγκριση της υπηρεσίας και η **δαπάνη αποδίδεται στον ανάδοχο ή οι εργασίες αυτές εκτελούνται από την υπηρεσία.**

Παραλαβή έργου

(Άρθρο 172 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21)

Πρόβλεψη παραλαβής έργων σε ένα στάδιο:

- Με την παρ. 5 του άρθρου 140 (Μεταβατικές διατάξεις Μέρους Α) του Ν. 4782/21, όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 21 του Ν. 4903/22, ορίζεται ότι:

«Οι διατάξεις του άρθρου 86 του Ν. 4782/21 για την παραλαβή των έργων σε ένα στάδιο (ενιαία ποσοτική και ποιοτική παραλαβή) εφαρμόζονται στις περιπτώσεις που κατά την έναρξη εφαρμογής του ως άνω άρθρου δεν έχει ακόμη εκδοθεί βεβαίωση περάτωσης εργασιών. Στην περίπτωση αυτή για την έκδοση της βεβαίωσης περάτωσης των εργασιών ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 82 του Ν. 4782/21 και στη συνέχεια η παραλαβή διενεργείται με την ισχύουσα διαδικασία του άρθρου 86 του Ν. 4782/21.».

- Επομένως, όσα έργα δημοπρατήθηκαν με το Ν. 4412/16 πριν την 1-9-2021 και εκδίδεται βεβαίωση περάτωσης των εργασιών μετά την 1-9-2021 παραλαμβάνονται σε ένα στάδιο (ενιαία ποσοτική και ποιοτική παραλαβή) με τις διατάξεις του άρθρου 172 του Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21.

Χρόνος διενέργειας παραλαβής:

- Η παραλαβή διενεργείται μέσα σε **προθεσμία 3 μηνών** μετά από την πάροδο του χρόνου υποχρεωτικής από τον ανάδοχο συντήρησης.
- Μετά από την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας, θεωρείται ότι η παραλαβή έχει διενεργηθεί **αυτοδίκαια** και η Προϊσταμένη Αρχή εκδίδει υποχρεωτικά σχετική διαπιστωτική πράξη, επιβάλλοντας δε στα υπαίτια όργανα του φορέα κατασκευής του έργου οι πειθαρχικές ποινές της παρ. 3 του άρθρου 141 του Ν. 4412/16 περί πειθαρχικών ευθυνών διοικητικών οργάνων.

Συγκρότηση επιτροπής:

- Για τη διενέργεια της παραλαβής η Προϊσταμένη Αρχή ορίζει, **τουλάχιστον 3 μήνες** πριν από την πάροδο της προθεσμίας υποχρεωτικής συντήρησης του έργου, επιτροπή παραλαβής, ύστερα από εισήγηση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας.
- Η επιτροπή είναι **πενταμελής** και αποτελείται από:
 - **τρεις (3) τεχνικούς υπαλλήλους** με τους αναπληρωτές τους, με ειδικότητες σχετικές με το αντικείμενο της σύμβασης που ανήκουν στον φορέα κατασκευής ή και σε άλλους φορείς, **κατ' επιλογή της Προϊσταμένης Αρχής, πλην του Προέδρου που προέρχεται υποχρεωτικά από άλλη αναθέτουσα αρχή** και

- **δύο (2) εκπροσώπους** του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας (ΤΕΕ) ή του Γεωτεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΓΕΩΤΕΕ) σε περιπτώσεις αμιγώς γεωτεχνικών έργων, που ορίζονται με τους αναπληρωτές τους, κατόπιν αιτήματος της Προϊσταμένης Αρχής, **εντός 20 ημερών**, από την υποβολή του αιτήματος.
- **Προσοχή:** Μη υπόδειξη εκ μέρους του ΤΕΕ ή του ΓΕΩΤΕΕ, αντιστοίχως, **δεν κωλύει** τη συγκρότηση και λειτουργία της επιτροπής.
- Όταν ο φορέας που πρόκειται να χρησιμοποιήσει το έργο είναι άλλος από την υπηρεσία που το κατασκευάζει, ένας εκ των τριών (3) τεχνικών υπαλλήλων ορίζεται από τον φορέα που θα χρησιμοποιήσει το έργο.
- Ο ανάδοχος μπορεί να ορίσει εκπρόσωπό του ως παρατηρητή των εργασιών της Επιτροπής χωρίς δικαίωμα ψήφου.
- Οι εκπρόσωποι του ΤΕΕ ή του ΓΕΩΤΕΕ, αντιστοίχως, και ο πρόεδρος της επιτροπής **δικαιούνται για τη διενέργεια της παραλαβής ιδιαίτερη αμοιβή**, η οποία καταβάλλεται από τις πιστώσεις του έργου.
- **Προσοχή:** **Δεν έχει ακόμη εκδοθεί** η προβλεπόμενη Κοινή Απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υποδομών και Μεταφορών, με την οποία καθορίζονται οι αμοιβές των μελών της επιτροπής παραλαβής, ανά συνεδρίαση και αναλόγως με το οικονομικό αντικείμενο του έργου και τις τεχνικές δυσχέρειες της παραλαβής.

Διαδικασία παραλαβής έργου

(Άρθρο 172 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21)

Σύνταξη – Υπογραφή – Έγκριση πρωτοκόλλου:

- Η επιτροπή παραλαβής συνέρχεται και παραλαμβάνει, με πρωτοβουλία και ευθύνη του προέδρου της.
- Για την παραλαβή συντάσσεται **πρωτόκολλο** που υπογράφεται από όλα τα μέλη της επιτροπής, από τον τελευταίο επιβλέποντα που παρίσταται κατά τη διενέργειά της και από τον ανάδοχο που παραδίδει το έργο.

- Αν υπάρξει αδυναμία υπογραφής από τον πρόεδρο ή μέλος της επιτροπής ή τον επιβλέποντα, το πρωτόκολλο υπογράφεται από τους υπόλοιπους με μνεία των λόγων της αδυναμίας υπογραφής.
- Στην παραλαβή καλείται να παραστεί ο ανάδοχος, με πρόσκληση που αποστέλλεται σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 143 του Ν. 4412/16 περί κοινοποίησης στον ανάδοχο, **τρεις (3) τουλάχιστον ημέρες** προ της διενέργειας της παραλαβής.
- Η παραλαβή γίνεται νόμιμα και **χωρίς την παρουσία του αναδόχου**, αν αυτός έχει κληθεί να παραστεί. Στην περίπτωση αυτή, όπως και στην περίπτωση που ο ανάδοχος αρνείται την υπογραφή του πρωτοκόλλου, του **κοινοποιείται το πρωτόκολλο**.
- Κατά του πρωτοκόλλου μπορεί ο ανάδοχος να εκθέσει απόψεις μέσα σε **προθεσμία 10 ημερών**.
- Η παραλαβή ολοκληρώνεται με έγκριση του πρωτοκόλλου από την Προϊσταμένη Αρχή, αφού παρέλθει η προηγούμενη δεκαήμερη προθεσμία.
- Κατά της απόφασης έγκρισης ασκείται ένσταση, κατά το άρθρο 174 του Ν. 4412/16 περί διοικητικής επίλυσης συμβατικών διαφορών.

Ενέργειες επιτροπής:

- Η επιτροπή παραλαβής:
 - παραλαμβάνει το έργο **ποσοτικά και ποιοτικά**,
 - ελέγχει κατά το δυνατόν τις επιμετρήσεις,
 - καταγράφει στο πρωτόκολλο τις ποσότητες της τελικής επιμέτρησης,
 - αιτιολογεί τις τροποποιήσεις στις ποσότητες και
 - αναγράφει τις παρατηρήσεις της για εργασίες που δεν έχουν εκτελεσθεί ή για υλικά που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί ή για εργασίες που έχουν εκτελεσθεί με υπέρβαση των εγκεκριμένων ποσοτήτων ή κατά τροποποίηση των εγκεκριμένων σχεδίων.
- Πέραν των ως άνω παρατηρήσεων, **η επιτροπή δεν έχει δικαίωμα ελέγχου των οικονομικών παραμέτρων και των διαδικασιών της εκτέλεσης εν γένει του έργου.**

- Η επιτροπή ελέγχει επίσης, κατά το δυνατόν, την ποιότητα των εργασιών και αναγράφει στο πρωτόκολλο τις παρατηρήσεις της, ιδίως για τις εργασίες που κρίνονται **απορριπτέες ή ελαττωματικές, ουσιώδεις ή επουσιώδεις** που πρέπει να αποκατασταθούν ή παραδεκτές μεν, αλλά με μείωση της τιμής τους.
- Ως **επουσιώδεις** θεωρούνται αποκλειστικά οι εργασίες που δεν επηρεάζουν τη λειτουργικότητα του έργου, την ασφάλεια των χρηστών και δεν παραβιάζουν όρους αδειοδοτήσεων του έργου.
- Κατόπιν των παρατηρήσεων αυτών **η Διευθύνουσα Υπηρεσία μεριμνά για την αποκατάσταση των ελαττωμάτων που τυχόν διαπιστώθηκαν**, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 159 του Ν. 4412/16 περί ακαταλληλότητας υλικών ελαττωμάτων παράλειψης συντήρησης.

Διαπίστωση ελαττωμάτων:

- Αν η επιτροπή παραλαβής διαπιστώσει την ύπαρξη ελαττωμάτων στο έργο η Διευθύνουσα Υπηρεσία μεριμνά για την αποκατάσταση των ελαττωμάτων που τυχόν διαπιστώθηκαν, **κοινοποιώντας στον ανάδοχο ειδική διαταγή**, σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 159 του Ν. 4412/16 περί ακαταλληλότητας υλικών ελαττωμάτων παράλειψης συντήρησης.
- Από την κοινοποίηση της ειδικής διαταγής στον ανάδοχο, **αναστέλλεται η προθεσμία της παραλαβής**.
- Μετά την αποκατάσταση των ελαττωμάτων, η Διευθύνουσα Υπηρεσία ενημερώνει την Προϊσταμένη Αρχή, **προκειμένου να συνεχισθεί η ανασταλείσα διαδικασία έγκρισης του πρωτοκόλλου**.
- Ουδεμία άλλη εκκρεμότητα του έργου ή οικονομικές απαιτήσεις του αναδόχου αποτελούν λόγο για την αναστολή της προθεσμίας παραλαβής.

Επιπρόσθετες ευθύνες αναδόχου:

- Μετά από την οριστική παραλαβή του έργου, ο ανάδοχος ευθύνεται κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα περί **κρυφών ελαττωμάτων** (άρθρο 692).
- Σε περιπτώσεις ειδικών έργων, με τα συμβατικά τεύχη μπορεί να ορίζονται πρόσθετες ευθύνες ή υποχρεώσεις του αναδόχου και μετά την παραλαβή.

- Οι διατάξεις της παρ. 9 του άρθρου 172 του Ν. 4412/16 περί κρυφών ελαττωμάτων και της παρ. 3 του άρθρου 178 του Ν. 4412/16 περί προδιαγραφών και κανονισμών έργων, **εφαρμόζονται είτε η παραλαβή διενεργηθεί πραγματικά είτε συντελεστεί αυτοδίκαια.**
- Αν η παραλαβή συντελεστεί αυτοδίκαια και διαπιστωθούν εκ των υστέρων διαφορές στις ποσότητες των εργασιών που εκτελέστηκαν, ο ανάδοχος έχει υποχρέωση **να επιστρέφει το εργολαβικό αντάλλαγμα** που έχει καταβληθεί για τις εργασίες αυτές.

Απαραίτητα στοιχεία για την παραλαβή δημόσιου έργου

(Άρθρο 172 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 86 του Ν. 4782/21)

Απαιτούμενα στοιχεία:

- Απαραίτητα στοιχεία για την παραλαβή κάθε δημόσιου έργου είναι:
 - ο Φάκελος Ασφάλειας και Υγείας (Φ.Α.Υ.),
 - το Σχέδιο Ασφαλείας και Υγείας (Σ.Α.Υ.),
 - το Μητρώο Έργου και
 - τα σχέδια «ως κατασκευάσθει» του έργου.
- Ο ανάδοχος συντάσσει φάκελο προεκτίμησης της δαπάνης τακτικής συντήρησης και λειτουργίας, με βάση το μητρώο του έργου και εγχειρίδια λειτουργίας και συντήρησης, που αφορούν σε φθορές λόγω συνήθους χρήσης του έργου.
- Ο ανάδοχος υποχρεούται να παραδώσει ψηφιακό αρχείο στο οποίο περιέχονται φωτογραφικές αποτυπώσεις όλων των σταδίων του έργου και ιδίως, των εκτελεσθεισών αφανών εργασιών.

Πρόβλεψη ποινής:

- Αν ο ανάδοχος δεν προσκομίζει τα ανωτέρω έγγραφα, **δύναται να καταπίπτει σε βάρος του το 25% της εγγυητικής επιστολής καλής εκτέλεσης.»**

Μητρώο έργου

(Αριθμ. ΔΝΣγ/οικ.38107/ΦΝ466 Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών – ΦΕΚ 1956/Β/2017)

Περιεχόμενα του Μητρώου Έργου:

- Περιγραφική Έκθεση των κυρίων φάσεων εργασιών, των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν, των δυσκολιών κ.λπ., καθώς και πίνακες απογραφής που εμφανίζουν όλα τα τεχνικά διακριτά αντικείμενα που συγκροτούν το συνολικό έργο.
- Πλήρη καταγραφή όλων των εγκεκριμένων μελετών καθώς και των υποστηρικτικών αυτών, με τις τελικές τροποποιήσεις εφόσον υπάρχουν και τις εγκριτικές αποφάσεις τους.
- Τα σχέδια βάσει των οποίων κατασκευάστηκε το έργο (σχέδια «όπως κατασκευάστηκε»).
- Τα σχέδια «όπως κατασκευάστηκε» των πάσης φύσεως δικτύων δημοσίων φορέων η ιδιωτικών εταιρειών παροχής υπηρεσιών, τα οποία ευρίσκονται μέσα στο εύρος κατάληψης που ορίζεται στην εγκεκριμένη οριστική μελέτη του δημόσιου έργου και κατασκευάστηκαν είτε από τον ανάδοχο του έργου, είτε από τους φορείς (δημόσιους η ιδιωτικούς) στους οποίους ανήκουν τα δίκτυα αυτά.
- Διαγράμματα Απαλλοτριώσεων, ενημερωμένα με όλες τις τυχόν γενόμενες συμπληρωματικές απαλλοτριώσεις.
- Τεύχος στοιχείων υψομετρικών αφετηριών με ενδεικτικά σχέδια της θέσης τους.
- Τεύχος συνοπτικής παρουσίασης όλων των ερευνών πεδίου και εργαστηρίων (γεωτεχνικές έρευνες, γεωλογικές έρευνες και μελέτες) που διεξήχθησαν κατά τη φάση κατασκευής του έργου.
- Τεύχος για όλες τις δοκιμές και διαδικασίες Ποιοτικού Ελέγχου με αντίγραφα όλων των αντίστοιχων πιστοποιητικών των εργαστηρίων και/ ή του/των Οίκου/ων Ποιοτικού Ελέγχου (Ο.Π.Ε.).
- Εγχειρίδιο λειτουργίας, επιθεώρησης και συντήρησης που θα περιλαμβάνει όλες τις οδηγίες και τους τρόπους εκτέλεσης μιας πλήρως ικανοποιητικής και αποτελεσματικής συντήρησης του έργου.
- Το Μητρώο του έργου θα συνοδεύεται υποχρεωτικά από:

- Λήψη, εκτύπωση και παράδοση τριών (3) αντιτύπων σε ειδικό χαρτί εκτύπωσης φωτογραφικής ποιότητας και των ψηφιακών αρχείων (σε CD ή DVD, κατά περίπτωση), σειράς εγχρώμων ψηφιακών φωτογραφιών ανάλυσης $\geq 5,0$ Mpixels των διαφόρων φάσεων του έργου, παραγωγής υλικών και εκτέλεσης δοκιμών.
- Μια βιντεοσκόπηση με ψηφιακή βιντεοκάμερα (mini DV) με ανάλυση αισθητήρα $\geq 1,07$ Mpixels, συνολικής διάρκειας όχι μικρότερης της μίας ώρας, στην οποία θα παρουσιάζεται όλο το φάσμα κατασκευής του έργου (φάσεις κατασκευής σύμφωνα με το εγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, παραγωγή υλικών και εκτέλεση απαραίτητων δοκιμών). Θα παραδοθούν στην Υπηρεσία δύο (2) ολοκληρωμένα αντίτυπα.

Αναλυτική παρουσίαση περιεχομένων μητρώου έργου:

- Στη με αριθμ. ΔΝΣγ/οικ.38107/ΦΝ466 Απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών (ΦΕΚ 1956/Β/2017) παρουσιάζονται αναλυτικά:
 - Το περιεχόμενο του μητρώου ενός έργου (άρθρο 1).
 - Η ψηφιακή μορφή των παραδοτέων (άρθρο 2).
 - Η περιγραφή και η κωδικοποίηση των ψηφιακών σχεδιαστικών αρχείων όσον αφορά το τοπογραφικό διάταγμα, τα δίκτυα κοινής ωφέλειας, τις απαλλοτριώσεις και το περιβάλλον (άρθρο 3).

Απόσβεση δικαιωμάτων αναδόχου

(Άρθρο 173 Ν. 4412/16)

- Με την επιφύλαξη μικρότερων προθεσμιών που προβλέπονται στον Ν. 4412/16 τα εν γένει δικαιώματα του αναδόχου από τη σύμβαση **αποσβένονται και οποιαδήποτε εξ αυτών αξίωση παραγράφεται**, εάν αυτά δεν ασκηθούν, με σχετική αίτηση του προς τη Διευθύνουσα Υπηρεσία, μέσα σε **προθεσμία 4 μηνών από την εμφάνιση της γενεσιουργού τους αιτίας**.
- Επίσης, σύμφωνα με την παρ. 11 του άρθρου 172 του Ν. 4412/16, η συντέλεση της παραλαβής αποτελεί την αφετηρία της παραγραφής των απαιτήσεων του

αναδόχου από την εργολαβική σύμβαση, παρεκτός αν τούτες έχουν ήδη παραγραφεί, σύμφωνα με τις ειδικότερες διατάξεις του Ν. 4412/16.

Διοικητική επίλυση συμβατικών διαφορών

(Άρθρο 174 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 του Ν. 4782/21)

Πρόβλεψη ένστασης:

- Κατά των εκτελεστών πράξεων ή παραλείψεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ή της Προϊσταμένης Αρχής ή του κυρίου του έργου, **που προσβάλλουν για πρώτη φορά δικαίωμα του αναδόχου**, χωρεί ένσταση.
- Η ένσταση απευθύνεται στο κατά περίπτωση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις, αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο, και **ασκείται είτε με επίδοση με δικαστικό επιμελητή είτε με ηλεκτρονική αποστολή**, σύμφωνα με τα άρθρα 15, 19, 29 και 50 του ν. 4727/2020 (Α' 184), στη Διευθύνουσα Υπηρεσία ή την Προϊσταμένη Αρχή που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη ή στο αποφαινόμενο όργανο, μέσα σε ανατρεπτική **προθεσμία 15 ημερών** από την κοινοποίηση της πράξης ή τη συντέλεση της παράλειψης.
- Η παράλειψη της ως άνω επίδοσης ή ηλεκτρονικής αποστολής, καθιστά την ένσταση **απαράδεκτη**.
- Ένσταση ασκείται επίσης και κατά πράξεων της Προϊσταμένης Αρχής ή του κυρίου του έργου, εφόσον με τις πράξεις αυτές **προκαλείται διαφωνία για πρώτη φορά**.
- Στην περίπτωση αυτήν, η προθεσμία για την άσκηση της ένστασης αρχίζει από την κοινοποίηση της απόφασης ή της πράξης στον ανάδοχο.
- **Ένσταση μπορεί να ασκήσει και ο κύριος του έργου**, εφόσον δεν είναι το Δημόσιο και η Προϊσταμένη Αρχή δεν ανήκει στον κύριο του έργου.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ή η Προϊσταμένη Αρχή **οφείλουν**, κατά την έκδοση των πράξεων ή αποφάσεών τους, **να μνημονεύουν:**
 - τη δυνατότητα άσκησης ένστασης,
 - την ανατρεπτική προθεσμία για την άσκησή της,
 - το αποφαινόμενο όργανο, καθώς και

- τις συνέπειες από τη μη άσκησή της,
σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην περ. α΄ της παρ. 2 του άρθρου 175 του Ν. 4412/16 περί δικαστικής επίλυσης διαφορών.
- Με την ένσταση εξετάζονται τόσο η νομιμότητα της πράξης ή παράλειψης όσο και η ουσία της υπόθεσης.
- Το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο **υποχρεούται να εκδώσει και κοινοποιήσει** την απόφασή του **μέσα σε 60 ημέρες** από την άσκηση της ένστασης, **μετά από αιτιολογημένη γνώμη του τεχνικού συμβουλίου.**

Περιεχόμενο ένστασης:

- Η ένσταση πρέπει να αναφέρει την πράξη ή την παράλειψη, κατά της οποίας στρέφεται, σύντομο ιστορικό της σύμβασης και της διαφωνίας, τους λόγους, στους οποίους στηρίζει τις απόψεις του αυτός που υποβάλλει την ένσταση και ορισμένα αιτήματα.
- Η ένσταση συνοδεύεται από αντίγραφο της προσβαλλόμενης πράξης, εφόσον αυτή έχει κοινοποιηθεί.

Διαδικασία εξέτασης ενστάσεων

(Άρθρο 174 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 του Ν. 4782/21)

Υποβολή απόψεων:

- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία ή η Προϊσταμένη Αρχή, κατά περίπτωση, υποχρεούνται **μέσα σε 15 ημέρες** από την άσκηση της ένστασης **να διαβιβάσουν στο αρμόδιο τεχνικό συμβούλιο** τις απόψεις τους επί αυτής και τον φάκελο της υπόθεσης, ο οποίος περιλαμβάνει τα συμβατικά τεύχη ή αντίγραφά τους.
- Η παράλειψη αυτή αποτελεί **πειθαρχική παράβαση** και επιβάλλονται οι πειθαρχικές ποινές που προβλέπονται στο άρθρο 141 του Ν. 4412/16 περί πειθαρχικών ευθυνών διοικητικών οργάνων.
- Τα συμβατικά τεύχη μπορεί να τα προσκομίσει και αυτός που υποβάλλει την ένσταση.

- Η παράλειψη υποβολής απόψεων της Διευθύνουσας Υπηρεσίας ή της Προϊσταμένης Αρχής δεν δημιουργεί τεκμήριο αποδοχής των λόγων που προβάλλονται με την ένσταση, τους οποίους μπορεί ο ενδιαφερόμενος να αποκρούσει για πρώτη φορά στο Δικαστήριο.

Τεχνικό Συμβούλιο:

- Προκειμένου να συζητηθεί η ένσταση στο τεχνικό συμβούλιο, η γραμματεία του συμβουλίου καλεί, σύμφωνα με το άρθρο 143 του Ν. 4412/16 περί κοινοποιήσεων αναδόχου, τον ανάδοχο να παραστεί σε ορισμένη ημέρα και ώρα και πάντως **όχι νωρίτερα από 5 ημέρες** από την κοινοποίηση της πρόσκλησης, αυτοπροσώπως ή με νόμιμα εξουσιοδοτημένο αντιπρόσωπο στη συνεδρίαση του συμβουλίου, για να υποστηρίξει τις απόψεις του και να δώσει κάθε σχετική πληροφορία ή διευκρίνιση που θα ζητηθεί από τα μέλη του συμβουλίου.
- Ομοίως στη συζήτηση καλείται και ο κύριος του έργου όταν αυτός έχει υποβάλλει ένσταση.
- Αντίγραφο της ένστασης διαβιβάζεται και στα μέλη του συμβουλίου **έως 5 ημέρες** πριν από τη συζήτησή της.
- Αν ο ανάδοχος, μολονότι κλήθηκε, δεν παρέστη ο ίδιος ή με αντιπρόσωπό του, γίνεται σχετική μνεία στα πρακτικά του συμβουλίου και το συμβούλιο προχωρεί στην εξέταση της ένστασης και χωρίς την παρουσία του. Τα ίδια εφαρμόζονται και όταν κληθεί και δεν παραστεί ο κύριος του έργου, στην περίπτωση που αυτός άσκησε ένσταση.
- Η εξέταση της ένστασης αρχίζει με την προφορική ανάπτυξη της έγγραφης εισήγησης της αρμόδιας υπηρεσίας προς το συμβούλιο.
 - Η εισήγηση ερευνά πρώτα το εμπρόθεσμο της ένστασης και το παραδεκτό των επιδόσεων αυτής.
 - Στη συνέχεια εξετάζει την ουσιαστική βασιμότητα της ένστασης, ανάλογα με τους περιεχόμενους σε αυτή λόγους και τα προβαλλόμενα σχετικά αιτήματα.
 - Αν η ένσταση έχει οικονομικό αντικείμενο, η εισήγηση περιλαμβάνει εκτίμηση αυτού.
- Την προφορική ανάπτυξη της εισήγησης ακολουθεί συζήτηση για την πλήρη ενημέρωση των μελών του συμβουλίου στην υπόθεση.

- Κατά τη συζήτηση στο συμβούλιο παρίσταται υποχρεωτικά, χωρίς δικαίωμα ψήφου, εξουσιοδοτημένος προς τούτο εκπρόσωπος της Προϊσταμένης Αρχής, ο οποίος διατυπώνει προφορικά τις απόψεις του προς το συμβούλιο, υποβάλλοντας και σχετικό έγγραφο απόψεων.
- Στη συνέχεια καλείται να ακουσθεί αυτός που άσκησε την ένσταση.
- Ο πρόεδρος του συμβουλίου ορίζει τη σειρά ακρόασης ή και την ενδεχόμενη ταυτόχρονη ακρόαση.
- Όταν οι ενδιαφερόμενοι αποχωρήσουν, συνεχίζεται η συζήτηση από το συμβούλιο, το οποίο, μετά το τέλος της συζήτησης, γνωμοδοτεί αιτιολογημένα, **το αργότερο εντός 10 ημερών**, για την υπόθεση.

Συνέπειες απόρριψης ένστασης

(Άρθρο 174 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 του Ν. 4782/21)

- Αν η ένσταση απορριφθεί εν όλω ή εν μέρει ή αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία των 60 ημερών για την έκδοση και κοινοποίηση της απόφασης, αυτός που υπέβαλε την ένσταση μπορεί να προσφύγει στο αρμόδιο δικαστήριο, σύμφωνα με το άρθρο 175 του Ν. 4412/16.
- Η έκδοση ή κοινοποίηση απόφασης επί της ένστασης, μετά την πάροδο της προθεσμίας των 60 ημερών, **δεν μεταθέτει την έναρξη της προθεσμίας** για άσκηση προσφυγής.

Ειδικές ρυθμίσεις για τις ενστάσεις

(Άρθρο 174 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 του Ν. 4782/21)

Για Ο.Τ.Α.:

- Ειδικά επί των ενστάσεων, οι οποίες αφορούν έργα, τα οποία εκτελούνται από τους Δήμους, τις Περιφέρειες, τους συνδέσμους τους και τα νομικά τους πρόσωπα, δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου, καθώς και τις επιχειρήσεις τους, με **προϋπολογισμό κατώτερο** του εκάστοτε ισχύοντος ορίου εφαρμογής των

Οδηγιών της Ε.Ε., **αποφασίζει** ο αρμόδιος συντονιστής Αποκεντρωμένης Διοίκησης, κατόπιν γνώμης του τεχνικού συμβουλίου της οικείας Περιφέρειας και μετά την έναρξη λειτουργίας της Αυτοτελούς Υπηρεσίας Εποπτείας Ο.Τ.Α., ο Επόπτης Ο.Τ.Α..

Αναστολή προθεσμιών:

- Οι προθεσμίες του άρθρου 174 του Ν.4412/16, στις οποίες περιλαμβάνονται και οι προθεσμίες που τάσσονται στα όργανα του εργοδότη και της διοίκησης, αναστέλλονται κατά τον μήνα Αύγουστο.

Ενστάσεις κατά αποφάσεων κήρυξης έκπτωτου αναδόχου

(Άρθρο 174 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 87 του Ν. 4782/21)

- Σε περιπτώσεις άσκησης ένστασης κατά απόφασης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, που κηρύσσει έκπρωτο τον ανάδοχο κατ' άρθρο 160 του Ν. 4412/16 περί έκπτωσης του αναδόχου, **η έκπτωση δεν οριστικοποιείται πριν την έκδοση απόφασης.**
- Ο προσδιορισμός της συζήτησης της ένστασης στο αρμόδιο τεχνικό συμβούλιο διενεργείται κατά προτίμηση και **εντός 3 μηνών** από την άσκησή της.
- Για τη συζήτηση στο τεχνικό συμβούλιο, η Διευθύνουσα Υπηρεσία υποχρεούται να υποβάλλει **εισήγηση εντός 30 ημερών** από την άσκηση της ένστασης.
- Παράλειψη υποβολής της εισήγησης δεν κωλύει τη συζήτηση στο τεχνικό συμβούλιο, εφόσον ο ενιστάμενος υποβάλει **εντός πρόσθετης προθεσμίας 30 ημερών**, τα αναγκαία έγγραφα για τη συζήτηση της ένστασης, ιδίως δε, τα εγκεκριμένα συμβατικά τεύχη και την απόφαση έκπτωσης.
- **Εντός προθεσμίας 30 ημερών** από την έκδοση της γνωμοδότησης του τεχνικού συμβουλίου, το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο εκδίδει απόφαση επί της ένστασης.
- **Παράλειψη εκδόσεως απόφασης** εντός της άνω προθεσμίας τεκμαίρεται **ως σιωπηρή αποδοχή** της οικείας γνωμοδοτήσεως του τεχνικού συμβουλίου.

Δικαστική επίλυση διαφορών

(Άρθρο 175 Ν. 4412/16)

Αρμόδιο Δικαστήριο:

- Κάθε διαφορά μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών που προκύπτει από τη σύμβαση κατασκευής δημόσιου έργου, ανεξάρτητα από τον χαρακτήρα της σύμβασης ως διοικητικής ή ως ιδιωτικού δικαίου, επιλύεται με την άσκηση προσφυγής ή αγωγής στο **διοικητικό εφετείο της περιφέρειας**, στην οποία εκτελείται το έργο.
- Παρέκταση αρμοδιότητας δεν επιτρέπεται.
- Αν το έργο εκτελείται στην **περιφέρεια δύο ή περισσότερων διοικητικών εφετείων**, αρμόδιο καθίσταται **αυτό που θα επιλέξει ο προσφεύγων ή ο ενάγων**.

Προβλέψεις:

- Πριν από την άσκηση της προσφυγής στο διοικητικό εφετείο προηγείται υποχρεωτικά η ένσταση, σύμφωνα με το άρθρο 174 του Ν. 4412/16, διαφορετικά η προσφυγή απορρίπτεται ως απαράδεκτη.
- Δεν απαιτείται η τήρηση ενδικοφανούς προδικασίας αν ασκείται από τον ενδιαφερόμενο αγωγή, στο δικόγραφο της οποίας δεν σωρεύεται αίτημα ακύρωσης ή τροποποίησης διοικητικής πράξης ή παράλειψης.

Ορισμός δικάσιμου:

- Η υπόθεση συζητείται σε δικάσιμο που ορίζεται όσο το δυνατόν συντομότερα.
- Ειδικά για δημόσια έργα προϋπολογισμού άνω των 500.000 ευρώ, η δικάσιμος για τη συζήτηση της υπόθεσης προσδιορίζεται το **αργότερο εντός 6 μηνών**.

Αίτηση αναίρεσης:

- Η αίτηση αναίρεσης κατά των αποφάσεων του διοικητικού εφετείου ενώπιον του **Συμβουλίου της Επικρατείας** επιτρέπεται για τους προβλεπόμενους νόμιμους λόγους αναίρεσης.

Συμβιβασμός:

- Αν ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής ασκήσει αναίρεση, με αίτηση του αναδόχου, μπορεί μέχρι την εκδίκασή της να γίνει συμβιβασμός.
- Για το συμβιβασμό εκδίδεται απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών ή του αρμόδιου οργάνου των φορέων που εκτελούν δημόσια έργα, ύστερα από γνώμη του αρμόδιου Τεχνικού Συμβουλίου.
- Μετά την αποδοχή αυτής από τον ανάδοχο, ο κύριος του έργου ή ο φορέας κατασκευής παραιτείται από την αναίρεση.

Διαιτητική επίλυση διαφορών

(Άρθρο 176 Ν. 4412/16)

Πρόβλεψη Διαιτησίας:

- Στα έγγραφα της σύμβασης μπορεί να εγκριθεί και να περιληφθεί ρήτρα περί διαιτητικής επίλυσης κάθε διαφοράς που προκύπτει σχετικά με την εφαρμογή, την ερμηνεία ή το κύρος της:
 - για έργα προϋπολογισμού **ανώτερου των 10.000.000 €** και
 - για μελέτες και τεχνικές και λοιπές συναφείς επιστημονικές υπηρεσίες προϋπολογισμού **ανώτερου του 1.000.000 €**.
- **Για έργα κατώτερου προϋπολογισμού**, απαιτείται για τη συμπερίληψη αντίστοιχης ρήτρας η σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου.

Εφαρμοζόμενες διατάξεις:

- Η διαιτητική επίλυση της διαφοράς, διέπεται από τις διατάξεις που εκάστοτε ισχύουν για τις διαιτησίες του Δημοσίου.
- **Κατά παρέκκλιση** από τις διατάξεις αυτές, με τη σύμβαση καθορίζονται:
 - οι κανόνες που διέπουν τον ορισμό των διαιτητών,
 - οι εφαρμοστέοι κανόνες διαιτησίας,
 - η έδρα του διαιτητικού δικαστηρίου (ή οργάνου),
 - οι αμοιβές των διαιτητών (εφόσον δεν ορίζονται από τους εφαρμοστέους κανόνες διαιτησίας),

- η γλώσσα στην οποία θα διεξαχθεί η δειτησία και
- κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Συνέπειες δειτητικής απόφασης:

- Η δειτητική απόφαση φέρει πλήρη, ειδική και εμπειριστατωμένη αιτιολογία, είναι οριστική και αμετάκλητη και δεν υπόκειται σε κανένα τακτικό ή έκτακτο ένδικο μέσο, πλην της αγωγής ακύρωσης δειτητικής απόφασης, σύμφωνα με τα άρθρα 897 έως 900 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αποτελεί τίτλο εκτελεστό, χωρίς να χρειάζεται να κηρυχθεί αυτό από τα τακτικά Δικαστήρια, και τα αντίδικα μέρη δεσμεύονται να συμμορφωθούν αμέσως με τους όρους της.

Φάση IV – Ενότητα 2

Διάλυση – Υποκατάσταση – Λύση της σύμβασης

Εκπαιδευτικοί στόχοι

- **Γνώσεις:**
 - Να γνωρίσουν οι εκπαιδευόμενοι τις ρυθμίσεις του νόμου για τις περιπτώσεις της διάλυσης σύμβασης και της υποκατάστασης αναδόχου.
- **Δεξιότητες:**
 - Να εφαρμόσουν οι επιμορφούμενοι τους γενικούς και ειδικούς κανόνες στη διάλυση συμβάσεων και στην υποκατάσταση αναδόχων.
- **Στάσεις:**
 - Να απομυθοποιήσουν οι εκπαιδευόμενοι τις δυσκολίες διάλυσης συμβάσεων και υποκατάστασης αναδόχου.

Λέξεις κλειδιά: Μονομερής λύση σύμβασης, διάλυση σύμβασης, ειδική δήλωση διακοπής εργασιών, ματαίωση διάλυσης, αποζημίωση αναδόχου, υποκατάσταση αναδόχου, πτώχευση, θάνατος.

Δικαίωμα μονομερούς λύσης της σύμβασης

(Άρθρο 133 Ν. 4412/16)

Προϋποθέσεις καταγγελίας σύμβασης:

- Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις, να καταγγέλλουν μια δημόσια σύμβαση κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της, εφόσον:
 - Η σύμβαση έχει υποστεί ουσιώδη τροποποίηση, που θα απαιτούσε νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης δυνάμει του άρθρου 132 του Ν. 4412/16.
 - Ο ανάδοχος, κατά το χρόνο της ανάθεσης της σύμβασης, τελούσε σε μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 73 του Ν. 4412/16

και, ως εκ τούτου, θα έπρεπε να έχει αποκλειστεί από τη διαδικασία της σύναψης σύμβασης.

- Η σύμβαση δεν έπρεπε να ανατεθεί στον ανάδοχο λόγω σοβαρής παραβίασης των υποχρεώσεων που υπέχει από τις Συνθήκες και την Οδηγία 2014/24/ΕΕ, η οποία έχει αναγνωριστεί με απόφαση του Δικαστηρίου της Ένωσης στο πλαίσιο διαδικασίας δυνάμει του άρθρου 258 της ΣΛΕΕ.

Υποχρεωτική καταγγελία σύμβασης:

- Οι αναθέτουσες αρχές, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις, καταγγέλλουν υποχρεωτικά μια δημόσια σύμβαση κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης της, εφόσον συντρέχει η περίπτωση της παρ. 5 ή της παρ. 7 του άρθρου 68 του ν. 3863/2010 (ΦΕΚ 115/Α/2010).

Διάλυση της σύμβασης

(Άρθρο 161 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 79 του Ν. 4782/21)

Χρόνος διάλυσης σύμβασης:

- Η σύμβαση διαλύεται από την κοινοποίηση στον ανάδοχο διαταγής του φορέα κατασκευής του έργου για οριστική διακοπή των εργασιών, εκτός αν με τη διαταγή αυτήν ορίζεται μεταγενέστερος χρόνος διάλυσης, για να εκτελεστούν οριζόμενες στη διαταγή εργασίες.

Προϋποθέσεις διάλυσης σύμβασης:

- Ο ανάδοχος μπορεί να ζητήσει τη διάλυση της σύμβασης:
 - Αν μετά από την υπογραφή της σύμβασης καθυστερήσει η έναρξη των εργασιών **περισσότερο από 3 μήνες** με υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής ή του κυρίου του έργου, εκτός αν στη σύμβαση ορίζεται διαφορετικά σχετικά με την έναρξη των εργασιών.
 - Αν οι εργασίες, ύστερα από την έναρξή τους, διακοπούν είτε με διαταγή είτε από υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής ή του κυρίου του έργου για διάστημα **μεγαλύτερο των 3 μηνών** από την κοινοποίηση της διαταγής διακοπής στην

πρώτη περίπτωση ή από την υποβολή ειδικής δήλωσης του αναδόχου στη δεύτερη.

- Σε περίπτωση διακοπής για καθυστέρηση πληρωμών, σύμφωνα με την παρ. 10 του άρθρου 152 του Ν. 4412/16 περί λογαριασμών, μετά δίμηνο από τη δήλωση διακοπής των εργασιών.
- Αν η καθυστέρηση των εργασιών υπερβεί την οριακή προθεσμία. Στην περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 50 του Ν. 4412/16 περί δημοσίων συμβάσεων με αξιολόγηση μελέτης απαιτείται η διακοπή να καταλαμβάνει τόσο τις εργασίες κατασκευής όσο και εκείνες της μελέτης.
- Αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 2 του άρθρου 138 του Ν. 4412/16 περί γενικών υποχρεώσεων αναδόχου ή αν παρέλθουν οι προθεσμίες του άρθρου 148 του Ν. 4412/16 περί ποινικών ρητρών.

Ειδική δήλωση διακοπής εργασιών

(Άρθρο 161 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 79 του Ν. 4782/21)

Περιεχόμενο ειδικής δήλωσης:

- Αν υπάρχει υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής ή του κυρίου του έργου, για διακοπή των εργασιών, ο ανάδοχος υποβάλλει την ειδική δήλωση διακοπής των εργασιών στον προϊστάμενο της διευθύνουσας υπηρεσίας. Με τη δήλωση αυτήν:
 - Καθορίζεται συγκεκριμένα η υπαιτιότητα, που αποδίδεται στον φορέα κατασκευής ή τον κύριο του έργου, η οποία προκαλεί τη διακοπή των εργασιών.
 - Δίνονται στοιχεία για τα τμήματα του έργου που έχουν κατασκευαστεί μέχρι τη διακοπή των εργασιών και για την εκτίμηση της αξίας τους.
 - Περιγράφονται τα τμήματα του έργου που υπολείπονται για εκτέλεση και αιτιολογείται για καθένα από αυτά η έλλειψη δυνατότητας κατασκευής, λόγω της υπαιτιότητας του φορέα κατασκευής ή του κυρίου του έργου, αν πρόκειται για τέτοια περίπτωση.
- Δήλωση που δεν περιλαμβάνει τα ανωτέρω στοιχεία, **δεν παράγει έννομο αποτέλεσμα.**

- Η δήλωση κοινοποιείται και στον κύριο του έργου, όταν αυτός δεν ταυτίζεται με τον φορέα κατασκευής του έργου.

Ενέργειες Διευθύνουσας Υπηρεσίας:

- Μετά από την επίδοση της ειδικής δήλωσης, η Διευθύνουσα Υπηρεσία εξακριβώνει **μέσα σε 15 ημέρες** τα στοιχεία της δήλωσης και εκδίδει απόφαση που αποδέχεται ή απορρίπτει το περιεχόμενο της δήλωσης.
- Σε περίπτωση απράκτου παρόδου της άνω προθεσμίας, τεκμαίρεται ότι **απορρίφθηκε σιωπηρά** η δήλωση του αναδόχου.

Ειδικές ρυθμίσεις στη διάλυση σύμβασης

(Άρθρο 161 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 79 του Ν. 4782/21)

Διάλυση σύμβασης λόγω διακοπής εργασιών – καθυστέρησης πληρωμής:

- Ο ανάδοχος μπορεί να ζητήσει τη διάλυση της σύμβασης εάν περάσει διάστημα μεγαλύτερο:
 - **των τριών (3) μηνών** από την υποβολή της ειδικής δήλωσης του αναδόχου, για διακοπή των εργασιών με υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής ή του κυρίου του έργου ή
 - **δύο (2) μηνών**, σε περίπτωση καθυστέρησης πληρωμών.

Διάλυσης σύμβασης λόγω παρέλευσης οριακής προθεσμίας:

- Αν ο ανάδοχος ζητήσει τη διάλυση της σύμβασης, λόγω παρέλευσης της οριακής προθεσμίας με υπαιτιότητα του φορέα κατασκευής ή του κυρίου του έργου, η απόφαση της Διευθύνουσας Υπηρεσίας πρέπει να **κοινοποιηθεί** αμελλητί στον ανάδοχο μέσα σε **προθεσμία 30 ημερών**.
- Μέχρι τότε, όπως και σε περίπτωση απορριπτικής απόφασης, **οι εργασίες συνεχίζονται** μέχρι την επίλυση της σχετικής διαφοράς, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Διάλυσης σύμβασης λόγω καθυστέρησης έναρξης εργασιών – διακοπής εργασιών:

- Το δικαίωμα του αναδόχου για αίτηση διάλυσης της σύμβασης, στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τις περ. α΄ και β΄ της παρ. 2 του άρθρου 161 του Ν. 4412/16, ασκείται **μόνο μετά πάροδο 3 μηνών** από την υπογραφή της σύμβασης, αν σε αυτήν δεν ορίζεται διαφορετικά σχετικά με την έναρξη των εργασιών ή από την κοινοποίηση της διαταγής διακοπής των εργασιών.
- Η αίτηση επιδίδεται με **δικαστικό επιμελητή** στη Διευθύνουσα Υπηρεσία και κοινοποιείται στον κύριο του έργου, όταν αυτός δεν ταυτίζεται με τον φορέα κατασκευής του έργου.
- Για την αίτηση αποφασίζει η Διευθύνουσα Υπηρεσία που κοινοποιεί την απόφασή της στην Προϊσταμένη Αρχή.
- Στις περιπτώσεις που δεν προβλέπεται διαφορετικά, **αν δεν εκδοθεί απόφαση μέσα σε 2 μήνες** από την επίδοση της αίτησης στη Διευθύνουσα Υπηρεσία, **θεωρείται ότι η αίτηση έγινε δεκτή.**
- Η αποδοχή της διάλυσης επέχει τη θέση της βεβαίωσης για την περαίωση των εργασιών.
- Στις περιπτώσεις διάλυσης της σύμβασης, μπορεί να διενεργηθεί η παραλαβή, χωρίς να απαιτείται η παρέλευση του χρόνου εγγύησης, αν από τη φύση των εργασιών δεν δικαιολογείται η συντήρησή τους, ούτε απαιτείται η δοκιμασία του χρόνου.

Ματαίωση διάλυσης

(Άρθρο 162 Ν. 4412/16)

Προϋπόθεση για ματαίωση διάλυσης:

- Σε περίπτωση που **ο ανάδοχος συμφωνεί** μπορεί να ματαιωθεί η διάλυση, **αφού αποζημιωθεί ο ανάδοχος** για τις θετικές του μόνο ζημίες που προκλήθηκαν από την καθυστέρηση της έναρξης ή τη διακοπή των εργασιών.

Διαδικασία:

- Για τη ματαίωση της διάλυσης, ο ανάδοχος υποβάλλει οίκοθεν ή ύστερα από πρόσκληση της υπηρεσίας σχετική αίτηση με στοιχεία υπολογισμού της αποζημίωσης που αξιώνει.
- Η Διευθύνουσα Υπηρεσία διαβιβάζει την αίτηση στην Προϊσταμένη Αρχή, με ταυτόχρονη σχετική εισήγηση της.
- Η **Προϊσταμένη Αρχή συγκροτεί επιτροπή** που ερευνά το βάσιμο των απαιτήσεων του αναδόχου και εκτιμά το ύψος των θετικών ζημιών που προκλήθηκαν από την καθυστέρηση της έναρξης ή τη διακοπή των εργασιών.
- Η επιτροπή μπορεί να ζητήσει από τον ανάδοχο πληροφορίες και συμπληρωματικά στοιχεία.
- Η ματαίωση διάλυσης της σύμβασης και η σχετική αποζημίωση εγκρίνονται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής.
- Η **έγκριση ματαίωσης της διάλυσης** γίνεται μετά από προηγούμενη **γραφτή αποδοχή του ύψους της αποζημίωσης** από τον ανάδοχο.
- Η αποζημίωση δεν μπορεί να είναι ανώτερη από αυτή που έχει εκτιμήσει η ορισθείσα επιτροπή, εκτός αν πρόκειται για διόρθωση ή συμπλήρωση των στοιχείων της έκθεσης της επιτροπής.
- Με την έγκριση της ματαίωσης μπορεί να εγκριθούν και οι αναγκαίες προσαρμογές στις προθεσμίες του έργου.

Αποζημίωση αναδόχου λόγω διάλυσης της σύμβασης

(Άρθρο 163 Ν. 4412/16)

Πρόβλεψη αποζημίωσης:

- Σε όλες τις περιπτώσεις, που διαλύεται η σύμβαση από τον φορέα κατασκευής ή τον κύριο του έργου και υπό την **προϋπόθεση** ότι μέχρι το χρόνο εκείνον έχουν **εκτελεσθεί εργασίες αξίας μικρότερης από 3/4 του αρχικού συμβατικού ποσού χωρίς αναθεώρηση**, καθώς και στις περιπτώσεις που διαλύεται η σύμβαση με αίτηση του αναδόχου, **καταβάλλεται στον ανάδοχο**, εκτός από την αξία των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί:

- Η αξία των υλικών που έχουν προσκομισθεί ή βρίσκονται στο στάδιο παραγωγής ή προμήθειας.
- Η αξία του αναπόσβεστου μέρους των εγκαταστάσεων.
- Αποζημίωση για το τεκμαιρόμενο όφελος.

Αξία υλικών που έχουν προσκομισθεί ή βρίσκονται στο στάδιο παραγωγής ή προμήθειας:

- Η αξία των υλικών **καταβάλλεται εφόσον** είχε δοθεί εντολή να προσκομισθούν ή επιβάλλονταν η παραγωγή ή η προμήθεια από το χρονοδιάγραμμα των εργασιών σε συνδυασμό με τις ειδικές συνθήκες του συγκεκριμένου έργου, που επιβάλλουν την προσκόμιση, την παραγωγή ή προμήθεια υλικών.

Αξία του αναπόσβεστου μέρους των εγκαταστάσεων:

- Η αξία αυτή **καταβάλλεται μόνον εφόσον** πρόκειται για τις πράγματι απαραίτητες για το έργο εγκαταστάσεις, αφού ληφθεί υπόψη η χρησιμοποίηση τους από τον ανάδοχο σε άλλα έργα ή η υπαίτια παράλειψη χρησιμοποίησής τους.

Αποζημίωση για το τεκμαιρόμενο όφελος:

- Δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του 5% του αρχικού συνολικού συμβατικού ποσού χωρίς αναθεώρηση, μειωμένου κατά το 1/4 και ύστερα από αφαίρεση της αξίας των εργασιών που έχουν εκτελεσθεί, καθώς και των υλικών και του αναπόσβεστου μέρους των εγκαταστάσεων που η αποζημίωση τους αναγνωρίζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση.
- Για τον προσδιορισμό της αποζημίωσης λαμβάνονται υπόψη όλες οι σχετικές συνθήκες και ιδίως το μέγεθος του έργου, ο χρόνος αποδέσμευσης του αναδόχου και η ωφέλεια του αναδόχου από άλλη εργασία κατά τους όρους του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 700 του Αστικού Κώδικα.

Διαδικασία αποζημίωσης:

- Η ανωτέρω αποζημίωση, καθώς και η αποζημίωση για το τεκμαιρόμενο όφελος του αναδόχου:
 - **προτείνεται** από την επιτροπή παραλαβής του έργου και

- **καθορίζεται** με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής κατά την έγκριση του πρωτοκόλλου παραλαβής.

Υποκατάσταση αναδόχου

(Άρθρο 164 Ν. 4412/16, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 80 του Ν. 4782/21)

Προϋποθέσεις:

- Η υποκατάσταση του αναδόχου από τρίτο στην κατασκευή μέρους ή όλου του έργου (εκχώρηση του έργου) είναι δυνατή μόνο, αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της περ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 132 του Ν. 4412/16.
- Αναλυτική περιγραφή των προϋποθέσεων παρουσιάζεται στο Τμήμα «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης» της Φάσης III – Ενότητα 4.

Διαδικασία:

- Για την υποκατάσταση εκδίδονται:
 - Διαπιστωτική πράξη της Προϊσταμένης Αρχής, στις περιπτώσεις ολικής ή μερικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, λόγω εταιρικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένων της εξαγοράς, της απορρόφησης και της συγχώνευσης.
 - Εγκριτική απόφαση της ως άνω αρχής, αν ο αρχικός ανάδοχος έχει περιέλθει σε κατάσταση αφερεγγυότητας, ιδίως στο πλαίσιο προπρωχευτικών ή πτωχευτικών διαδικασιών.
- Για την έκδοση των ως άνω ελέγχεται, αν ο νέος ανάδοχος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής, που καθορίστηκαν με τη διακήρυξη του έργου.
- **Προσοχή:** Δεν θεωρείται υποκατάσταση η, εκ μέρους του αναδόχου, υπεργολαβική ανάθεση συγκεκριμένων εργασιών του έργου.

Ευθύνη αρχικού και υποκατάστατου αναδόχου:

- Σε περίπτωση υποκατάστασης λόγω ολικής ή μερικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, συνεπεία εταιρικής αναδιάρθρωσης, ο αρχικός ανάδοχος απαλλάσσεται από την ευθύνη του προς τον κύριο του έργου και η εγγύηση καλής

εκτέλεσης επιστρέφεται, αφού αντικατασταθεί από ισόποση εγγύηση του νέου αναδόχου.

- Στην περίπτωση της υποκατάστασης, λόγω αφερεγγυότητας του αρχικού αναδόχου, αυτός ευθύνεται μαζί με τον υποκατάστατο εις ολόκληρον προς τον κύριο του έργου, το προσωπικό του έργου και οποιονδήποτε τρίτο.

Έργα Εθνικού Επιπέδου:

- Σε έργα που έχουν χαρακτηριστεί ως Έργα Εθνικού Επιπέδου κατά το άρθρο 10 του Ν. 679/1977 (ΦΕΚ 245/Α/1977), δύναται να εγκριθεί **η υποκατάσταση αναδόχου με απαλλαγή από την ευθύνη του αρχικού αναδόχου**, υπό τον όρο στην αίτηση του αναδόχου να προσδιορίζεται;
 - το τμήμα της εργολαβίας, για το οποίο ζητείται η υποκατάσταση με απαλλαγή από την ευθύνη και
 - η πιστοποίηση μετά την οποία όλες οι πληρωμές θα διενεργούνται απευθείας στον νέο ανάδοχο.
- Μαζί με την αίτηση υποβάλλεται και δήλωση του νέου αναδόχου, ότι αποδέχεται το περιεχόμενο της αίτησης, σύμφωνα με το άρθρο αυτού.
- Με την απόφαση έγκρισης της υποκατάστασης με απαλλαγή **καθορίζονται:**
 - το τμήμα της εργολαβίας για το οποίο ισχύει η υποκατάσταση,
 - αν η υποκατάσταση δεν γίνεται για το σύνολο του έργου,
 - η πιστοποίηση μετά την οποία οι πληρωμές θα διενεργούνται στον νέο ανάδοχο,
 - οι εγγυήσεις του νέου αναδόχου και
 - κάθε άλλο αναγκαίο θέμα.
- Στις περιπτώσεις της παρούσας, ο υποκατάστατος του αναδόχου επέχει στο εξής θέση αναδόχου και αναλαμβάνει όλες τις ευθύνες για το σύνολο του έργου ή για τα τμήματα του έργου, που προσδιορίζονται με την απόφαση έγκρισης της υποκατάστασης με απαλλαγή της ευθύνης του αρχικού αναδόχου.
- Επίσης, αναλαμβάνει και τις υποχρεώσεις του αρχικού αναδόχου προς το προσωπικό, που εργάστηκε στο έργο τους **τελευταίους τρεις (3) μήνες πριν από την υποκατάσταση.**

- Οι εγγυήσεις επ' ονόματι του αρχικού αναδόχου ή το μέρος τους που ορίζεται με την εγκριτική απόφαση αποδίδονται, αφού προηγουμένως κατατεθούν **νέες ισόποσες εγγυήσεις από τον νέο ανάδοχο**.
- Μόνο μετά την κατάθεση αυτήν επέρχεται η απαλλαγή του αρχικού αναδόχου από την ευθύνη του.

Πτώχευση

(Άρθρο 167 Ν. 4412/16)

- **Προσοχή:** Στις δημόσιες συμβάσεις έργων το άρθρο 167 «Πτώχευση, θάνατος» του Ν. 4412/16 εφαρμόζεται παράλληλα με το άρθρο 132 «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους» του Ν. 4412/16. Βλέπε σχετικά στο Τμήμα «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης» της Φάσης III – Ενότητα 4.

Πτώχευση αναδόχου:

- Αν ο ανάδοχος πτωχεύσει, η σύμβαση διαλύεται αυτοδίκαια.

Πτώχευση ενός ή μερικών από τα μέλη κοινοπραξίας:

- **Αν τα μέλη της κοινοπραξίας ήταν δύο και πτωχεύσει το ένα**, η κοινοπραξία θεωρείται διαλυμένη ως προς τον κύριο του έργου και **η εργολαβία συνεχίζεται** υποχρεωτικά για το σύνολο του έργου από το άλλο μέλος μόνο, το οποίο αναλαμβάνει έναντι του κυρίου του έργου όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του μέλους που πτώχευσε και που απορρέουν από την εργολαβική σύμβαση.
- **Αν τα μέλη της κοινοπραξίας ήταν περισσότερα από δύο**, η κοινοπραξία συνεχίζεται έναντι του κυρίου του έργου από τα λοιπά μέλη. Απαιτήσεις ή υποχρεώσεις του μέλους ή της κοινοπραξίας που συνεχίζει το έργο έναντι του μέλους που πτώχευσε κρίνονται κατά τις διατάξεις του πτωχευτικού δικαίου. Η παράγραφος αυτή εφαρμόζεται ανάλογα και σε περίπτωση πτώχευσης δύο ή περισσότερων μελών της κοινοπραξίας.

- **Αν κηρυχθούν σε πτώχευση δύο ή περισσότερα από τα μέλη της κοινοπραξίας** και από την αιτία αυτή εκτίθεται σε κίνδυνο η προσήκουσα εκτέλεση της εργολαβικής σύμβασης, ο κύριος του έργου μπορεί κατά την κρίση του να διαλύσει τη σύμβαση, αζημίως γι' αυτόν.

Θάνατος

(Άρθρο 167 Ν. 4412/16)

- **Προσοχή:** Στις δημόσιες συμβάσεις έργων το άρθρο 167 «Πτώχευση, θάνατος» του Ν. 4412/16 εφαρμόζεται παράλληλα με το άρθρο 132 «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους» του Ν. 4412/16. Βλέπε σχετικά στο Τμήμα «Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης» της Φάσης III – Ενότητα 4.

Θάνατος ενός ή μερικών από τα μέλη κοινοπραξίας:

- **Αν μέλη της κοινοπραξίας ήταν δύο φυσικά πρόσωπα** που μετείχαν σε αυτήν με τις ατομικές τους επιχειρήσεις και πεθάνει ο ένας, η κοινοπραξία θεωρείται διαλυμένη ως προς τον κύριο του έργου και **η εργολαβία συνεχίζεται** για το σύνολο του έργου υποχρεωτικά από το άλλο μέλος που αναλαμβάνει απέναντι στον κύριο του έργου όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτού που πέθανε. Οι σχέσεις που προκύπτουν από την εργολαβία μεταξύ των κληρονόμων του θανόντα και του άλλου μέλους της κοινοπραξίας ρυθμίζονται κατά τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα.
- **Αν τα μέλη της κοινοπραξίας ήταν περισσότερα από δύο**, η κοινοπραξία συνεχίζεται μεταξύ των λοιπών που αναλαμβάνουν απέναντι στον κύριο του έργου όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του θανόντος, που προκύπτουν από την εργολαβική σύμβαση, ενώ κατά τα λοιπά εφαρμόζονται ανάλογα οι διατάξεις των προηγούμενων εδαφίων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ν. 4782/21 (ΦΕΚ 36Α/2021) «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία».
2. Ν. 4412/16 (ΦΕΚ 147Α/16) «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)».
3. Απόφαση αριθμ. 34817/22 (ΦΕΚ 556/Β/2022) Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Παρακολούθηση και επίβλεψη δημοσίων έργων κάτω των ορίων από ιδιώτες Ελεγκτές Μηχανικούς».
4. Απόφαση αριθμ. 359881/21 (ΦΕΚ 5983/Β/2021) Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Καθορισμός συντελεστών αναθεώρησης τιμών δημοσίων έργων, σύμφωνα με την παρ. 23 του άρθρου 153 του ν. 4412/2016 και αναπροσαρμογή του συντελεστή σ1 σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 153 του ν. 4412/2016».
5. Απόφαση αριθμ. 299659/21 (ΦΕΚ 5104/Β/2021) Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Άσκηση καθηκόντων επίβλεψης κατά την κατασκευή δημοσίων έργων από Ιδιωτικό Φορέα Επίβλεψης».
6. Απόφαση αριθμ. ΔΝΣβ/1732/ΦΝ/466/19 (ΦΕΚ 1047/Β/2019 Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Εξειδίκευση του είδους των παραδοτέων στοιχείων ανά στάδιο και ανά κατηγορία μελέτης σε ό,τι αφορά τα συγκοινωνιακά (οδικά) έργα, τα υδραυλικά, τα λιμενικά και τα κτιριακά έργα».
7. Απόφαση αριθμ. ΔΝΣγ/οικ.38107/ΦΝ466/17 (ΦΕΚ 1956/Β/2017) Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Καθορισμός «Ομάδων εργασιών» ανά κατηγορία έργων για τις δημόσιες συμβάσεις έργων του ν. 4412/2016».
8. Απόφαση με αρ. πρωτ. 8394/11-2-2022 Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Έγκριση 5ου Πρακτικού της Ομάδας Εργασίας που συγκροτήθηκε με την με αριθμό πρωτ. 74177/22.03.2021 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (ΑΔΑ: Ψ4ΜΙ465ΞΘΞ-ΗΣΤ) για την υποβολή των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων, ως προς την παροχή οδηγιών για την ενιαία εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016 ως τροποποιήθηκε με τον ν. 4782/2021».

9. Απόφαση με αρ. πρωτ. 209354/30-7-2021 Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Έγκριση 4ου Πρακτικού της Ομάδας Εργασίας που συγκροτήθηκε με την με αριθμό πρωτ. 74177/22.03.2021 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (ΑΔΑ: Ψ4ΜΙ465ΞΘΞ-ΗΣΤ) για την υποβοήθηση των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων, ως προς την παροχή οδηγιών για την ενιαία εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016 ως τροποποιήθηκε με τον ν. 4782/2021».
10. Απόφαση με αρ. πρωτ. 166496/24-6-2021 Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Έγκριση 2ου και 3ου Πρακτικού της Ομάδας Εργασίας που συγκροτήθηκε με την με αριθμό πρωτ. 74177/22.03.2021 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (ΑΔΑ: Ψ4ΜΙ465ΞΘΞ-ΗΣΤ) για την υποβοήθηση των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων, ως προς την παροχή οδηγιών για την ενιαία εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016 ως τροποποιήθηκε με τον ν. 4782/2021».
11. Απόφαση με αρ. πρωτ. 113970/29-4-2021 Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Έγκριση 1ου Πρακτικού της Ομάδας Εργασίας που συγκροτήθηκε με την με αριθμό πρωτ. 74177/22.03.2021 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (ΑΔΑ: Ψ4ΜΙ465ΞΘΞ-ΗΣΤ) για την υποβοήθηση των αναθετουσών αρχών και αναθετόντων φορέων, ως προς την παροχή οδηγιών για την ενιαία εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016 ως τροποποιήθηκε με τον ν. 4782/2021».
12. Εγκύκλιος 1/2022 Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών «Καθορισμός συντελεστών αναθεώρησης τιμών δημοσίων έργων, σύμφωνα με την παρ. 23 του άρθρου 153 του ν. 4412/2016 και αναπροσαρμογή του συντελεστή σ1 σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 153 του ν. 4412/2016».
13. Κατευθυντήρια Οδηγία 22 της ΕΑΑΔΗΣΥ (ΑΔΑ: 7ΜΥΤΟΞΤΒ-ΖΓΖ) «Τροποποίηση των συμβάσεων κατά τη διάρκεια τους».
14. Έγγραφο ΕΑΑΔΗΣΥ με αρ. πρωτ. 7040/23-11-2021 (ΑΔΑ: 6ΩΖΤΟΞΤΒ-5ΡΥ) «Ενημέρωση για έκδοση των Κανονισμών (ΕΕ) που τροποποιούν τα κατώτατα όρια εφαρμογής των Οδηγιών 2014/24/ΕΕ, 2014/25/ΕΕ και 2014/23/ΕΕ».
15. Έγγραφο ΕΑΑΔΗΣΥ με αρ. πρωτ. 5519/20-9-2021 (ΑΔΑ: ΨΕΝ4ΟΞΤΒ-Γ7Δ) «Καταργούμενες διατάξεις και έναρξη ισχύος επιμέρους άρθρων ν. 4412/2016,

σε συνέχεια τροποποιήσεων του ν. 4782/2021 (Α 36) και του άρθρου 57 ν. 4825/2021 (Α 157)».

16. Έγγραφο ΕΑΑΔΗΣΥ με αρ. πρωτ. 2339/16-4-2021 (ΑΔΑ: 6Α0ΗΟΞΤΒ-6Α0) «Διευκρινίσεις ως προς επιμέρους διατάξεις του ν. 4782/2021 (Α' 36). Τροποποίηση του ν. 4412/ 2016 και άλλες διατάξεις».